UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV SPECIÁLNĚPEDAGOGICKÝCH STUDIÍ

POROZUMĚNÍ PŘÍSLOVÍM U DOSPĚLÝCH KLIENTŮ HAMZOVY ODBORNÉ LÉČEBNY PRO DĚTI A DOSPĚLÉ

Diplomová práce

Bc. Petra Baťová

Olomouc 2016

Vedoucí práce: PhDr. Renata Mlčáková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Porozumění příslovím dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Olomouc 21.3.2016

.....

Podpis

Děkuji PhDr. Renatě Mlčákové, Ph.D. za odborné vedení této diplomové práce, za cenné rady a podnětné připomínky, za trpělivost a čas, který mi věnovala. Dále děkuji těm, kdo mají přímý či nepřímý podíl na vzniku této práce; prim. MUDr. Aleně Klapalové, prim. MUDr. Pavolu Šalamonovi, vrchním sestrám Jaroslavě Němcové a Jolaně Macákové, Hamzově odborné léčebně pro děti a dospělé za umožnění provedení praktické části diplomové práce, všem respondentům, kolegyni Mgr. Vendule Axmannové za pomoc při zpracovávání praktické části, rodině a příteli za umožnění studia na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

ANOTACE

Diplomová práce na téma „Porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé“. Cílem práce je zaměřit se na porozumění a doplnění přísloví z hlediska jednotlivých diagnóz a zjistit, zda některá ze zadaných přísloví činí větší problém.

ANNOTATION

Target of this thesis is Proverb understanding with the adults clients in Hamza´s specialist clinic for children and adults. We´ll concentrat about proverb understanding from point of individual clients diagnoses and we´ll find, that some of the set proverb do bigger problem in understanding than others.

OBSAH

ÚVOD 8

I. TEORETICKÁ ČÁST 9

1. Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé 9

1.1 Historie léčebny 9

1.2 Pavilon C 10

2. Vymezení termínů přísloví, rčení a přirovnání 12

2.1 Přísloví 12

2.2 Rčení 13

2.3 Přirovnání 13

3. Neurogenní poruchy komunikace u dospělých 14

3.1 Afázie 14

3.1.1 Etiologie 15

3.1.2 Symptomatologie 16

3.1.3 Základní rozlišení afázií 17

3.2 Dysartrie 20

3.2.1 Získané dysartrie u dospělých osob 21

3.3 Kognitivně- komunikační deficit 23

3.3.1 Demence 23

3.4 Dysfagie 25

3.5 Alexie 27

3.6 Agrafie 29

3.7 Řečová a orální dyspraxie 32

3.8 Neglect syndrom 33

4. Porozumění slyšeným slovům 35

II. PRAKTICKÁ ČÁST **39**

5. Cíle průzkumu 39

6. Předpoklady průzkumu 39

7. Metody a techniky průzkumu 40

7.1 Doplňování přísloví 40

7.2 Charakteristika dotazovaných 41

7.2.1 Údaje o jednotlivcích 41

7.2.2 Počet účastníků průzkumu 76

8. Analýza výsledků a jejich interpretace 78
8.1 Zastoupení respondentů podle diagnózy 78
8.2 Přehled zadaných přísloví 80
8.3 Doplněná přísloví v tabulkách 80
8.4 Přehled obtížnosti přísloví 100
8.5 Úspěšnost pacientů 102
8.6 Úspěšnost pacientů podle diagnózy 104
8.7 Závěry výzkumného šetření 105
ZÁVĚR 108
RESUMÉ 109
SUMMARY 109
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ 110
SEZNAM PŘÍLOH 113
SEZNAM GRAFŮ 114
SEZNAM TABULEK 115
SEZNAM OBRÁZKŮ 117
PŘÍLOHY

ÚVOD

Diplomová práce je na téma „Porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé“. Cílem práce je zaměřit se na porozumění a doplnění jednotlivých přísloví- porovnat, zda některé z přísloví činí potíže většině účastníků průzkumu. Zaměříme se také na porovnání porozumění pacientů pro jednotlivé diagnózy. Sběr dat se uskutečnil pomocí předem připravených pracovních listů pro porozumění a doplnění přísloví v Hamzově odborné léčebny pro děti a dospělé, konkrétně na pavilonu C.

Práce je rozdělena na dvě části- část teoretickou a praktickou, dále na jednotlivé kapitoly a podkapitoly. V teoretické části se seznámíme s historií Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé a získáme bližší informace pavilonu C, kde byla provedena praktická část diplomové práce. Blíže si definujeme neurogenní poruchy komunikace u dospělých a popíšeme jednotlivé diagnózy, se kterými jsme se během výzkumu setkali, např. afázie- společně s etiologií, symptomatologií a základním rozlišením, dysartrie- konkrétně získané dysartrie u dospělých osob, dysfagie, kognitivně- komunikační deficit- demence, alexie, agrafie, neglect syndrom, řečová a orální dyspraxie. V neposlední řadě se seznámíme s kapitolou porozumění slyšeným slovům.

V praktické části jsou popsány cíle, předpoklady a metody průzkumu. Seznámíme se s postupnými kroky průběhu průzkumu, charakteristikou klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé, zastoupení respondentů dle diagnózy, přehledem zadaných přísloví, přehledem obtížnosti zadaných přísloví, porozumění příslovím podle diagnóz. Dále shrneme předpoklady průzkumu, analýzu výsledků, hodnocení porozumění příslovím jednotlivých účastníků průzkumu.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé

Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé je rehabilitační ústav. Ředitelem je MUDr. Václav Volejník, CSc. Mezi poskytované služby patří:

- následná rehabilitační lůžková i ambulantní péče pro děti a dospělé,
- cílená rehabilitace pacientů po cévní mozkové příhodě,
- léčba dětských i dospělých pacientů po míšních poškození,
- program rehabilitačního programu LOOP.

1.1 Historie léčebny

Hamzova léčebna byla založena již v roce 1901 prof. MUDr. Františkem Hamzou jako první léčebný ústav pro tuberkulózní a skrofulózní děti ve střední Evropě. Ve skromných podmínkách založil tehdy MUDr. Hamza ústav ve své vile pod poutním kostelem na Chlumku v obci Luže. Hamza postupně budoval velký ústav domácího typu. Byla v něm zajištěna sociální rovnost dětí z rodin majetných i nemajetných. Dobrými výsledky činnosti svého ústavu MUDr. Hamza dokázal, že léčením TBC ve vnitrozemském klimatu lze dosáhnout stejných výsledků, jako ve vysokých horách nebo u moře. Nemocných dětí přibývalo a léčebna se proto postupně rozšířila do dalších, nově dostavěných budov. Ústavní budovy pavilónové soustavy byly účelně rozptýleny v čistém, sluncem přímo prosvěcovaném prostoru. V průběhu třicátých let minulého století zde byly postupně postaveny všechny léčebné a hospodářské budovy, které léčebna využívá dodnes. Pět let po 2. světové válce se léčebna řadila mezi největší tuberkulózní ústavy ve střední Evropě. Léčily se zde všechny formy tuberkulózy u dětí ve věku od 2 do 16 let. V roce 1962 byla léčba tuberkulózy v Luži ukončena a léčebna upravena na zařízení pro rehabilitaci nemocných s pohybovými vadami. Od roku 1991 se v léčebně léčí i dospělí nemocní.
V roce 1992 přijala léčebna název „Hamzova dětská léčebna". Toto období přineslo celou řadu nových léčebných metod. V roce 1993 byla po rekonstrukci třetího patra pavilónu G otevřena Spinální rehabilitační jednotka s počtem dvanácti lůžek. V té době to bylo jediné oddělení pro rehabilitaci dětí a mládeže po úrazu míchy v České Republice. V letech 1994 - 1997 byly postupně zrekonstruovány tři pavilóny léčebné péče - pavilón K, I, a A. Modernizované interiéry pavilónů byly určeny již pro dospělé pacienty. Po rozsáhlé rekonstrukci pavilónu F v roce 1995 vzniklo ve spojení s pavilónem A „Centrum léčebné a pracovní rehabilitace", především pro pacienty po cévních

mozkových příhodách. Léčebna je první akreditované a dnes již i reakreditované léčebné zařízení následné péče podle podmínek SAK v České republice a v rámci Ortopedické protetiky (Historie léčebny. *www.hamzova-lecebna.cz.* [online]. 25.1.2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: *http://www.hamzova-lecebna.cz/cz/p/historie-lecebny/*).

1.2 Pavilon C

V oddělení rehabilitační ošetřovatelské péče se léčí pacienti s chronickým onemocněním, či po prodělání akutního stádia onemocnění, u nichž nelze důvodně očekávat zvrat stability zdravotního stavu. Pacientům poskytuje odbornou rehabilitačně ošetřovatelskou péči. Celkově tato péče přesahuje rozsahem možnosti domácí zdravotní péče. Ve většině případů jde o pacienty, kteří jsou v důsledku dlouhodobého těžkého onemocnění závislí na pomoci a na péči v základních aktivitách každodenního života, jako je oblékání, strava, pohyb po místnosti a hygiena. Péče je poskytována společně se základními zdravotními ošetřovatelskými službami, zaměřenými na ošetřování ran, sledování bolesti, podávání léků a další. V HL je ale významně rozšířena právě část léčebně rehabilitační péče, včetně ošetřovatelsko rehabilitační péče. Cílem služeb je umožnit pacientům udržet si maximální možnou kvalitu života podle jejich individuálních představ, a to s co nejvyšším možným stupněm nezávislosti. Pacient má opět dosáhnout osobního uspokojení, mít pocit lidské důstojnosti a zájem účastnit se na životě společnosti. V léčebně důsledně respektujeme zvláštnosti, specifika i nároky typické pro geriatrického pacienta. Tomu jsou přizpůsobena režimová opatření v oddělení, je účelné plánování vyšetřovacích postupů a určování racionálních terapeutických cílů, včetně vhodné léčby. Nedílnou součástí poskytovaných služeb je ji úzká spolupráce se sociálně zdravotnickými pracovníky, jejichž úkolem je také zajištění vyhovujících podmínek pro návrat pacienta do vlastního sociálního prostředí. Jedná se o zajištění polohovacích či kompenzačních pomůcek, terénních služeb, v indikovaných případech i o umisťování do sociálních zařízení, institucí s odpovídajícím režimem. Pacienti, vzhledem ke svému funkčnímu postižení a kapacitním rezervám, nejsou schopni pobytu na klasickém rehabilitačním lůžku, kde je intenzivní rehabilitační program, který by nezvládli. Rehabilitaci u této cílové skupiny je nutno chápat jako cílený proces, který minimalizuje přímé a nepřímé důsledky trvalého a dlouhodobého postižení seniora. Součástí rehabilitace je i vhodná forma logopedie, vedená cíleně na základě odborného vyšetření a nácviku kognitivních funkcí. Důležitou součástí komplexnosti péče je také ergoterapie, a to v nácviku každodenních aktivit, ve využití různých kompenzačních pomůcek atd. Kvalitní ošetřovatelská a rehabilitační péče

se významně podílí na úspěšné léčbě geriatrického pacienta. Je chápána jako ucelená péče o nemocného, uspokojující potřeby fyzické, psychické, sociální a spirituální. Personálně a technicky je kladen důraz na poskytování a zlepšování pohybových a funkcí seniora a na těchto aktivitách se podílí celý multidisciplinární tým – lékař, všeobecná sestra, ošetřovatelka, sanitář, fyzioterapeut, ergoterapeut, zdravotně sociální pracovník a nutriční terapeut. Primářem na pavilonu C je prim. MUDr. Pavol Šalamon a vrchní sestra Jaroslava Němcová, kterou od dubna nahradí vrchní sestra Jolana Macáková. *(www.hamzova-lecebna.cz.* [online]. 25.1.2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: *http://www.hamzova-lecebna.cz/cz/p/rehabilitace-iii-pavilon-c/).*

2 Vymezení termínů přísloví, rčení a přirovnání

2.1 Přísloví

Přísloví je ustálený výrok, který obsahuje obecně platné zásady nebo zkušenosti mravoučné povahy. Tyto jsou vyjádřeny buď přímo, nebo obrazně. Pro snadnější zapamatování má často podobu rýmovaného dvojverší. Přísloví tvoří součást lidové slovesnosti, jsou doložena už ve starověkých literárních památkách (asyrských, staroindických atd.).

Přísloví je anonymní ustálené spojení slov větné s mravoučnou tendencí. Mohou mít charakter vět oznamovacích či rozkazovacích (*Darovanému koni na zuby nehleď!)*. Jindy jimi lze stručně zachytit příběh (*Nouze naučila Dalibora housti.*). Jejich vyjádření může být také zhuštěné (*Mladost – radost.*). *„Přísloví, jimiž se dovoláváme obecného názoru, oživují projev, ale jejich užití nelze přepínat“* (Šmilauer, 1973, s. 253).

Přísloví (neboli proverbium) je stále živým typem metaforického i nemetaforického frazému propozičního, jehož funkce je zpravidla výchovná. Jde o frazém, který určitou momentální okolnost kategorizuje odkazem na tradovanou zkušenost, *„srov. typickou situaci nepříznivé reakce na provokaci či negativní postoj a postoj druhého, obvykle zkušenějšího mluvčího vyjádřený v komentáři, který může být i poučením“* (Čermák, 2002, s. 357).

Přísloví jsou v různých jazycích často úplně odlišná, přesto v rámci dané kultury, jejího sociálního a historického kontextu, vystihují naprosto stejný význam. Představují tak pravdu skrytou za symbolickou formou, která se přenáší z generace na generaci bez pozorovatelné degenerace obsahu. Přísloví na rozdíl od výroků nikdy nemají autora a jsou dědictvím zdravého selského rozumu našich předků. Tvoří tak součást národní tradice, která lidem od malička pomáhá se vstřebáním základních morálních a lidských hodnot.

Folklorista Beneš (1990) řadí přísloví a pořekadla do drobných folklórních útvarů spolu s pranostikami, hádankami, zaříkáními, lidovými nápisy a dopisy. Přísloví označuje za hodnotící výroky, vyjadřované specifickou jazykovou formou obrazného komentáře. Jsou v nich zobecněny zkušenosti mnoha generací a vyjadřují se jimi:

- hodnocení (*Bláznova řeč nemá moudré odpovědi*);
- normy jednání (*Z malé jiskry velký oheň bývá*);
- z nich vplývající závěry (*Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá*).

Etnograficko-lingvistická věda zkoumající přísloví se nazývá paremiologie. **(***https://cs.wikipedia.org/wiki/Přísloví).* Paremiologie ve svém počátku tyto termíny nijak nerozlišovala. Mezi názvy „mudrosloví“ a „přísloví“ kladla rovnítko a označovala jimi jednak přísloví, a jednak slovní vazby, pro které bylo později potřeba vytvořit přesnější termíny (pořekadlo, rčení, úsloví, sousloví apod.). Jak uvádí Zaorálek (2000), k tomuto směšování docházelo proto, že základem většiny přísloví i ostatních výše zmíněných slovních spojení je *obraz* a obě skupiny frazémů jsou využívány pro zpestření slohu.

2.2. Rčení

Rčení je útvarem podobným přísloví, ale liší se v několika bodech:

- přísloví je vyjádřením životní události, rčení značí lidovou fantazii
- rčení je krátká průpovídka
- přísloví tvoří celé věty, nelze je skloňovat, časovat, rozdělit ani přeformulovat- rčení a pořekadla se stávají částí věty a lze je skloňovat i časovat
- smyslem přísloví je morální ponaučení, výstraha- smyslem rčení je pobavení, oživení jazykového projevu

2.3 Přirovnání

Přirovnání je pojmenování na základě srovnání, podobnosti dvou subjektů. Působí jako oživení projevu, otevírá pole lidské představivosti a činí náš projev rozmanitější a zajímavější. Přirovnání často pracují s nadsázkou, mají zesílený význam: chováš se jako blázen, pálí to jako oheň. Někdy může docházet k desémantizaci (ztrátě významu).

Tvoří se nejčastěji pomocí částice:

- „je bystrý jako rys“
- „je chytrý jako liška“
- „je pomalý jako želva“

3 Neurogenní poruchy komunikace u dospělých

V kapitole si rozdělíme a popíšeme jednotlivé typy neurogenních poruch komunikace u dospělých jedinců.

3.1 Afázie

Afázie je *„získaná porucha produkce a porozumění řeči, která vzniká při ložiskovém poškození mozku. Rozlišujeme různé stupně afázie, rozhodujícím faktorem je rozsah a lokalizace léze mozku. Nejzávažnější afázie vznikají u rozsáhlých lézí zasahujících fronto-temporo-parietální oblasti mozku, nejčastěji při okluzi anebo stenóze arteria cerebri media. Afázie vznikají při ložiskových poškozeních mozku, spojených s korovými oblastmi participujících na jazykových procesech.“* (Cséfalvay, 2007, s. 15)

Afázie je porucha užití individuálního jazykového systému. Jedná se o více faktorovou sníženou schopnost dekódovat nebo používat smysluplné lingvistické části, tedy slova a větší syntaktické celky (Neubauer, 2007).

Pacient s afázií není schopen přesně proměnit neslovní (mentální reprezentace tvořící myšlení) do symbolů a gramatického uspořádání jazyka a naopak. Tvorba mentálních reprezentací myšlení ze čtených nebo slyšených vět je při některých druzích afázií postižena také (Koukolík, 2012).

Dle Neubauera (2007, s. 53) zní definice takto: *„Afázie je porucha individuálních jazykových schopností na bázi poškození CNS- je vždy více modálním jevem, který ovlivňuje percepci mluvního projevu, verbální expresi, lexikální a grafické dovednosti i verbálně-mnestické funkce.“*

Dominující bývá zejména nemožnost srozumitelně se vyjádřit verbální řečí, obtíže s vyhledáváním adekvátních slov, narušení schopnosti chápat signální význam slov, závažné nedostatky při sestavování souvislých vět a užívání gramatických kategorií (Neubauer, K., 2007).

Afázie patří do souboru vyšších kortikálních poruch (kam spadají i kognitivní funkce), k němuž řadíme také alexie, agrafie, akalkulie, agnozie, apraxie, poruchy pravo-levé orientace, poruchy orientace v prostoru atd. Součástí vyšších funkcí jsou i kognitivní funkce, které mají složky:

- schopnost zpracování informací (analýza, syntéza- myšlení),
- receptivní (vnímání- počitky, vjemy- a třídění informací, což je součástí paměti),

- expresivní- výstup zpracování objektivní reality (řeč, gestikulace, grafický projev, praxie), výsledek analyticko-syntetické činnosti.

Mnozí autoři definují toto postižení jako ztrátu exprese nebo rozumění řeči v důsledku ložiskového poškození mozku. Ve starší literatuře se setkáváme s pojmem dysfázie, který označuje částečné poškození. Předpona *dys-* označovala míru poškození (afázie- úplná neschopnost, dysfázie- částečné postižení, akalkulie- totální porucha, dyskalkulie- částečná porucha). V současné době předpona *dys-* označuje vývojové poruchy. (Čecháčková, 2007).

Afázie je porucha fatických funkcí a vzniká na základě organické léze mozku, kdy poškození může být ložiskové (ohraničené) nebo difúzní (rozptýlené). Vždy se jedná o poruchu získanou. Klinický obraz afázie je závislý na více faktorech:

- rozsahu a lokalizaci léze,
- příčině vzniku postižení (cévní mozkové příhody, úrazy hlavy atd.),
- věku pacienta.

3.1.1 *Etiologie*

Mezi nejčastější příčiny afázie řadíme dle Čecháčkové (2007) následující:

- **Cévní mozkové příhody**

Cévní příhody hemoragické (krvácení)- nejčastější příčinou je hypertenze (vysoký krevní tlak), může prasknout aneurysma, po úrazu hlavy může vzniknout hematom (krevní výron): pokud je malý, může se vstřebat, nebo začít utlačovat mozkovou tkáň. Krvácení vzniká různých oblastech, mezi nejčastější patří krvácení do mozkových laloků, mozkového kmene, bazálních ganglií a mozečku. *Cévní příhody ischemické (snížené prokrvení mozku, ischemický infarkt)*- jejich příčinou může být trombóza mozkových cév, embolie (uzavření mozkové tepny uvolněnou krevní sraženinou), systémová hypoperfuze (kdy je průtok krve snížen).

- **Zánětlivá onemocnění mozku**

Jedná se o akutně probíhající onemocnění při zánětu mozku (encefalitidě), které postihuje mozkouvou tkáň, ale také mozkové pleny. Původcem je virus nebo se vyskytuje jako sekundární onemocnění po středoušním zánětu nebo příušnicích.

- **Degenerativní onemocnění CNS**

Alzheimerova nemoc se vyskytuje nejčastěji a projevuje se postupným snižováním kognitivních funkcí a porušením adaptace na sociální prostředí. Začíná poruchami paměti a končí závažným postižením kognitivních funkcí. *Pickova nemoc* charakterizuje rozvoj demence s atrofií mozkových laloků. Degeneraci vyvolává nejspíš metabolická odchylka, často dědičně podmíněná.

- **Úrazy a poranění mozku**

Otřes mozku (comotio cerebri)- krátká ztráta vědomí, která většinou nezpůsobí fatickou poruchu. Z*hmoždění mozku (contusio cerebri)*- středně těžké poranění (afázie bývá přítomna s dobrou prognózou), těžký úraz hlavy (bezvědomí po dobu 6 hodin), dlouhodobé bezvědomí.

- **Nádory mozku**

Afázie může, vzniknout i při tumoru mozku- nezáleží na jeho histologické povaze tumoru, ale pouze na jeho lokalizaci.

- **Intoxikace mozku**

Poškození mozku vzniká vlivem užívání drog, vyšší konzumaci alkoholu, vlivem otravy CNS jedovatými plyny. Dochází nejen k poruchám komunikace, ale i k deterioraci celé osobnosti člověka (Čecháčková, M. in Škodová a kol., 2007).

3.1.2 *Symptomatologie*

Charakteristické projevy afázie jsou dle Čecháčkové (2007) následující:

- **Neologismy**- chyby v gramatické stavbě a záměně hlásek, slabik a slov, které často vyústí v nesmyslné sdělení.
- **Perseverace**- ulpívání na předchozím podnětu i při dalších odpovědích, kdy daný podnět již nepůsobí.
- **Echolalie**- opakování slov nebo jejich částí po druhých.
- **Anomie**- porucha pojmenování.
- **Logorhea**- překotná rychlá mluva se sníženou srozumitelností pro častý výskyt žargonových parafázií.
- **Parafázie**- deformace slov různého typu a stupně:

fonemická- slovo je deformováno, ale obsahuje některé správné prvky daného slova, takže lze porozumět významu (papír- patír, dveře- dveřka),
sémantická- slovo je nahrazeno významově podobným anebo opíše význam daného pojmu,
žargonová- slovo je zněněné k nepoznání a nelze porozumět (židle- ždruchla).

- **Parafrázie**- jedná se o tvz. slovní trosku, která slouží k vyjádření věty. Parafrázií rozumíme sníženou schopnost až nemožnost větného vyjádření, charakteristické pro expresivní (Brocovu) afázii.
- **Poruchy porozumění**- při diagnostice je to jedno z nejdůležitějších kritérií hodnocení, např. při vyšetření pravo-levé orientace nemusí mít pacient porušenou pravo-levou orientaci, pouze nerozumí výzvě.

3.1.3 *Základní rozlišení afázií*

Dle J. Klenkové (2006), M. Čecháčkové (2003) následující:

- afázie senzorická (sluchová, zraková)- afatik vidí, slyší, ale nerozumí nám,
- afázie motorická – afatik rozumí obsahu sdělení, ale nedokáže odpovědět,
- afázie globální (totální) – afatik nedokáže nic sdělit, ani řeč chápat.

Dle Bostonské klasifikace:

Bostonská klasifikace se opírá o hodnocení spontánního řečového projevu a plynulosti (fluence) nebo neplynulosti (nonfluence). Významným ktitériem pro určení jednotlivých typů je schopnost (neschopnost) opakování mluvené řeči. Hodnotí se pojmenování viděného a rozumění mluveného, vyšetřuje se také grafie. Bostonská klasifikace akceptuje lokalizaci mozkové léze, ale nevyšetřuje praxii, orientaci v prostoru, gnozii atd. (Čecháčková, 2007).

Brocova afázie (motorická, neplynulá afázie)

Při ***pravé Brocově afázii*** je řeč neplynulá. Chápání řeči je postiženo málo nebo vůbec, zato je poškozené opakování řeči. Základním znakem Brocovy afázie je agramatismus, neschopnost organizovat slova do vět podle gramatických pravidel čili **poškozená syntaxe**. Nemocní neužívají nebo špatně užívají funkční slova (např. spojky- a, nebo, jestliže, ale), předložky, zájmena, pomocná slovesa, přípony užívané například k vyjádření minulého času, rodu nebo osoby. Výsledkem je telegrafický styl řeči. Objevují se poruchy v chápání řeči, například u pasivních vět typu „dívka byla políbena

chlapcem“- nechápou kdo koho políbil. Ve tvaru aktivním „chlapec políbil dívku“ větu chápou. Osoby s pravou Brocovou afázií mají rovněž fonologickou poruchu, kdy zaměňují hlásku p za hlásku b. Druhá podoba tzv. ***afázie Brocovy oblasti***, se projevuje spíše artikulační poruchou- mluví se o **afémii** (anartrie, řečová apraxie- podobně jako u pravé Brocovy afázie je nejčastěji důsledkem cévního poškození premotorické kůry levé hemisféry, pacienti zaměňují hlásky, nejsou s to poslat vzdušný polibek nebo zapískat). Poškozena je bílá hmota, kdežto při pravé Brocově afázii je poškozena zadní třetina levého dolního čelního závitu společně se sousedícími korovými poli, přilehlou bílou hmotou a případně bazálními ganglii (Koukolík, 2012).

Wernickeova afázie

Mluva je většinou nonfluetní, přítomna je logorhea (překotný rok řeči), neologismy a parafázie- na rozdíl od Brocovy afázie nebývá postižena artikulace. Může být přítomna porucha fonematického sluchu, nápadná je porucha porozumění smyslu a zvuku slova či věty (Čecháčková, 2007).

Konduktivní afázie (převodová)

Nemocní s tímto druhem afázie mluví srozumitelně, mluvenou řeč chápou, ale nejsou schopni opakování. Objevují se záměny hlásek neboli fonémové parafázie a porucha pojmenování- anomie (Koukolík, 2012).

Anomická afázie

Vnímání řeči je neporušené, nonfluence řeči je způsobená hledáním správného výrazu. Tento druh afázie představuje klinicky nejlehčí typ afázie (Čecháčková, 2007).

Transkortikální afázie

Transkortikální motorická afázie se podobá Brocově. Řeč je neplynulá. Chápání řeči není porušené nebo je z větší části zachované, podobně jako pojmenování předmětů. Na rozdíl od Brocovy afázie je poškozen jen jeden ze dvou klíčových systémů bílé hmoty. ***Transkortikální senzorická afázie*** se podobá Wernickeově. Řeč je plynulá. Poškozené bývá chápání mluvené řeči, podobně jako pojmenování předmětů. Příčinou je přerušení svazku vláken propojujících spánkový lalok s dalšími částmi (Koukolík, 2012).

Globální (totální) afázie

Nejtěžší typ afázie. U tohoto typu je nulová spontánní řečová produkce, pacient nereaguje na mluvenou ani psanou výzvu. Globální afázie je směsí příznaků Wernickeovy a Brocovy afázie. Pacientova řeč je zredukována na jednotlivá slova, která jsou při marných pokusech o komunikaci užívána přiměřeně nebo nepřiměřeně. Jediným srozumitelným výrokem bývají krátké kletby a slovní automatismy- například vyjmenování dnů v týdnu. Chápání mluvené řeči je značně omezeno (Koukolík, 2012).

Obrázek č. 1 (Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie,* 2007, s. 18)

Klinický syndrom afázie	Spontánní řeč	Porozumění řeči	Opakování	Pojmenování
Brocova afázie	nonfluentní agramatická parafázie	lehké až těžké poruchy	narušeno	narušeno
Globální afázie	absentuje řečová stereotypie	těžce narušeno	těžce narušeno	těžce narušeno
Transkortikální motorická afázie	nonfluentní echolalická	lehké až středně těžké poruchy	nenarušeno, případně lehce narušeno	narušeno
Smíšená transkortikální afázie	nonfluentní řečové stereotypie	těžce narušeno	zachováno, mírně narušeno	narušeno
Wernickeho afázie	fluentní parafázie, neologismy	těžce narušeno	narušeno	narušeno
Konduktivní afázie	fluentní	lehce narušeno	výrazně narušeno, fonemická parafázie	lehce narušeno
Amnestická afázie	fluentní anomické pauzy	lehce narušeno	zachováno	narušeno
Transkortikální senzorická afázie	fluentní echolalická	těžké poruchy	zachováno, echolalie	narušeno

Lurijova klasifikace obsahuje dělení afázií vznikajících v ***precentrální lokalitě mozku,*** kde A. R. Lurija dle M. Čecháčkové (2003) řadí:

Dynamickou afázii – charakteristickým znakem je neschopnost vyjádřit myšlenku a zároveň není porušeno jmenování předmětů nebo opakování slov.

Eferentní motorická afázie – je narušeno střídání inervace a denervace, což způsobuje poruchu plynulého přechodu artikulace z jedné hlásky na druhou. Je narušena organizace pohybů.

Afázie vznikající v ***postcentrální lokalitě mozku***:

Aferentní motorická afázie – jde o neschopnost najít polohu rtů a jazyka při artikulaci

Akusticko-mnestická afázie – neschopnost zapamatovat si krátký sled zvuků, slabik nebo slov, porucha sluchovo-řečové paměti.

Senzorická afázie – narušené porozumění řeči, charakteristická porucha fonematické diferenciace.

Sémantická afázie – porušené dekódování logicko-gramatických struktur, rozpad početních operací.

3.2 Dysartrie

Dysartrií se dle K. Neubauera (2007, s. 44) rozumí „*porucha motorické realizace řeči na základě organického poškození nervové soustavy*."

Definici uvádí ve své práci i J. Duffy (2005, s. 5) „*Dysartrie je definována jako souhrnný název pro skupinu neurologických poruch řeči, jejichž důsledkem jsou abnormality v intenzitě, rychlosti, rozsahu, stabilitě, síle nebo přesnosti pohybů, které jsou důležité pro ovládání respirační, fonační, rezonanční, artikulační a prozodické stránky řečové produkce. Patofyziologické poruchy jsou způsobeny abnormalitami v centrálním či periferním nervovém systému a nejčastěji se odrážejí v ochablosti; spasticitě; inkoordinaci; nedobrovolných pohybech; nebo zvýšeném, sníženém či proměnlivém svalovém tonusu."*

Dysartrií rozumíme poruchy motorické realizace řeči na základě organického poškození CNS, jedná se o motorickou řečovou poruchu a způsobuje komplikace v celém procesu řečové komunikace.

Dysartrie může být spojována s:

- dysfagií (poruchou polykání)- obě poruchy jsou řazeny mezi neurogenní poruchy,
- afonií- neschopnost tvořit hlas,

- anartrií- praktická ztráta komunikace s okolím, neschopnost artikulované řeči.

Dysartrie je řečová porucha, při níž jsou jazykové a kognitivní složky řečové komunikace v zásadě bez obtíží. Dýchání, rezonance, fonace a artikulace bývají různým způsobem porušeny či deformovány (Neubauer, 2007).

Jedná se tedy o motorickou poruchu řeči, při níž není narušeno porozumění mluvené řeči. Schopnost čtení, psaní a paměti je také zachována. Pokud jsou přítomny obtíže při psaní, jedná se o problém motorického charakteru, nikoliv kognitivního.

3.2.1 *Získané dysartrie u dospělých osob*

Získané dysartrie u dospělých osob (Neubauer, 2007):

Dysartrie flakcidní či periferní (chabá)

Objevuje se při postižení periferního motorického neuronu a bývá součástí neurologického syndromu nazvaného bulbární paralýza. Vzniká poškozením jader či průběhu mozkových nervů inervujících řečové mechanismy. Projevy dysartrie jsou výraznější hlavně u oboustranného postižení hlavových nervů a její projevy dominují v monotónním a nezřetelném projevu. Často se objevuje porušené dýchání, společně s hypernazalitou, chraptivostí a poruchami polykání. Tento typ dysartrie bývá přítomen u infekčních onemocnění centrální nervové soustavy (dále pouze „CNS“), myastenie gravis či bulbární paralýzy.

Dysartrie spastická (centrální)

Vzniká při poruše centrálního motorického neuronu. Postižení je lokalizováno do oblasti mezi prodlouženou míchou a bílou hmotou hemisfér mozku. Objevují se také poruchy polykání, ale nejde o poruchy jednotlivých svalů ani o poruchy celkové hybnosti či omezení a pomalost pohybů. Řečový projev je pomalý, pracný, s protahováním slov a nesrozumitelností projevu. Dýchání je oslabeno. Příčiny jsou většinou cévní- při cévních mozkových příhodách (dále pouze „CMP“), mnohočetných mozkových aneuryzmatech a cévně-mozkových onemocněních.

Dysartrie ataktická či cerebrální (mozečková)

Vzniká při poškození mozečku a nervových drah spojených s jeho činností, které tvoří tvz. cerebrální syndrom. Součástí jsou chybně cílené pohyby a špatná koordinace činnosti svalových skupin. Řečový projev je nepravidelný, explozivně jsou při něm

vyráženy slabiky či slova (sakadovaná mluva). Kolísání se projevuje v dýchání, intenzitě hlasu a rezonanci. Objevují se potíže v rytmu mluvy a nepřesné realizaci (hlavně souhlásek)- ulpívání v artikulačním postavení vyvolává dojem, že jsou slabiky vysloveny samostatně jako slovo. Tento typ je častý u roztroušené sklerózy, zánětů a nádorů mozečku či degenerativních procesů v této oblasti.

Dysartrie extrapyramidová- hypokinetická

Vzniká především u parkinsonismu. Často je přítomen klidový třes a ztráta pohybových automatismů. Řečový projev je monotónní, možná je počáteční pauza pro svalovou ztuhlost, poté překotný nepřesný projev s palilalií (opakování slabik či slov). Dech je nedostačující a přerušovaný kvůli přerušování hybnosti dýchacích svalů. Hlasový projev je oslaben až do afonie. Projev se zpomaluje až do zastavení, anebo zrychluje do nezřetelného mumlání. Nejčastější příčinou je Parkinsonova nemoc, někdy CMP a parkinsonismus vyvolaný působením léků.

Dysartrie extrapyramidová- hyperkinetická

Zahrnuje abnormální mimovolní pohyby, které ruší motoriku a v různém stupni závažnosti i řečový projev. Snížen je celkový svalový tonus a zvýšena mimovolní hybnost svalových skupin. Řeč je hlasitá, vykřikovaná a je patrná dyskoordinace s dýchacími pohyby- může být rušena náhlými pohyby, či trvale rušena neovladatelnými pohybovými automatismy. Tempo řeči je kolísavé a projev může být nesrozumitelný pro neschopnost ovládat pohyby jazyka a úst, anebo neschopnost sebekontroly řečových pohybů. Mezi příčiny řadíme stavy při podání léků (zejména neuroleptik) či degenerativní onemocnění CNS.

Dysartrie smíšená

Vzniká kombinací více léz CNS, nebo při degenerativních onemocněních. Se zpřesňováním diagnostiky se začíná tzv. **kortikální dysartrie** považovat za projevy reziduální expresivní afázie či řečové apraxie a v systému rozdělení typů dysartrií nebývá užívána. Někdy se zařazuje i skupina tzv. **neorganických dysartrií** vznikajících přechodně po intoxikacích alkoholem, jedy, léky a drogami. Obdobné poruchy vznikají přechodně také u schizofrenií, depresí či kontroverzních hysterií. Logopedická diagnostika dysartrie navazuje nejčastěji na výsledky neurologického vyšetření a definuje přítomné poruchy řečové komunikace, jejich závažnost a dopad na komunikační schopnosti postižené osoby.

Následně vytvořený individuální terapeutický plán je zaměřen na koordinovanou stimulaci všech řečových motorických modalit- s převahou stimulace oblasti, ve které je obnova funkce pro změnu stavu řečové komunikace zásadní viz. tab. 1 (Neubauer, K. in Škodová a kol., 2007).

TAB. 1 (Neubauer, K. *Neurogenní poruchy komunikace u dospělých*, 2007, s. 48- 49)

Frekventovaně dominující motorické řečové modality u jednotlivých typů dysartrie	
Typ dysartrie	**Dominující modalita pro terapii**
flakcidní	orofaciální motorika nazalita- velofaringeální uzávěr
spastická	respirace artikulace
hyperkinetická	respirace artikulace
hypokinetická	fonace rezonance a prozódie
ataktická	artikulace prozódie

3.3 Kognitivně- komunikační deficit

K uvedeným poruchám je třeba přiřadit obtížně definovatelné formy převážně kognitivně-komunikačních obtíží na bázi následků úrazů CNS a počátků degenerativních onemocnění, které se projevují difúzním úbytkem či nekonstantními výpadky kognitivních funkcí v oblasti verbální paměti, diferenciace podnětů ve zrakovém a sluchovém poli, cílené pozornosti. Tyto obtíže mohou mít následek selhávání v řečové či písemné komunikaci a vyžadují individuální terapeutické postupy (Neubauer, 2007).

3.3.1 *Demence*

Demencí se rozumí globální úbytek paměťových a intelektových schopností a projevuje se poruchami verbální paměti, užití řeči pro smyslnou komunikaci- nikoli

prvotně řečovými a jazykovými poruchami. Poruchy řečí patří k obrazu většiny demencí. U Alzheimerovy choroby a primárně progresivních afázií mají řečové poruchy obvykle vlastní klinicko- anatomické koleráty. Častým příznakem Alzheimerovy choroby je anomie. V dalším vývoji choroby se objevuje narušené vnímání slov s trvale progresivním poklesem sémantické kapacity- současně s touto poruchou postupuje úbytek paměti, horší se prostorová orientace, vnímání a rozhodování. Poruchy řeči patří k obrazu u většiny demencí. U Alzheimerovy choroby a primárně progresivních afázií (PPA) mají řečové poruchy obvykle vlastní klinický-anatomické koleráty. Častým příznakem Alzheimerovy choroby je anomie. V dalším vývoji choroby se objevuje narušené vnímání slov a pokles sémantické kapacity. Současně s touto poruchou postupuje úbytek paměti, horší se prostorová orientace, vnímání a rozhodování (Neubauer, 2007).

Obrázek č. 2 (Neubauer, K. *Neurogenní poruchy komunikace u dospělých,* 2007, s. 86-87)

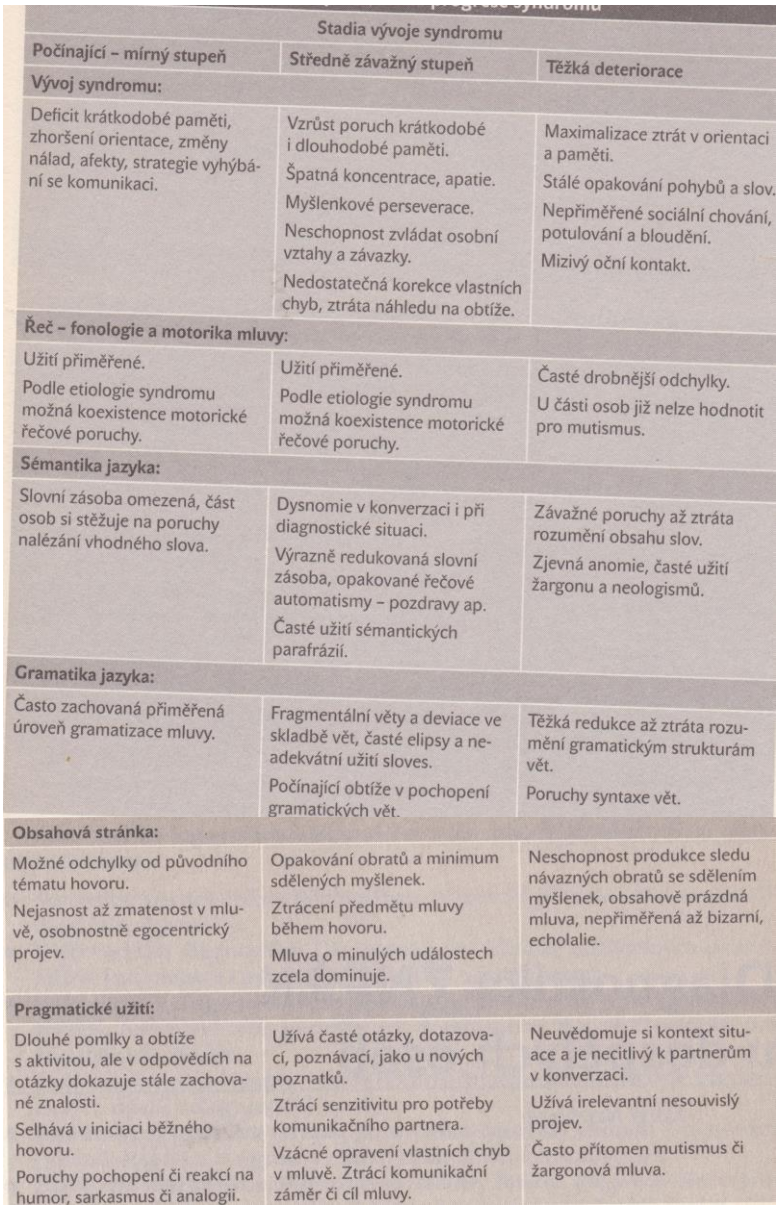

Stadia vývoje syndromu		
Počínající – mírný stupeň	**Středně závažný stupeň**	**Těžká deteriorace**
Vývoj syndromu:		
Deficit krátkodobé paměti, zhoršení orientace, změny nálad, afekty, strategie vyhýbání se komunikaci.	Vzrůst poruch krátkodobé i dlouhodobé paměti. Špatná koncentrace, apatie. Myšlenkové perseverace. Neschopnost zvládat osobní vztahy a závazky. Nedostatečná korekce vlastních chyb, ztráta náhledu na obtíže.	Maximalizace ztrát v orientaci a paměti. Stálé opakování pohybů a slov. Nepřiměřené sociální chování, potulování a bloudění. Mizivý oční kontakt.
Řeč – fonologie a motorika mluvy:		
Užití přiměřené. Podle etiologie syndromu možná koexistence motorické řečové poruchy.	Užití přiměřené. Podle etiologie syndromu možná koexistence motorické řečové poruchy.	Časté drobnější odchylky. U části osob již nelze hodnotit pro mutismus.
Sémantika jazyka:		
Slovní zásoba omezená, část osob si stěžuje na poruchy nalézání vhodného slova.	Dysnomie v konverzaci i při diagnostické situaci. Výrazně redukovaná slovní zásoba, opakované řečové automatismy – pozdravy ap. Časté užití sémantických parafrázií.	Závažné poruchy až ztráta rozumění obsahu slov. Zjevná anomie, časté užití žargonu a neologismů.
Gramatika jazyka:		
Často zachovaná přiměřená úroveň gramatizace mluvy.	Fragmentální věty a deviace ve skladbě vět, časté elipsy a neadekvátní užití sloves. Počínající obtíže v pochopení gramatických vět.	Těžká redukce až ztráta rozumění gramatickým strukturám vět. Poruchy syntaxe vět.
Obsahová stránka:		
Možné odchylky od původního tématu hovoru. Nejasnost až zmatenost v mluvě, osobnostně egocentrický projev.	Opakování obratů a minimum sdělených myšlenek. Ztrácení předmětu mluvy během hovoru. Mluva o minulých událostech zcela dominuje.	Neschopnost produkce sledu návazných obratů se sdělením myšlenek, obsahově prázdná mluva, nepřiměřená až bizarní, echolalie.
Pragmatické užití:		
Dlouhé pomlky a obtíže s aktivitou, ale v odpovědích na otázky dokazuje stále zachované znalosti. Selhává v iniciaci běžného hovoru. Poruchy pochopení či reakcí na humor, sarkasmus či analogii.	Užívá časté otázky, dotazovací, poznávací, jako u nových poznatků. Ztrácí senzitivitu pro potřeby komunikačního partnera. Vzácné opravení vlastních chyb v mluvě. Ztrácí komunikační záměr či cíl mluvy.	Neuvědomuje si kontext situace a je necitlivý k partnerům v konverzaci. Užívá irelevantní nesouvislý projev. Často přítomen mutismus či žargonová mluva.

3.4 Dysfagie

Dysfagie je porucha polykání- je častou komplikací, kterou trpí osoby s dysartrií, neboť léze nervové soustavy zasahuje i vitální funkce orofaciálního traktu člověka, tedy respiraci a příjem potravy. Při dysfagii je ztížen či znemožněn příjem stravy i tekutin, porucha může být v závažnějších případech život ohrožující komplikací kvůli nebezpečí aspirace (vdechnutí) stravy a především tekutin do dýchacího ústrojí (Neubauer, 2007).

Dysfagii můžeme definovat jako poruchu polykání. Jedná se o poruchu polykání slin, tekutin, tuhé stravy různé konzistence či léků. Poruchy polykání mohou nastat při narušení mechaniky samotného polykacího aktu, při neurologických či jiných obtížích (tumory, ztráta orgánu po operacích, úrazy). *Afagie* je nemožnost polykání vlastních slin nebo jakékoliv potravy. *Odynofagie* znamená bolestivé polykání a *deglutinace* je jiný název pro polykání (Tedla, 2009).

Pojmem dysfagie rozumíme poruchu polykání pevné nebo tekuté stravy, která může nastat z různých příčin v průběhu transportu požité pevné stravy či tekutiny od úst do žaludku.

Při diagnostikování nebo terapii se můžeme setkat s těmito pojmy:

- **aspirace**- vdechnutí pevné či tekuté potravy,
- **penetrace**- proniknutí stravy nad hlasivky, přičemž nedošlo k aspiraci,
- **drooling-** neudržení, vypadnutí tekutiny nebo pevného sousta z dutiny ústní,
- **odynofagie**- bolestivé polykání pevné či tekuté stravy,
- **reflux**- zpětný tok či přesun tekutiny,
- **leaking-** porucha kontroly nad soustem vlivem snížené orální motility reflexu nebo deficitu senzorické zpětné vazby,
- **pouch**- zeslabení laterální stěny faryngu, což může vést k postdeglutivní aspiraci,
- **regurgitace**- zpětný tok kyselých šťáv ze žaludku do jícnu bez vyvolání dávivého reflexu, nejčastější typ refluxu (Kaulfussová, 2007).

Porucha vitálních funkcí orofaciálního traktu související s poruchami inervace je častou komplikací u osob trpících získanou dysartrií. Nejčastěji uváděnými příčinami poruch polykání jsou Parkinsonova nemoc, roztroušená skleróza, poúrazové stavy a cévní mozkové příhody. Dysfagie se může objevit u všech typů získané dysartrie, a to především v závažném postakutním stavu po traumatu CNS, či naopak jako nastupující syndrom

rozvinutého degenerativního onemocnění CNS. Základní klasifikace rozlišuje dysfagii podle místa, kde k potížím polykání dochází. **Orofaryngeální dysfagie** vzniká, pokud je problém lokalizován v dutině ústní, či hltanu. **Ezofageální dysfagie** na podkladě organických i funkčních poruch jícnu. (Neubauer, 2007).

Zahájení cílené terapie na zlepšení poruch polykání je u závažnějších stavů s nebezpečím aspirace do dýchacích cest možné jen ve spolupráci se zdravotnickým týmem. Klinický logoped se při práci s pacienty s dysfagií společně s lékařským týmem účastní diagnostiky a podílí se na stanovení terapeutického postupu. Diagnostický proces ujasňuje etiologii vzniku poruchy, stanovení typů poruchy polykání a následné zacílení kompenzačních a terapeutických postupů. Preferují se možnosti kompenzace změnou konzistence potravy a posturálnímu změnami při jídle, a to cíleně podle druhu a etiologie polykacích obtíží. Další součástí terapie jsou terapeutické techniky zaměřené na změnu funkce svalů, které vychází z logopedických a rehabilitačních cvičení v orofaciální oblasti (Neubauer, 2007).

Interdisciplinární přístupy propojují v úzké spolupráci lékařské obory (neurologie, otorinolaryngologie, foniatrie, interní lékařství, radiologie, pneumologie, psychiatrie) a nelékařské obory (klinická logopedie, neuropsychologie, dietologie, ergoterapie), které se zaměřují na terapii (Kalfussová, 2007).

Obrázek č. 3 (Škodová, E., Jedlička, I. a kol. *Klinická logopedie*, 2007, s. 553)

Označení hlavového nervu	Funkce	
V. n. trigeminus (trojklanný)	senzorická inervace	citlivost obličeje, zubů, dásní, sliznice nosu a dutiny ústní
	motorická inervace	impulzy do svalstva žvýkacího, obličeje, jazyka, dutiny ústní (patro), hrtanu
VII. n. facialis (lícní)	senzorická inervace	chuťová vlákna na přední a střední části jazyka
	motorická inervace	mimické svalstvo, rty, svalstvo spodní a zadní části jazyka (stylohoideus a dygastricus)
IX. n. glossopharyngeus	senzorická inervace	hltan a sliznice měkkého patra (dávivý reflex), kořen jazyka
	motorická inervace	svalstvo faryngu, sekrece slinění
X. n. vagus (bloudivý)	senzorická inervace	sliznice hltanu, hrtanu (epiglottis), srdce, trávicí trubice, žaludku, ledvin
	motorická inervace	srdce, svalstvo měkkého patra, hrtanu a hltanu, jícnu, průdušnice
XI. n. accessorius	motorická inervace	doprovází faryngeální větev n. bloudivého k uvule, k patru a faryngeálnímu svalstvu; část spinální nervuje sternocleido mastoideus a sval trapézový
XII. n. hypoglossus	motorická inervace	svalstvo jazyka (geniohyoidus, styloglossus a genioglossus)

Obrázek č. 4 (Škodová, E., Jedlička, I. a kol. *Klinická logopedie,* 2007, s 554)

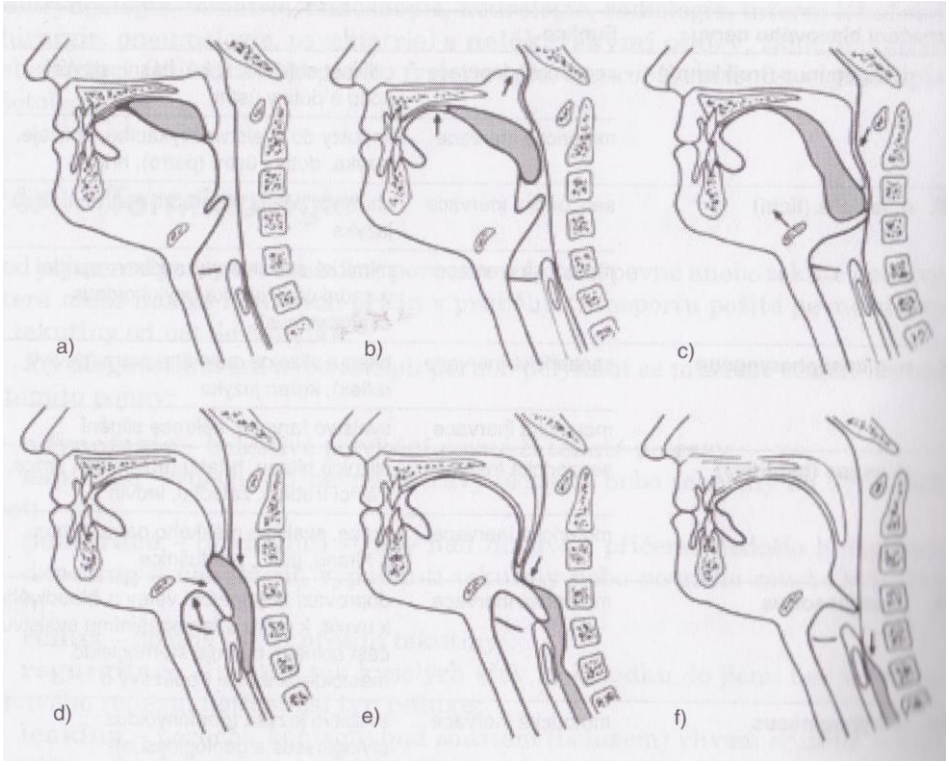

3.5 Alexie

Alexie je porucha porozumění čtenému, bývá označována jako speciální forma zrakové agnozie, schopnosti rozpoznávat osoby, předměty, tvary a jiné smyslové vjemy. Obvykle je přidružená k afázii a může se vyskytovat v různých formách. Příčiny mohou být například neurologické poruchy, poranění mozku, demence nebo cévní mozkové příhody. Pokud není čtení narušeno po formální stránce, vázne často tzv. čtení s porozuměním (pacient nepřiřadí význam k přečtenému slovu, není schopen reprodukovat přesný obsah čteného textu). Alexie bez agrafie, jinak též čistá alexie nebo čistá slovní slepota, je charakteristická zachovanými řečovými funkcemi a psaním na diktát. Čtení jednotlivých písmen může být zachováno, ale jedinec nepřečte celá slova. Při alexii s agrafií je porušeno čtení i psaní. Afatická alexie doprovází afázii ve většině případů. Hemialexie se projevuje obtížemi při čtení v levém zorném poli. V nepoškozeném zorném poli čtou postižené osoby předložený text bezchybně (Kulišťák 2003).

Alexie je vždy svázána s řečovými funkcemi. V terapii se používají metody, které využívají globálního čtení slov pomocí obrázků, analýzy a diferenciace písmen, techniky okénka na dělení slov a vět na elementy a metoda ozvučeného čtení, která je pokládána

za komplexní přístup k poruchám mluvené i psané řeči zapojováním zrakového i sluchového vnímání řeči ve významových souvislostech (Neubauer, 1997).

Rozlišujeme **globální alexii** (pacienti obvykle nerozlišují písmena), **čistou alexii** (alexie bez agrafie, globální alexie se může do této podoby alexie vyvinout)- pacienti čtou písmeno po písmenu, **alexii s agrafií, hemianopickou alexii** (podmíněná výpadem zorného pole) a **alexii, která je důsledkem opomíjení** (Koukolík, 2012).

Centrem postižení čisté alexie je levá dolní a mediální okcipitální oblast. Rozsah postižení corpus callosum nebo projekcí do okcipitální bílé hmoty ovlivňuje závažnost postižení a míru uzdravení (Neubauer, 2007).

Obrázek č. 5 (Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie,* 2007, s. 30)

Typ alexie	Charakteristiky
Hloubková alexie	■ narušené používání sublexikální a lexikálně-sémantické cesty čtení ■ výskyt sémantických paralexií (*tygr* místo *lev*) ■ neschopnost přečíst pseudoslova ■ vliv frekvence slova (ve prospěch často frekventovaných slov) ■ konkrétní slova lepší než abstraktní ■ morfologické a derivační záměny (pěkná místo pěkné, *menší* místo *malý*)
Fonologická alexie	■ narušené používání sublexikální cesty čtení ■ obtíže při čtení pseudoslov a neznámých slov ■ zpravidelňování při čtení pseudoslov na podobné reálné slovo (*slan* místo *slon*) ■ lepší čtení vysoce frekventovaných konkrétních slov s pravidelnou ortografií
Povrchová alexie	■ narušené lexikálně-sémantické čtení při zachovaném používání sublexikální cesty ■ dobré čtení pseudoslov, slov s pravidelnou ortografií ■ narušené čtení slov s nepravidelnou ortografií ■ narušené lexikální rozhodování, porozumění čteným slovům
Čtení hláskováním „čistá alexie"	■ velmi pomalé čtení (čtení hláskováním) ■ vliv délky slova na správnost čtení (ve prospěch krátkých slov) (tato porucha se často kombinuje s povrchovou alexií)

Obrázek č. 6 (Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie,* 2007, s. 46)

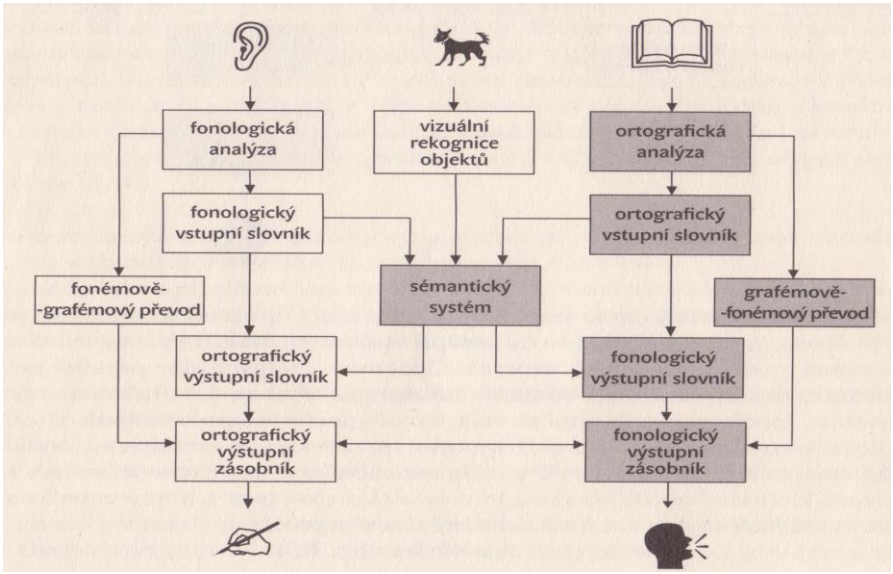

3.6 Agrafie

Agrafie je ztráta nebo porucha schopnosti psát i přes zachovanou motorickou funkci ruky (Čecháčková, 2003).

Klinicky viděno jsou agrafie i alexie do jisté míry kontinuum od úplné ztráty funkce do částečného zachování. Kromě toho se, jako prakticky všechny neurologické poruchy, různým způsobem vyvíjejí v čase (Koukolík, 2012).

Získaná porucha psaní je ve větší či menší míře narušená u většiny pacientů s afázií, vyskytovat se může i izolovaně. Projevuje se záměnami písmen (paragrafie), vynecháváním slov, perservacemi slov, přesmykáváním slov nebo dokonce produkcí zcela nesmyslných slov. V nejtěžších případech pacient produkuje pouze nesmyslné čáranice. Centrem postižení čisté agrafie je horní část gyrus angularis a lobulus parietalis superior. Agrafie je obvykle spojena s apraxií, bez významnější alexie nebo afázie v mluvené řeči (Neubauer, 2007).

Agrafie s může vyskytovat v rámci alexie- pak se mluví o apraktické agrafii. Senzorické i motorické funkce postižených, stejně jako zraková zpětná vazba a znalost písmen, jsou bez poruch. Pacienti však nejsou schopni psát- mají poruchu ortografické produkce. U těchto pacientů bývá nejčastěji postižena levá hemisféra.

- **agrafie totální**- úplná ztráta schopnosti psát,
- **agrafie disociovaná**- zánik jen některých výkonů psané řeči, jiné zůstávají neporušené (např. u receptivní afázie může být narušeno pouze psaní na diktát, ale uchovaná schopnost spontánního psaní a opisu nebo u Gerstmannova syndromu porucha spontánního psaní a na diktát, ale uchovaná schopnost opisu),
- **agrafie amnestická**- porucha nebo ztráta vybavování písmen či slov (pacient vynechává při psaní slov písmena, ve větě slova),
- **paragrafie**- chybná záměna slabik, písmen, což má za následek deformaci slova,
- **grafická perseverace**- neustálé opakování, ulpívání u téhož grafického znaku (pacient užívá shluku bezsmyslných shluků písmen nebo zkomolené zkratky svého jména),
- **agrafie konstrukční**- neschopnost napsat, nakreslit přímku nebo křivku, zvolit správný směr nebo jej změnit (Koukolík, 2012).

Obrázek č. 7 (Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie,* 2007, s. 31)

Typ agrafie	Charakteristiky
Hloubková agrafie	■ narušené používání sublexikální a lexikálně-sémantické cesty psaní ■ výskyt sémantických paragrafií (*lev* místo *tygr*) ■ neschopnost psát pseudoslova ■ vliv frekvence slova (ve prospěch často frekventovaných slov) ■ psaní konkrétních slov lepší než abstraktních slov
Fonologická agrafie	■ narušené používání sublexikální cesty psaní, relativně zachované používání lexikální cesty psaní ■ špatné psaní diktovaných pseudoslov, lepší psaní diktovaných reálných slov ■ zpravidelňování v psaní pseudoslov na podobné reálné slovo (*dům* místo *důn*) ■ lepší psaní vysoce frekventovaných konkrétních slov s pravidelnou ortografií
Povrchová agrafie	■ narušená lexikálně-sémantická cesta psaní s relativně zachovaným používáním sublexikální cesty psaní ■ dobré psaní slov s pravidelnou ortografií ■ narušené psaní slov s nepravidelnou ortografií ■ „zpravidelňování" slov (záměna pseudoslov na ortograficky podobná reálná slova)

Obrázek č. 8 (Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie,* 2007, s. 48)

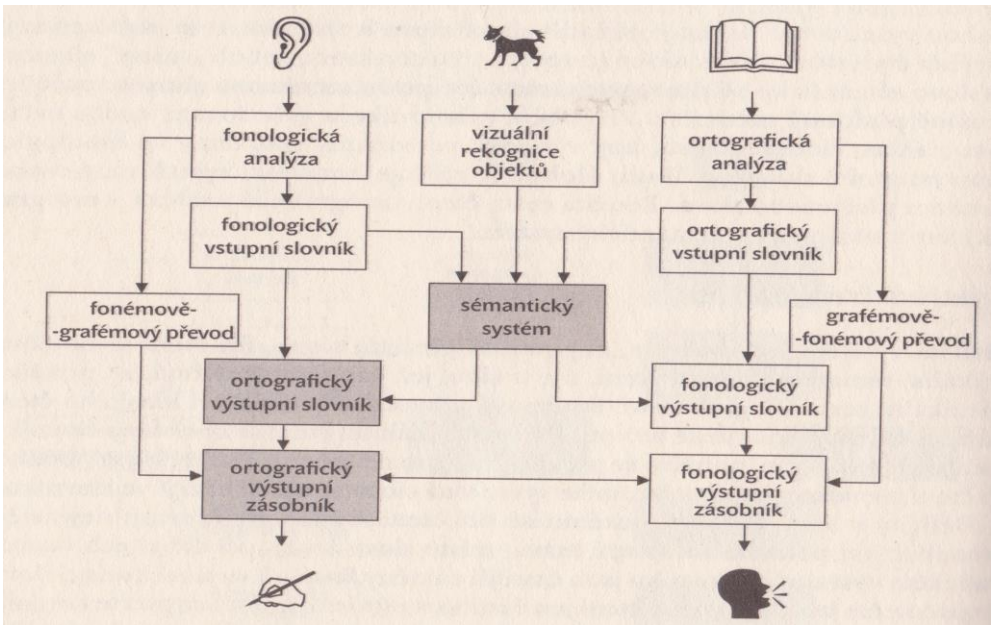

Obrázek č. 9 (Škodová, E., Jedlička, I. a kol. *Klinická logopedie,* 2007, s. 163)

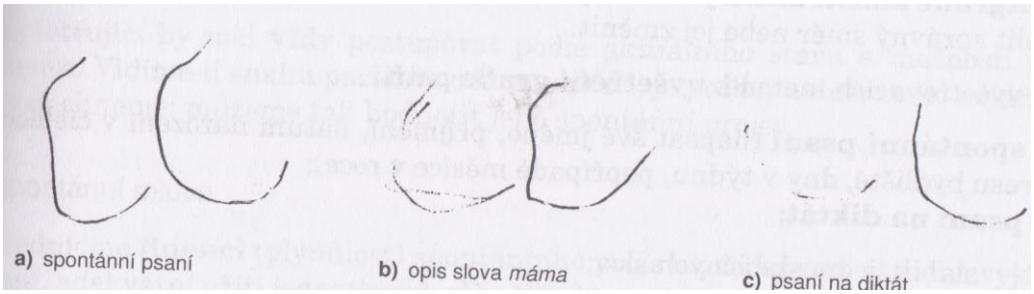

Obrázek č. 10 (Škodová, E., Jedlička, I. a kol. *Klinická logopedie,* 2007, s. 164)

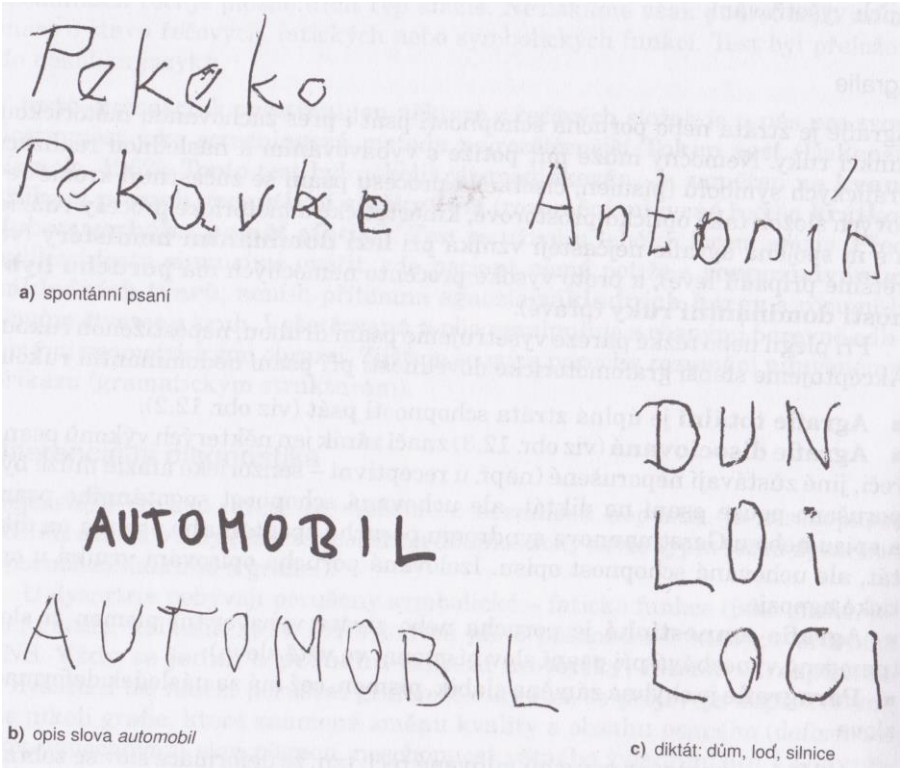

3.7 Řečová a orální dyspraxie

Řečová dyspraxie (speech apraxia) je vyčleněna jako samostatná motorická porucha komunikace (Kirshner, 1995 in. Neubauer, K., 2007) na rozmezí mezi dysartrií a motorickou afáziií. Je předmětem diferenciální diagnostiky a vytváření specializovaných terapeutických postupů. Převládá názor, že porucha zřejmě nevzniká výlučně porušením oblastí napojených na činnost primárního motorického kortexu jako u dysartrie (svaly nejsou oslabeny, není porušen svalový tonus ani koordinace, pohyb není omezen), ale je **porušeno programování samotné řeči** (lokalizace poruchy CNS je spojena spíše se sekundárním motorickým kortextem, s premotorickými asociačními oblastmi). Pacient vykazuje **nekonstantní chyby při tvoření jednotlivých hlásek**, chybně nastavuje mluvidla, v projevu jsou nekonstantně přítomny fonematické poruchy (záměny, vynechávání a perseverace artikulačních projevů- především souhlásek), vázne řazení hlásek ve slově za sebou. Řečová dyspraxie může být komplikována přítomností forem neverbální dyspraxie. ***Orální dyspraxie*** je spojena s poruchami **opakování předvedených pohybů mluvidel** (pohybů jazyka, orofaciálních svalů a dolní čelisti). Obtíže narůstají v realizaci **pohybových sekvencí**- v napodobování dvou a více následných pohybů dle předvedeného pohybového vzoru. **Neverbální formy dyspraxie** jsou spojeny s cíleným napodobováním motorické činnosti, v případě řečové dyspraxie je deficit ve spontánním řečovém projevu (Neubauer, 2007).

Apraxie je ztráta nebo porucha schopnosti provádět nacvičené (životní praxi osvojené) pohybové výkony nebo napodobovat pohyby předvedené druhou osobou. ***Motorická apraxie*** se projevuje ztrátou nebo poruchou dovednosti získané během života. Nejjednodušší pohyby, které pacient dokonale a přesně ovládal, ztrácejí plynulost a dokonalost. Jsou prováděny neobratně, jako by je konal poprvé. Zvlášť těžce jsou postiženy složitější pohyby. Plán požadovaného pohybu (ideativní plán) je uchován, realizované pohybové výkony přibližně odpovídají záměru. Tato ztráta navozuje dojem, jako by postižený daný pohyb nikdy nerealizoval- zaniká jemnost a jistota provedení (Čecháčková, 2007).

3.8 Neglect syndrom

Opomíjení je slovo, které můžeme užívat jako ekvivalent rozšířeného anglického slova neglect. Opomíjení je syndrom, jenž se u pacientů s poškozením mozku projeví neschopností odpovědět, orientovat se nebo podat zprávu ve vztahu k podnětu, který přichází z opačné strany, než je poškozená strana mozku (Heilman et. al., 1985 in. Koukolík, F., 2012).

Opomíjení má několik podob (neglect phenomena), nejčastěji se zjišťuje a vyšetřuje vizuospaciální opomíjení, extinkce (útlum nebo vyhasnutí), porucha pozornosti pro poloprostor (hemi-inattetion), odpovědi na podnět, případně allestezie. Doprovodními projevy jsou výpady zrakového pole, zraková obrna, pocit nenáležitosti (non-belonging).

- **Porucha pozornosti pro poloprostor** se diagnostikuje na základě neschopnosti pacienta správně odpovědět na podněty, které přichází z jednoho poloprostoru, a to bez ohledu na smyslovou modalitu, v níž se vyšetřuje.
- **Vizuospaciální opomíjení** se projevuje ignorováním kontralaterálních zrakových podnětů, které jsou součástí standardizovaných vyšetřovacích testů. Pacient je nejčastěji požádán, aby ukázal na předměty v místnosti (vpravo a vlevo od střední osy pohledu), četl text, přeškrtával přímky vzhledem ke středu, zaškrtával hvězdičky rozmístěné v levé a pravé polovině předlohy či volil mince na základě předlohy.
- **Extinkce** se vyšetřuje dvojitým současným podnětem- vyšetřující se současně dotkne ruky a brady vyšetřovaného, pacient je schopen podat zprávu jen o jednom z obou dotyků.
- **Allestezie** se diagnostikuje, pokud pacient trvale soudí, že podněty přicházející z jedné strany, přestože trvale přicházejí ze strany opačné, a tehdy, jestliže na výzvu, aby pacient pohnul končetinami jedné strany, pohne končetinami strany opačné.
- **Při pocitu nenáležitosti** nabývá pacient dojmu, že mu postižená končetina nepatří. Dokáže vlastní dolní končetinu vyhodit z lůžka coby cizí předmět a vypadnout za ní (Koukolík, 2012).

Zrakové opomíjení je najčastějším a obvykle i trvalým důsledkem léze pravého supramarginálního závitu, což je část lobulus parietalis inferior. Činnost této korové oblasti se podílí na přesouvání pozornosti do levého poloprostoru podobně jako na tvorbě levostranných očních sakád (trhavé pohyby očních bulbů). Pacienti s tímto postižením mají

poruchy při přesunu skryté pozornosti do levého poloprostoru (Peri a Zeki, 2000 in Koukolík, 2012).

Při lézi nedominantní hemmisféry se objevuje neglect syndrom (levostranný neglect). V poslední době se ukázalo, že tato porucha může být i při postižení dominantní hemisféry (pravostranný neglect))- kvůli fatické poruše je však hůře diagnostikovatelný. Pacient má obtíže při čtení textu, poznáváním hodin, identifikaci předmětu v té polovině prostoru, která není akceptována- u levostranného vlevo, u pravostranného vpravo (Čecháčková, 2007).

4 Porozumění slyšeným slovům

Vzhledem k tomu, že získané poruchy komunikačních schopností zasahují rovinu lingvistickou, neurogenní a kognitivní, uvádí K. Neubauer (2007) důležitost rozlišení pojmů jazyk a řeč v odborné terminologii. Jazyk je zde chápán jako komunikační kód, skládající se ze signálů znaků a symbolů, jejichž užívání a proces tvorby je podmíněn kognitivními procesy. Z nich se uplatňuje v tomto procesu především paměť, pozornost, schopnost učení se novým informacím a také intelekt. Postižením některých cerebrálních funkcí se narušuje smysluplné užití jazykového kódu v jeho základních složkách: fonologické, syntaktické, sémantické a pragmatické. Fyzikální modalitou jazyka je řečový projev, psaní, či komunikace neverbálními prostředky. Řeč je pak fyzikální realizací jazyka, při níž je užíváno signálů vznikajících respirací, fonací artikulací a rezonancí.

Na základě zkoumání procesu řečové komunikace z tohoto pohledu lze pak dle Neubauera (2007) dospět k dělení poruch řečové komunikace na:

- Motorické řečové poruchy
- Poruchy na bázi jazykového systému
- Poruchy kognitivně komunikačních schopností
- Poruchy na bázi percepční bariéry

Na porozumění slovům se účastí tři moduly: sémantický systém, fonologická analýza a fonologický vstupní slovník. Proto je nutné tyto komponenty při vyšetření zhodnotit. Při **vyšetření fonologické analýzy** má vyšetřovaná osoba posoudit, jsou-li slabiky a krátká slova, jež slyší stejné, či rozdílné. Vyšetřující má zakrytá ústa, aby se odbourala případná vizuální opora. Správné řešení tohoto úkolu vyžaduje nenarušený sluch. Narušení tohoto modulu výrazně ovlivní všechna zadání, u nichž je potřebná nenarušená fonologická analýza (lexikální posuzování, porozumění slovům). Je-li výkon v této úloze lepší při diferenciaci existujících slov než při diferenciaci slabik, můžeme předpokládat, že se pacient při analýze opírá o lexikální a sémantické informace slov. Pro zhodnocení funkce **fonologického vstupního slovníku** má vyšetřovaná osoba posoudit, je-li stimul, který slyší, slovo skutečné, či vymyšlené. Vymyšlená slova (pseudoslova) se ve fonologickém vstupním slovníku nenachází, zatímco reálná slova svou reprezentací v tomto slovníku mají. Selhávání při řešení těchto úloh znamená narušení v samostatném

modulu (fonologický vstupní slovník) nebo při vstupu do modulu. Správné řešení úkolu je možné i bez porozumění významu slova. Při deficitech fonologického vstupního slovníku bude produkce slov narušena tím, že pacient bude slovo dlouho vyhledávat s mentálním slovníku (čímž vznikají anomické pauzy), produkovat jen fragment slova (*tuka* místo *tužka*) nebo zamění nějaké fonémy (*tukža* místo *tužka*- jde o fonologické parafázie) a bude mít větší problém aktualizovat málo frekventovaná slova ve slovníku. V **sémantickém systému** se k slyšeným slovům přiřazuje význam. Funkce se vyšetřuje tak, že vyšetřovaná osoba ukazuje na určitý obrázek. Například: „Ukažte, kde je dům!“ Správné řešení tohoto úkolu předpokládá intaktní fonologickou analýzu a fonologický vstupní slovník, vstup do sémantického systému a správné přiřazení k danému slovu. Vidíme-li nějaký obrázek, aktivují se významy s lexikální sémantice, což zpětně ovlivní i proces fonologické analýzy. Další možností hodnocení sémantického systému je identifikace sémantickho distraktoru (rušivého elementu) v souboru více slov či posouzení, mají-li dvě slova stejný/podobný význam. Správné řešení tohoto úkolu vyžaduje, aby vyšetřovaná osoba byla schopna podržet v krátkodobé paměti všechna zadaná slova, přiřadit k nim význam a následně je porovnat Při narušení sémantického systému se nejčastěji objevují následující chyby pojmenování- vyšetřovaná osoba produkuje sémantické parafázie (záměna cílového slova za sémanticky blízké slovo, např. *tygr* místo *lev*), akceptování špatné nápovědy (např. dostane-li obrázek *lev* a nápovědu *ty*- odpoví *tygr* a tuto významnou záměnu neregistruje) a bude mít horší výkon při aktualizaci abstraktních slov ve srovnání s konkrétními slovy. **Porozumění větám** se vyšetřuje pomocí dvojic obrázků znázorňujících různé děje. Zjišťuje se úroveň porozumění větám, v nichž se účastníci děje mohou, či nemohou vyměnit své funkce větných členů (reverzibilní a ireverzibilní postavení účastníků děje). Zároveň je třeba zhodnotit porozumění různým syntaktickým konstrukcím (Cséfalvay, 2007).

4.1 Porozumění řeči

Dle Cséfalvaye (2007) je porozumění řeči při **Brocově afázii** vždy lepší oproti řečové produkci. Takzvané funkční porozumění při běžném rozhovoru je dobré, poruchy se nemusí hned odhalit, protože při porozumění může pomoci například i kontext. Většina pacientů nemá výrazné obtíže při dekódování vysoce frekventovaných, kratších, izolovaných slov (při identifikaci předmětů podle slovní instrukce). Mnozí pacienti nemají problémy ani při porozumění syntakticky složitějším větám nebo větám s nekanonickým pořadím slov. Například ve větě - Josefa obsluhuje Petr. – je automaticky vnímáno jako činitel děje první

slovo ve větě. Porozumění řeči při **globální afázii** je narušeno hlavně kvůli rozsáhlému poškození v levém temporálním laloku. Deficity se objevují velmi jednoznačně už při prvním kontaktu s pacientem, který nereaguje ani na nejelementárnější výzvy („Podejte mi ruku!“). Jsou-li však tyto instrukce doprovázeny gesty komunikačního partnera, některé reakce mohou být přiměřené. Pacienty s méně výrazným narušením porozumění řeči lze naučit používat náhradní strategie komunikace, jako je používání obrázků či piktogramů. Pacientům se **smíšenou transkortikální afázií** se velmi výjimečně podaří najít v mentálním slovníku adekvátní slovo. Jejich porucha bude mít i hlubší charakter, pravděpodobně narušení v sémantickém systému, což se projeví jako porucha porozumění. Porozumění řeči u pacientů s **transkortikální motorickou afázií** je narušeno méně- v tomto případě se jedná o narušení porozumění syntakticky složitějším větám. Porozumění významu slov může být dobré (např. u přiřazování obrázků k prezentovaným mluveným slovům). Při **Wernickeho afázii** je porozumění řeči těžce narušeno. Existuje sice jistá variabilita v rámci tohoto klinického syndromu, avšak právě porucha dekódování mluvené i psané řeči je dominujícím symptomem. Tento deficit nevzniká jen při vstupu přijímané informace, ale může vzniknout i v dalších fázích zpracování slova. Porozumění řeči u **konduktivní afázie** není u většiny pacientů narušeno. Funkční porozumění řeči je na dobré úrovni, pacienti nemají výrazné obtíže ani při dekódování gramatických vztahů apod. Vyskytnou-li se u tohoto klinického syndromu afázie obtíže v řešení úloh zaměřených na hodnocení porozumění řeči (např. Token test), budou pravděpodobně zapříčiněny tím, že si pacienti nahlas (nebo i potichu) opakují instrukci. Po upozornění se výkony pacientů výrazně zlepšují. Při **anomické afázii** je porozumění řeči narušeno jen velmi vzácně. Pacienti mají ve většině případů dobré výkony v testech zaměřených na porozumění řeči (např. v Token testu budou skórovat nejlépe).

Obrázek č. 11 (Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie,* 2007, s. 45)

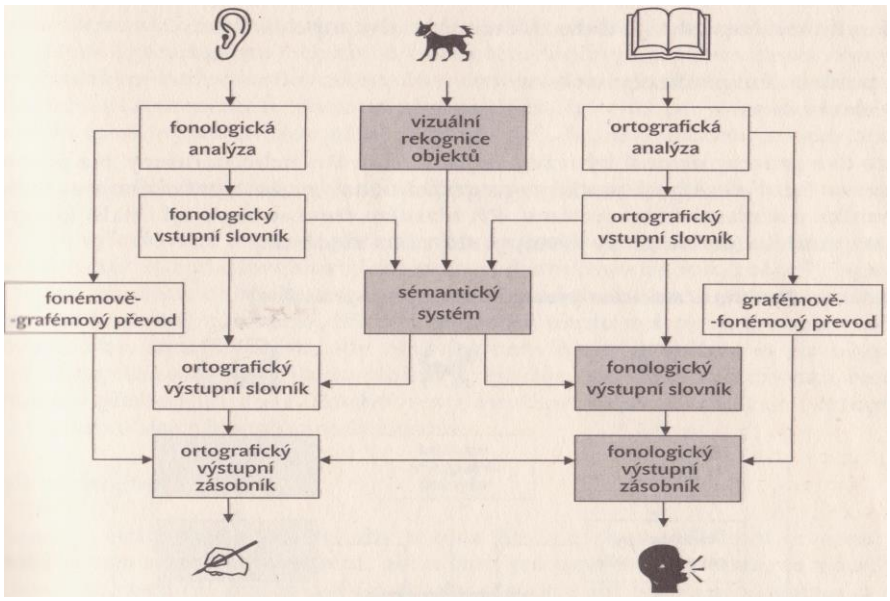

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 Cíle průzkumu

Cílem průzkumu diplomové práce je zjistit porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé. Zaměříme se na porozumění příslovím u jednotlivých diagnóz klientů a zjistíme, zda některé ze zadaných přísloví činí větší problém při doplnění a porozumění, než ostatní. Nakonec si shrneme, kolikrát byla přísloví doplněna a kolikrát bylo příslovím rozuměno správně.

Přehled jednotlivých úkolů a cílů:

- Vytvoření seznamu přísloví.
- Vytvoření dotazníků, hledání účastníků průzkumu.
- Oslovení dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé.
- Záznam doplnění a porozumění příslovím pomocí graficky vyplněných dotazníků a diktafonu.
- Třídění sběru dat.
- Vytváření grafů a statistik.

6 Předpoklady průzkumu

Východiskem praktické části diplomové práce je vytvoření pracovních listů pro doplnění přísloví a zároveň jejich porozumění. Tento seznam ovlivní celkový výsledek. Jedním z předpokladů průzkumu je, že se bude porozumění jednotlivým příslovím lišit na základě diagnózy pacienta, mluvený projev bude mít ve výsledku větší úspěšnost, než projev psaný. Doplnění přísloví bude mít větší úspěšnost než samotné porozumění. Předpokládám, že se na výsledné kvalitě sběru dat projeví počet aktivně se podílejících respondentů. Dalším faktorem ovlivňující výsledek práce bude zvukový záznam oproti psanému projevu- musíme zde zohlednit i neschopnost číst a psát. Vliv na výsledek diplomové práce bude mít i délka průzkumu a znalost daných přísloví. Předpokládat musíme i fakt, že zájem a ochota dotazovaných není samozřejmostí, na základě této skutečnosti je nutné přistupovat k jednotlivým klientům Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé.

7 Metody a techniky průzkumu

V této kapitole si popíšeme průběh našeho průzkumu- navázání spolupráce s jednotlivými pacienty, způsob záznamu a vyhodnocení sběru dat.

7.1 Doplňování přísloví

K navázání spolupráce s jednotlivými pacienty bylo využito osobního kontaktu. Záznam doplnění a porozumění příslovím proběhl pozorováním, vyplněním pracovních listů, rozhovorem a zvukovým záznamem pomocí diktafonu.

Po skončení sběru dat následovalo jejich porovnávání- mezi jednotlivými pacienty navzájem a mezi pacienty po zohlednění diagnózy. Průzkum probíhal v rozmezí srpen 2015- leden 2016.

Pro vytváření grafů a tabulek byl využit program LibreOffice Writer – textový dokument, grafy.

Sběr dat probíhal v Hamzově odborné léčebně pro děti a dospělé- na pavilonu C. Nejprve jsme vypracovali pracovní listy (20 zadaných přísloví) pro doplnění a porozumění přísloví (viz. Příl. č. 1). Poté jsme vybrali 15 pacientů, kteří se našeho průzkumu zúčastní- výběr byl kladen na klienty s afázií a dysartrií (viz. kapitola 8.5). V diplomové práci neuvádíme osobní údaje, jedná se anonymní průzkum, do průběhu samostatné práce se snažíme nezasahovat a nenapovídat. Záznam je pořízen písemný a nahrávka na diktafon. Posledním krokem průzkumu je vyhodnocení dat, tvoření tabulek s grafy a zhodnocení předpokladů průzkumu.

Individuální terapie s pacienty probíhala následovně:

- Přivítání a pozdrav.
- Seznámení s průběhem činnosti.
- Předání pracovních listů.
- Pacienti schopní čtení a psaní pracují samostatně, pacienti bez schopnosti zachování čtení a psaní- předčítá terapeut a doplňují ústně.
- Průběh je nahráván na diktafon.
- Poděkování a rozloučení, pozdrav.

7.2 Charakteristika dotazovaných

Respondenty v našem průzkumu porozumění příslovím jsou dospělí klienti Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé- konkrétně pacienti pavilonu C. Ve většině případů se jedná o pacienty, kteří jsou v základních aktivitách každodenního života (oblékání, strava, hygiena a pohyb po místnosti) závislí na pomoci druhých, a to vlivem jejich těžkého dlouhodobého onemocnění.

7.2.1 Údaje o jednotlivcích

V této podkapitole se seznámíme s jednotlivými údaji o respondentech našeho průzkumu.

paní Jana (* 1942)

Pacientka byla od 10. 7. 2015 hospitalizována na neurologii Thomayerovy nemocnice pro st. po CMP s těžkou pravostrannou hemiparézou a fatickou poruchou z 10.7.2015, dle CT mozku subakutní ischémie v bazálních gangliích vlevo. UZ mozkových tepen bez významné stenózy.

Pacientka při vyšetření spolupracující, udržuje oční kontakt. Spontánní řečový projev realizuje tichým hlasem v jednodušších větách s anomickými pauzami, občasnými parafáziemi sémantickými i fonemickými. Komunikační záměr uskuteční s dopomocí. Reaguje na návodné otázky kolísavě. Artikulační pohyby redukovány, projev artikulačně mírně setřele, místy pod hranicí srozumitelnosti. Řečové tempo mírně akcelerováno. Dech se zahleněním, opakovaně kašel. Fonace tichým hlasem.

Základní automatismy vybaví samostatně s mírnou latencí. Pojmenování testovacího souboru obrázků 15/ 20. Opakování izolovaných slov a krátkého spojení svede. Opakování delší lexikálně- sémantické struktury s obtížemi. Porozumění slyšené jednoduché instrukci v normě, delší instrukce bez spolehlivého porozumění. Je třeba ověřovat, zda pacientka porozuměla instrukci.

Lexie- izolované grafémy, slabiky přečte. Slova a krátkou větu čte s porozuměním s občasnou podmínkou nutného přečtení znovu. Porozumění delší větné konstrukci není zcela spolehlivé. Krátký jednoduchý text reprodukuje s návodnými otázkami s mírnými obtížemi.

Grafie- premorbidně pravák, nyní nuceně levák. Uvádí bolesti levé končetiny, diktát slov realizuje s vynecháním či záměnou grafémů, podpis taktéž.

TAB. 2

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST46/ 93	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	76 b. norma při daném věku a vzděl. je 93 b.
NDEX PRODUKCE	36/ 47
INDEX POROZUMĚNÍ	40/ 46

Motorika v orofaciální (dále pouze „ORF“) oblasti:

DOLNÍ ČELIST- daří se otevření i zavření s dostatečnou silou.

JAZYK- klidová poloha s hrotem na spodině, protruze bez lateralizace, cílené laterální pohyby ve zpomaleném tempu, tlak hrotu jazyka do tváře i při protruzi s oslabením. Výrazné oslabení kořene jazyka, elevace kořene jazyka proti odporu minimální, téměř žádná.

RTY- lehký pokles ústního koutku vpravo, bilabiální uzávěr v klidu kompletní, funkční je též při zvýšeném intraorálním tlaku, protruze a retrakce s mírným oslabením.

VELUM- velofaryngeální uzávěr při nafouknutí tváří funkční. Nepozorován únik proudu nazálně.

Vyšetření dysfagie- pacientka udává častý kašel u pití. Strava kašovitá, pacientka udává potřebu delšího času ke snědení porce.

Orální fáze polykání prodloužena, pacientka polyká jeden doušek vody na několikrát (2- 3x) z důvodu výrazného oslabení jazyka. Při příjmu tekutiny brčkem s eliminací záklonu hlavy kašel nepozorován. Příjem potravy bez kašle též s prodlouženou orální fází.

Faryngeální fáze polykání- hrtan elevuje. Obranné reflexy (dávicí i kašlací) zachovány.

Dg: R 47.0 Obraz Brocovy expresivní afázie na úrovni středně závažné poruchy s narušením porozumění zejména v případě složitější instrukce.

R 48.0 Získané obtíže v oblasti lexicko- grafických funkcí na úrovni středně závažné poruchy.

R 47.1 Dysartrie s převahou příznaků flakcidní na úrovni středně závažné poruchy

R 13 Dysfagie

TAB.3, viz. Příl. č. 2

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁnO.**	Že nemá všechno pohromadě. Že si musí všechno sám platit.	Význam s pomocí terapeuta. Pacientka čte a píše samostatně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá *daleko od stromu..*	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel *hrubá záplata.*	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	_____	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají *člověka.*	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **pomozme mu tam.** Napsáno *„mu tam“*	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Doplnění přísloví zvládla pacientka sama a správně napsala však „mu tam“.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.** **Nápsáno** *„témá skmén“*	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Doplnění přísloví zvládla pacientka sama a správně napsala však pouze shluk písmen.
8. Zvyk je ...	Zvyk je *dobrá košile..*	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **_____.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li **vrabec na střeše.** Napsáno *„vrabec na buste“.*	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Doplnění přísloví zvládla pacientka sama a správně napsala však „vrabec na buste“.
11. … nad zlato.	_____ je nad zlato.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, čte samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____, tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
13. … umírá poslední.	**Člověk** umírá poslední.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
14. … nejsou koláče.	**Na peci** nejsou koláče.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
15. … jednou řež.	**Dvakrát měř,** jednou řež.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
16. … břehy mele.	_____ břehy mele.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
17. … krátké nohy.	**Vrabec** krátké nohy.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
19. … tomu se zelení.	**Komu se zelení** tomu se zelení.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
20. … sám do ní padá.	_____ sám do ní padá.		Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.

paní Marie (* 1955)

Pacientka s dg. st. p. ischem. CMP 19. 10. 2015 s pravostrannou hemiparezou a expresivní fatickou poruchou, centr. lézí n. VII. 1. dx.

Spontánní řečový projev realizován v krátkých větách, projev spíše simplexně, patrně již premorbidně. Pacientka absolvovala zvláštní školu. Během projevu se objevují občas anomické pauzy. Místy se objevují fonemické a sémantické parafázie. Artikulace bez výrazných potíží. Fonace zvučná, dechová ekonomika mírně nevyvážená, patrné častější nádechy, mělké dýchání. Řeč místy s projevy hypernazality. Tempo řeči přiměřené. Dysfagické obtíže neguje.

Automatismy a numerická řada nekompletní. S podporou svede. Dny v týdnu s latencemi. Doplnění přísloví na bázi parafázií, neologismů, usiluje o autokorekci. (Obtížně hodnotit s ohledem na premorbidní intelekt.)

V modalitě pojmenování obrázků a konkrétních předmětů patrné parafázie („klíče“ jako „klíště“, „brada“ jako „banda“ aj.), neologismy. Úspěšnost pojmenování 10 z 20.

Modalita opakování se daří na úrovni jednoslabičného slova, delší slova opakuje parafazicky („vizitka“ jako „vidlička“). Slovní spojení nezopakuje, ztrácí se v řadě neologismů.

Porozumění intaktní na úrovni krátkého pokynu, složitější lexikálně- syntaktické instrukci vyhoví až po opakování.

Lexie- globální čtení zachováno. Přiřadí kartičku s popiskou o ojedinělou chybu. Čtení krátké instrukce bez porozumění, čte s paralexiemi, zcela nesrozumitelně. Automatismy v psané podobě seřadí v případě dní v týdnu, měsíce s velkým množstvím chyb.

Grafie- premorbidně pravák, nyní nadále používá pravou horní končetinu (dále pouze „PHK“), úchop psacího náčiní s oslabením. Podpis nesvede samostatně ani na opis. Realizuje jen zápis chaotických znaků s projevy prostorové dezorganizace v ploše. Slova na diktát nesvede, vzdává.

Vyšetření ORF motoriky:

Klidová poloho s mírným poklesem pravého ústního koutku.

Během vyšetření evidentní projevy orální apraxie. Pacientka obtížně plní zadané pokyny ohledně pohybů rtů, jazyka a čelisti. Provádí mnoho omylných pokusů.

RTY- pro apraxii se nedaří protruze rtů, cenění s mírnou asymetrií, bilabiální uzávěr funkční v klidu i při zvýšeném intraorálním tlaku.
JAZYK- plazí středem, cílené laterální pohyby nesvede pro apraxii.
VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- při zvýšením intraorálním tlaku funkční, během řeči funkce kolísavá, místy hypernazalizovaná řeč.

TAB.4

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST46/ 93	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	46/ 93
NDEX PRODUKCE	17/ 47
INDEX POROZUMĚNÍ	29/ 46

Pozn. získané nízké bodové skóre v testu MAST nekoreluje přesně se spontánní řečí pacientky. Nutné zohlednit, že není známá úroveň grafických a lexických schopností pacientky před onemocněním.

Dg: R 47.0 Brocova afázie na přechodu od středně závažné k lehké poruše
R 48.0 Narušení lexických a grafických funkcí
R 48.2 Orální apraxie

TAB. 5

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **natrono-utrno-ustro-ustláno** (po nápovědě).	Že se jí to nelíbí, že tam má takový to- nelíbí se jí že tam má ustláno na spaní.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **zem nebo na zahradu.**	Že to jablko padá dolů ze smrka a tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **táca- záplatko se tam dá.**	Tvrdá, jako že tam je tvrdý na práci a tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **šijou na mouky a tak.**	Že tam bude pytel z mouky a bude to mít jako.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	Že když chci ušít šaty, kalhoty nebo kabát nebo šaty nebo to tak to musí šije na šití.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **tam ho pošleme.**	A to je něco jak když jde do lesa nebo tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
7. Nové koště ...	Nové koště **pořádně plete- pořádně mete.**	Že musí pořádně plíst- né mlete sníh a takový věci.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **koště- né lyže- né košile.**	Že musí mít košili na sebe a tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **tramo.**	Jako když pije víno tak všech-no poví.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **na plotku- na zahradě nebo ve sněhu nebo tak.**	Že ten pes- ten pejsek nepade dolů na zem nebo umrzne nebo tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
11. … nad zlato.	**Sůl** nad zlato.	Že je ze zlata. Kdyby to neby-lo tak by to nemohlo bejt sůl, protže by to nemohlo být na jídlo a tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____, tolikrát jsi člověkem.	Jako když zlobí nebo tak, tak to je člověk.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
13. … umírá poslední.	**Člověk** umírá **nebo ho někdo zabije** poslední.	Že člověk umře nebo ho někdo zabije.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
14. … nejsou koláče.	_____, nejsou koláče.	Že peče koláče na dort na svátky nebo tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
15. … jednou řež.	**_____,** jednou řež.	Že když řeže dřevo nebo doktor řeže ruky nebo tak, tak to uřízne rukou nebo nohou nebo tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
16. … břehy mele.	_____ břehy mele.	Ta jak je louka ty ryba jako voda tak ten mele, ta voda je umele ty kořeny.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
17. … krátké nohy.	**Pejsek nebo kočička nebo** krátké nohy.	Mají malý ty kočky.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
18. … dál doskáče.	**Ta ryba, ta co to může bejt. Jako když skočí kachna nebo tak** dál doskáče.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
19. … tomu se zelení.	**Jakou sou ty loutky- louky** tomu se zelení **nebo ten jak mají myslivci ty když jdou ne lov nebo tak.**	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
20. … sám do ní padá.	**Do díry spad** sám do ní padá.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.

Pan Jaroslav (*1947)

Pacient s dg. cévní mozková příhoda (27.1.2016) s centrální paresou n. VII vpravo, dysartrií a pravostrannou těžkou hemiparesou až plegií na pravé horní končetině (dále pouze „PHK“).

Pacient je orientován osobou, místem i časem. Dle vyjádření pacienta byl v péči klinického logopeda v nemocnici Havlíčkův Brod. Zde byl seznámen s cviky orofaciální motoriky. Pacient udává subjektivně výrazné zlepšení komunikační schopnosti ve srovnání s dobou hospitalizace v nemocnici v Havlíčkově Brodu. Dále udává ustupující lehké potíže z hlediska dysfagie- občasný kašel u pití (kompenzuje pití brčkem). Příjem potravy dle pacienta bez potíží.

Spontánní řečový projev koherentní, plynulý, řečové tempo přiměřené. Komunikační záměr uskuteční. Porozumění intaktní. Afázie vyloučena screeningovým testem MAST (bodový zisk 98/100). Dechová ekonomika bez narušení, fonační doba standardní. Hlas převážně zvučný. Artikulace nepřesná, mírně setřelá bez výrazného dopadu na srozumitelnost řečového projevu.

Lexie- pacient čte s porozuměním. Čtené výzvě vyhoví. Souvislý text přečte a dokáže zreprodukovat převážně samostatně bez nutnosti návodných otázek.

Grafie- pacient premorbidně pravák, nyní nuceně úchop levou horní končetinou (dále pouze „LHK“), pacient zvládá podpis s drobnou chybou. Diktát slov a krátké věty s drobnou chybou.

Vyšetření ORF motoriky:

DOLNÍ ČELIST- volná, zvládne laterální pohyby i rotaci, čelistní úhel dostatečný.

JAZYK- protruze bez lateralizace, cílené laterální pohyby bez omezení, tlak v protruzi i laterálně bez omezení. Mírně vázne elevace kořene jazyka.

RTY- bilabiální uzávěr kompletní v klidu i při zvýšeném intraorálním tlaku, daří se protruze symetricky, při cenění mírná asymetrie pravého koutku ústního.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- při fonaci elevuje, funkční i při nafouknutí tváří.

Dg: R 47.1 Obraz poruchy motorických řečových funkcí dysartrie na úrovni lehké poruchy

R 13 Regredující dysfagie

TAB. 6

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Že má všechno jako dobře udělaný-to né no že se má dobře.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	To je, že se potatil nebo pomamil.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	Kdo s kým zachází, tak schází.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou pomalu, ale jistě.**	To je to, když někdo něco zapře nebo ukradne, že jo, tak se to občas na něj přijde.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	To je to, že když je člověk není roztrhanej řádně oblečenej, tak vypadá to jako lepší, než ňákej takovej trhan.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomožme mu tam.**	No tak když se mi tady líbí, že jo, tak udělám všechno pro to, abys mě odtud vyndali pryč třeba nebo aj z jinýho místa docela.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
7. Nové koště ...	Nové koště _____.	Tak když je nový, že jo mistr, tak že jo zavádí nový metody a tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **železná košile.**	No zvyk, že si na něco zvyknu pravidelně a dělám to dám příklad- v úterý se chodím koupat, jdu do sauny- tak zvyk.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	No, že když se napije, tak vykecá všechno.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střeše.**	To je, když mi dáváte sto korun, tak je radši vemu, než abych o ně přišel ňákou jinou tou.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
11. … nad zlato.	**Sůl** je nad zlato.	Nevím, co bych k tomu řek.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik třeba umíš řečí**, tolikrát jsi člověkem.	Kolik třeba umíš řečí, tak tolikrát jsi člověkem- tou inteligencí.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
13. … umírá poslední.	_____ umírá poslední.	Je třeba věřit, že se třeba uzdraví. Když to není pravda, tak pořád tomu věřit, že se ...	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	Kdo nepracuje, tak nic jako nepracuje.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
15. … jednou řež.	Jednou řež, **dvakrát měř.**	Když někdo to prostě, tak aby to nejdřív dvakrát změřil, a pak teprve řezal.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele.	Že se pomalu dozvíme pravdu nebo tak, zajímavou, až se tomu divíme.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
17. … krátké nohy.	_____ krátké nohy.	_____	Pacient přísloví přeskočil.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	Kdo pracuje a dělá, tak má peníze.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému jámu kope** sám do ní padá.	Že když chceš někoho podvíst nebo tak, tak abys to tak sám do ní padnul. Kdo jinému dělá naschvály, sám do ní spadne.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.

Pan František (*1940)

Pacient s dg. stav po ischem. CMP dne 29.11.2015, aterotrombog. Etiologie. Klinicky přítomná pravostranná hemipareza s akcelerací na PHK do plegie se spastickými rysy. Pacient orientován. Dle vyjádření pacienta v logopedické péči během předchozí hospitalizace nebyl. Nedoslýchavost na pravé ucho- doma má naslouchadlo. Udává, že „doma ho nosí, ale tady ho nechce nosit, má jiných starostí dost“. Při mírně zvýšené hlasitosti prý rozumí i bez sluchadla.

Spontánní řečový projev realizovaný ve větách v moravském nářečí. Artikulace mírně imprecizní, pacient přičítá novým zubům, s nimiž se mu „hůř mluví“. Řečové tempo mírně akcelerované se zárazy, místy pacient hledá vhodná slova, patrné anomie, objevují se cirkumlokační manévry „tech toho no“. Koordinace dechu a fonace v normě. Fonace znělá. Fonační doba standardní. Nazalita vyvážená. Pacient neguje dysfagické obtíže.

Automatismy zvládá samostatně, v příslovích patrné občasné latence. Pojmenování 15/20 obrázků samostatně, ostatních 5 s latencí nebo lehkou nápovědou. Porozumění v normě i v případě delší instrukce. Opakování v normě na úrovni slova nebo dvouslovného spojení. Opakované věty s mírnými obtížemi.

Vyšetření ORF motoriky:

KLIDOVÁ POLOHA- minimální pokles pravého koutku ústního, bilabiální uzávěr kompletní.

DOLNÍ ČELIST- rozsah pohybů zachován.

JAZYK- plazí bez lateralizace, cílené pohyby s dotažením do krajní polohy bez oslabení. Elevace kořene jazyka proti odporu s mírným oslabením.

RTY- protruze rtů v normě, cenění symetricky, při zvýšení intraorálního tlaku není bilabiální uzávěr zcela spolehlivý, patrný třes a drobný únik vzduchu.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- funkční při řeči i při zvýšeném intraorálním tlaku.

Lexie- souvislý text čte s imprecizní artikulací s kolísavou nazalitou. V textu se orientuje převážně dobře, text zreprodukuje s mírnou oporou návodných otázek.

Grafie- pacient píše PHK, podpis realizuje bez potíží, diktovaná slova včetně obtížných slov se hluky souhlásek napíše.

TAB. 7

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	91 b.
NDEX PRODUKCE	44/ norma 45 b.
INDEX POROZUMĚNÍ	47/ norma 46 b.

TAB. 8, viz. Příl. č. 3

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **nepadá.**	spadne pod strom.	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **záplata.**	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou pomalu a jiste.**	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají, **že mu pasuje.**	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **léze tam.**	pozme mu tam.	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
7. Nové koště ...	Nové koště **nové koště dobře mete.**	dobře mete.	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
8. Zvyk je ...	Zvyk je **_____.**	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li **……..**	holub na stás.	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo). Přísloví doplněno správně ústně „holub na střeše“, nezapsáno.
11. … nad zlato.	**sůl** nad zlato.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
12. … tolikrát jsi člověkem.	**kolik umíš řečí,** tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
13. … umírá poslední.	**naděje** umírá poslední.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
14. … nejsou koláče.	**bez práce** nejsou koláče.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
15. … jednou řež.	**dvakrát řež,** jednou řež.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo). Přísloví doplněno správně ústně „dvakrát měř.
16. … břehy mele.	**tichá voda** břehy mele.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
17. … krátké nohy.	_____ krátké nohy.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
19. … tomu se zelení.	**komu se jelení** tomu se zelení.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
20. … sám do ní padá.	**ko druhému jámu kopá** sám do ní padá.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo). Ústně doplněno správně.

pan Pavel (* 1960)

Pacient s dg. st. po kraniocerebrálním traumatu, stp. dekompresní kraniektomií FT 1. sin. pro akutní ICH a SDH dne 15.3.2015, st. po kranioplastice 14.10.2015, fractura lebeční spodiny, chronický etylizmus v anam.

Pacient orientován osobou, místem i časem. Během vyšetření poměrně dobře spolupracující, občas však projevy nevole až tendence ke konfliktu. Spontánní řečový projev v mírně rychlejším řečovém tempu převážně plynulý s tendencí k odbíhání od stěžejního tématu. Během řeči se objevují anomické pauzy jako projev narušené schopnosti vybavovat pojmy, řešené cirkumlokucemi, které jsou však často neúčelné. Pacient během cirkumlokuce nezvládá dobře držet se původní myšlenky, zabíhá, až dochází k nesmyslnému řetězení pojmů. Pacient se obtížně koriguje, taktní korekci terapeutem vnímá jako nemístnou kritiku. Objevují se také místy parafázie sémantické i fonemické. Fonace, nezalita, dechová ekonomika a prozodické faktory v normě. Dysfagické obtíže neguje. Projev je převážně dobře artikulován, místy imprecizní artikulace souvisí s mírně zrychleným řečovým tempem.

Porozumění verbálnímu projevu intaktní. Pacient dobře rozumí jednoduchému pokynu i složité lexikálně- sémantické struktuře.

Automatismy vybaví bez potíží v případě numerické řady, dní v týdnu či měsíců v roce. Vybavení přísloví s drobnými chybami.

Pojmenování testovacího souboru obrázků s úspěchem 13/ 20. Patrné jsou však latence a cirkumlokuce svědčící o potížích s vybavováním pojmů. Modalita opakování se daří jen na úrovni slova. Při opakování slovního spojení a větné konstrukce se pacient ztrácí. Reaguje jen jednotlivými slovy, není schopen úkol splnit ani ho po několikátém zopakování terapeutem.

Lexie- izolované hlásky, slabiky a slova přečte. Krátkou i delší instrukci přečte s porozuměním a vyhoví pokynu. Ve čtení textu jsou patrné občasné paralexie, záměny grafémů i slov bez tendence k autokorekci. Reprodukce textu vyžaduje doplňující otázky terapeuta. Obsah textu si nepamatuje spolehlivě.

Grafie- podpis realizuje PHK bez chyb. Slova na diktát s drobnými záměnami grafémů. Věta na diktát s obtížemi. Nepamatuje si diktované pojmy i přes několikáté opakování.

TAB. 9

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	88 b. norma při daném věku a vzděl. je 93 b.
NDEX PRODUKCE	38/ norma 47
INDEX POROZUMĚNÍ	40/ norma 46

Motorika v orofaciální oblasti:

Cílené pohyby čelisti, rtů a jazyka s dotažením do krajních poloh bez oslabení. Velofaryngeální uzávěr funkční, velum při fonaci elevuje, nazalita vyvážená. N. facialis intaktní.

Dg: R 47.0 Brocova afázie na úrovni lehké poruchy

R 48.0 Narušení lexických a grafických funkcí na úrovni lehké poruchy

TAB. 10, viz. Příl. č. 4

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁNO.**	NIC NEJDE UDĚLAT LEHCE.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **DALEKO OD ŠTROMU.**	NIC NEPADÁ DALEKO, VŠECHNO MÁ BLISKO.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **HRUBÁ ZÁPLATA.**	KDYŽ CHCETE OPRAVIT HRUBÝ PYTEL, TAK MU DÁT HRUBOU ZÁPLATU.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **MELOU POMALU.**	DĚLAL POMALU, ALE STÁLE.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **FAJN ČLOVĚKA.**	MUŠÍME SI DÁT POZOR.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **POMOSME MU TAM.**	ALE DĚJME POZOR NA SEBE.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
7. Nové koště ...	Nové koště **DOBŘE METE.**	ALE MŮŠE TO ŠPATNĚ DOPADNOUT.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **ŽELEZNÁ KOŠILE.**	DĚJME SI NA TO BACHA.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **PRAVDA.**	MUSÍME HO PÍT OPATRNĚ.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **HOLUB NA STŘESE.**	KDYŽ NĚCO SCANÍM, MÁM BÝT OPATRNÝ.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
11. … nad zlato.	**SŮL JE** je nad zlato.	TO SE ŘÍKÁ, ALE JENOM TROŠKU.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**KOLIKRÁT SE NARODÍŠ,** tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
13. … umírá poslední.	**NADĚJE** umírá poslední.	_____	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	KDO SE SOKOVNÝ TAK SPOLEHLIVĚ PRACUJE.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
15. … jednou řež.	**DVAKRÁT MĚŘ,** jednou řež.	KDYŽ NĚCO OPRAVUJU, MUSÍM BÝT OPATRNÝ.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
16. … břehy mele.	**TIGÁ VODA** břehy mele.	TICÁ VODA BŘEHY MELE, HLUCNA JE PŘESKAKUJE.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ** krátké nohy.	KDO ÚMYSLNĚ LŽE TAK SI DĚLÁ LOTROVINU.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
18. … dál doskáče.	**TEN DKO SKÁČE** dál doskáče.	ŘÍKÁ SE TO, ALE NEMUSÍ TO PLATIT.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	KOMU SE CHCE PRACOVAT, AŤ JE OPATRNÝ.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	KDO VYMĚSLÍ LOTROVINY, TAK SE MU TO MSTÍ.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.

paní Božena (*1935)

Pacientka s dg. st.p. ischem. CMP v povodí ACM vpravo vzniklá 13.11.2015 vstupně s lehkou levostrannou hemiparesou s progresí do těžké levostranné hemiparezy až do plegie LHK, centr. paresa n. VII. 1. sin.

Paní orientovaná osobou, místem i časem. Během vyšetření velmi dobře spolupracuje. Spontánní řečový projev realizován fluetně. Srozumitelnost řeči je velmi dobrá. Artikulace je mírně imprecizní (prakticky se týká jen sibilant). Fonace, respirace, tempo a prozodické faktory řeči bez narušení.

TAB. 11

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST46/ 93	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	100/100
NDEX PRODUKCE	50/50
INDEX POROZUMĚNÍ	50/50

Dle testu všechny modality (automatismy, pojmenování, opakování, porozumění, fluence řeči, lexie a grafie bez narušení).

Vyšetření ORF motoriky:

Klidová poloha s mírným poklesem levého ústního koutku.

RTY- špulení realizuje s dotažením do krajní polohy, cenění lehce asymetricky, bilabiální uzávěr funkční v klidu i při zvýšeném intraorálním tlaku.

JAZYK- plazí středem, cílené laterální pohyby s dotažením do krajní polohy, elevace kořene jazyka proti odporu s mírným oslabením.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- velum během fonace elevuje.

Dg: R 47.1 Obraz reziduální poruchy motorických řečových funkcí dysartrie s tendencí k úpravě

TAB. 12, viz. Příl. č. 5

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Není vše, jak by chtěl.	Pacientka čte a píše samostatně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu..**	Podědil po rodičích.	Pacientka čte a píše samostatně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	Jak se volá do lesa, tak se ozývá.	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou pomalu, ale jistě.**	Správná odplata.	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	Kdo má hezké šaty.	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	Co kdo chce ať má.	Pacientka čte a píše samostatně.
7. Nové koště ...	Nové koště **dodře mete.**	Kdo slibuje.	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je ...	Zvyk je zlá košile **košile..**	Kdo si nedá poradit.	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	Kdo si trochu upije mluví spíše pravdu.	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli ...	_____	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
11. … nad zlato.	**Sůl** nad zlato.	Vaření bez soli nemá chuť.	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik řečí umíš**, tolikrát jsi člověkem.	Když člověk umí více řečí má velké výhody v životě.	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	**Beznaděj** umírá poslední.	Když si neví rady.	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	Všechno je jen práce.	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**Dvakrát měř a** jednou řež.	Lepší je dvakrát přeměřit než špatně uřezat.	Pacientka čte a píše samostatně.
16. … břehy mele.	**Divoká voda** břehy mele.	Kdo je divočejší povahy.	Pacientka čte a píše samostatně.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	Lhát se nemá, brzo se na to přijde.	Pacientka čte a píše samostatně.
18. … dál doskáče.	**Raní ptáče** dál doskáče.	Kdo dřív vstává více udělá.	Pacientka čte a píše samostatně.
19. … tomu se zelení.	**Komu se t**omu se zelení.	Kdo není líný a něco dělá.	Pacientka čte a píše samostatně.
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému kopá** sám do ní padá.	Když někdo někomu nepřeje nic dobrého.	Pacientka čte a píše samostatně.

Paní Marie odmítla audio záznam.

pan Jiří (* 1951)

Pacient s dg. Difuzní axonální poranění mozku dle MRI nejvíce postiženo corpus callosum, mesencephalon, pontus jako důsledek dopravní nehody v osobním autě- kraniotrauma 2010.

Pacient na vozíku, udržuje oční kontakt, orientován osobou a místem, časem s dopomocí. Spontánní řečový projev s výrazně narušenou artikulací, často hraničně srozumitelný až nesrozumitelný. Patrná narušená dechová ekonomika, sekadovaný styl řeči, projev se zvýšenou nazalitou. Fonace znělá, síla hlasu nekonstantní. Pacient udává kašel u pití.

Vyšetření ORF motoriky:

Během řeči patrný zmenšený čelistní úhel. Klidová poloha narušena ataktickými pohyby ORF svalstva.

JAZYK- protruze s lateralizací, patrné ataktické pohyby, elevaci hrotu jazyka svede, kořen jazyka elevuje, cílené laterální pohyby svede s dotažením do krajní polohy.

RTY- oslabený bilabiální uzávěr, protruze rtů v normě, cenění symetricky s dotažením, bilabiální uzávěr při zvýšeném intraorálním tlaku nefunguje spolehlivě, patrný únik vzduchu ústy.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- mírmé oslabení, patrné místy narušené rezonanci řeči s tendencí k hypernazalitě i při zkoušce nafouknutí tváří- únik vzduchu nazálně, dávivý reflex výbavný.

Lexie- vyšetřována okrajově, čtěný projev se stejnými projevy jako spontánní řečový projev.

Grafie- pro ataktické pohyby PHK nevyšetřována.

V rámci vyšetření dysfagie proveden Daniel´s test- patrný kašel a změněná fonace již při polknutí jedné lžičky vody. Pacient uvádí, že během předchozího pobytu v HL byly zahušťovány tekutiny připravkem Nutilis, který ale v závěru předchozího pobytu odmítal. Nyní nadále zahuštění tekutin přípravkem Nutilis odmítá i přes vysvětlení rizik důsledků aspirace.

Dg: R 47.1 Dysartrie na úrovni středně- závažné poruchy s převahou symptomů smíšeného typu.

R 13 Dysfagie.

TAB. 13

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Že má těžký život.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	Lidi si jsou podobní.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	Že se pěkně oblékne.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
7. Nové koště ...	Nové koště **dodře mete.**	Je to pan primář.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **železná pravda.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střese.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
11. … nad zlato.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
13. … umírá poslední.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	Kdo nic nedělá nic nejí a nedostane.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
15. … jednou řež.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
16. … břehy mele.	**Prudká voda** břehy mele.	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	Lež nikam nedojde, ten kdo lže.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
18. … dál doskáče.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	Líný člověk nemá.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
20. … sám do ní padá.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.

paní Bohumila (* 1957)

Pacientka s dg. stp. iCMP s lehkou expres. fatickou poruchou s drobnou symptomatikou z levé hemisféry 13.11.2015.

Spontánní řečový projev realizován fluentně s občasnými anomickými pauzami, cirkumlokucemi a fonemickými parafáziemi s tendencí k autokorekci. Artikulace imprecizní, ojediněle setřelá až k hranici srozumitelnosti projevu. Automatismy vybaví bez obtíží.

V modalitě pojmenování patrné občasné anomické pauzy, úspěch pojmenování 17/ 20 obrázků. Opakování intaktní až na úroveň souvětí. Porozumění intaktní až na úrovni krátkého pokynu i složité lexikálně- syntaktické instrukce.

Lexie- čte s porozuměním až na úroveň složité lexikálně- syntaktické instrukce. Čtení textu lehce setřele v akcelerovaném tempu. Text reprodukuje téměř samostatně, ojediněle s anomickou pauzou.

Grafie- premorbidně pravák, nyní nadále používá PHK, úchop psacího náčiní s oslabením. Podpis realizuje psacím písmem s hraniční čitelností. Slova na diktát tiskacím písmem. Jednoduchá slova bez obtíží, delší slova se záměnami nebo elizemi grafémů. Stěžuje si na bolest v ruce.

Vyšetření ORF motoriky:

Klidová poloha s mírným poklesem pravého koutku ústního.

RTY- špulení s dotažením do krajní polohy, cenění s asymetrií, bez dotažení na pravou stranu, bilabiální uzávěr funkční v klidu i při zvýšeném intaorálním tlaku.

JAZYK- plazí středem, cílené laterální pohyby s dotažením do krajní polohy, elevace kořene jazyka proti odporu s mírným oslabením.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- funkční, velum během fonace elevuje, dostatečná funkce i při zvýšeném intraorálním tlaku.

TAB. 14

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST46/ 93	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	97/100
NDEX PRODUKCE	47/50
INDEX POROZUMĚNÍ	50/50

Dg: R 47.0 Anomická afázie v regresi

R 47.1 Dysartrie na úrovni lehké poruch

TAB. 15, viz. Příl. č. 6

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Nemá se dobře.	Pacientka čte a píše samostatně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **od stromu.**	DĚTI NEZAPŘOU RODIČE.	Pacientka čte a píše samostatně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **HRUBÁ ZÁPLATA.**	CHOVAJÍ SE K SOBĚ STEJNĚ.	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **pomalu, ale jistě.**	Vše se každému vrátí.	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	Podle šatů poznáš člověka.	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	MÁME LIDEM POMÁHAT.	Pacientka čte a píše samostatně.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.**	Nový člověk se snaží.	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **železná košile.**	Člověk se svých zvyků nezbaví.	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	Opilý člověk mluví pravdu.	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střeše.**	Lepší mít míň, než více výhledově.	Pacientka čte a píše samostatně.
11. … nad zlato.	**Sůl** je nad zlato.	Levnější je někdy vzácnější než dražší.	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik řečí umíš**, tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	**Naděje** umírá poslední.	Že se nestane to nejhorší.	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	Bez práce nejsou peníze na ty koláče.	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**Dvakrát měř,** jednou řež.	Radši si dobře promysli.	Pacientka čte a píše samostatně.
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele.	Pozor na nenapadné lidi.	Pacientka čte a píše samostatně.
17. … krátké nohy.	**Lez má** krátké nohy.	Obvykle se prozradí.	Pacientka čte a píše samostatně.
18. … dál doskáče.	**Raní ptáče** dál doskáče.	Kdo dřív začne, víc stihne.	Pacientka čte a píše samostatně.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	Kdo není líný, má se dobře.	Pacientka čte a píše samostatně.
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému jámu kopá** sám do ní padá.	Nevyplatí se lhát.	Pacientka čte a píše samostatně.

pan Miloslav (* 1942)

Pacient s dg. imobilizační syndrom, st. p. bronchopneumonii vpravo 11- 12/ 2015, st. p. iCMP vznik 1994 s pravostrannou středně těžkou až těžkou hemiparesou. Pacient hospitalizován v HL na pav. A v roce 2011, tehdy dle screeningu narušené komunikační schopnosti klinickou logopedkou byl bez logopedických potíží a do terapie nebyl zařazen. Dle vyjádření manželky došlo ke zhoršení řečového projevu v posledních týdnech až měsících.

Pacient orientován osobou a místem. Časem orientován s dopomocí. Během vyšetření patrné lehce zabíhavé myšlení, pán se místy obtížně soustředí na zadané pokyny. Informace od pacienta si místy odporují, informace nejsou spolehlivě validní. Spontánní řečový projev je těžce dysartrický, místy na hranici srozumitelnosti až nesrozumitelný. Patrná zvýšení nazalita v řeči. Respirace a dechová ekonomika bez výrazného narušení. Fonace zvučná. Fonační doba vokálu A asi 7 sec, fonace SSS 10 sec. Dysfagické obtíže neguje. Proveden Daniel´s test vody- negativní.

Vyšetření ORF motoriky:

Klidová poloha bez patrné asymetrie. Bilabiální uzávěr v klidu kompletní.

RTY- protruze rtů s mírným oslabením, cenění zubů symetricky. Bilab. uzávěr není zcela kompletní při zvýšení intraorálního tlaku, patrný drobný únik. Výdech proudu ústy.

JAZYK- protruze bez asymetrie, laterální pohyby cíleně s dotažením do krajní polohy. Tlak jazyka v protruzi bez oslabení. Elevace kořene jazyka narušena. Elevace proti odporu s výraznými obtížemi. Tlak jazyka laterálně proti špátli s oslabením.

Lexie- čtení místy s paralexiemi, těžce dysartrický. Reprodukce textu jen s výraznou dopomocí návodnými otázkami.

Grafie- pacient usiluje o psaní PHK, úchop relativně správný. Podpis avšak nerealizuje, perseveruje jeden znak. Podpis na opis také nerealizuje. Diktát izolovaných grafémů či číslic bez úspěchu. (Susp. jako reziduální obtíže v důsledku CMP r. 1994).

TAB. 16

Addenbrookský kognitivní test- výsledky v jednotlivých subtestech:	
Pozornost a orientace	11/18
Paměť	14/26
Verbální fluence- výbavnost	0/14
Jazyk	16/26
Zrakově- prostorové schopnosti	6/16
Celkem	47/100 (norma alespoň 88 b.)

Dg: R 47.1 Dysartrie na úrovni těžké poruchy nejasné etiologie

R 47.8 Kognitivně- komunikační porucha

R 48.0 Získané obtíže v oblasti lexických a grafických funkcí

TAB. 17

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Že to je kytka.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	Je to je ovoce.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	Je to na pytel záplata.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **pomalu, ale jistě.**	Že melou pomalu.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	Jsou to oděv.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	Máte umožnit kdo chce kam.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.**	Je to něco novýho.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **železná košile.**	Když máte ňákej zvyk je to železná košile.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **než na střeše.**	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
11. … nad zlato.	**Sůl** nad zlato.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje. Pacient ubíhá od práce a vypravuje o známých.
13. … umírá poslední.	**Naděje** umírá poslední.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	Když nejsou koláče, tak nic není.	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje. Pacient ubíhá od práce a vypravuje o známých.
15. … jednou řež.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
18. … dál doskáče.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
20. … sám do ní padá.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje. Pacient ubíhá od práce a vypravuje o známých.

paní Anna (* 1943)

Pacientka s dg. st. po iCMP s pravostrannou hemiparézou, centr. parézou n. VII dx. a dysartrií 11.8.2015, st. po i CMP s levostrannou hemiparézou 2014. Pacientka byla v péči klinického logopeda během pobytu na neurologii na Praze 2.

Pacientka je orientována osobou, místem i časem. Spontánní řečový projev realizován ve větách s příznaky lehké dysartrie- mírně imprecizní artikulace, nepřesná koordinace dechu. Pacientka udává, že se zadýchává a obtížně hospodaří s dechem během mluvy. Fonace zvučná, prozodické faktory intaktní.

Vyšetření ORF motoriky:

DOLNÍ ČELIST- rozsah pohybů zachován.

RTY- v klidové poloze mírný pokles P koutku ústního, špulení s dotažením do krajní polohy, cenění bez asymetrie.

JAZYK- protruze jazyka bez lateralizace, cílené laterální pohyby s dotažením na obě strany, tlak jazykem do tváře s mírnými obtížemi na levou stranu.

VELUM- při zvýšeném intraorálním tlaku funkční, při fonaci elevuje.

TAB. 18

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST46/ 93	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	100/100
NDEX PRODUKCE	50/50
INDEX POROZUMĚNÍ	50/50

Dg: R 47.1 Dysartrie n úrovni lehké poruchy

TAB. 19, viz. Příl. č. 7

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁNO.**	NEVEDE SE MU DOBŘE, MÁ TĚŽKÝ ŽIVOT.	Pacientka čte a píše samostatně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **DALEKO OD ŠTROMU.**	KDYŽ DĚTI MAJÍ STEJNÉ NEBO PODOBNÉ SCHOPNOSTI JAKO RODIČE.	Pacientka čte a píše samostatně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **HRUBÁ ZÁPLATA.**	NA HRUBÉ, NEPĚKNÉ JEDNÁNÍ HRUBÁ ODPOVĚĎ A JEDNÁNÍ.	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **MELOU POMALU.**	NA KAŽDÉHO JEDNOU DOJDE (ŠPATNÉ JEDNÁNÍ A CHOVÁNÍ), JEHO JEDNÁNÍ SE JEDNOU OBRÁTÍ PROTI NĚMU.	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **ČLOVĚKA.**	DOBŘE A ČISTĚ OBLEČENÝ ČLOVĚK DĚLÁ LEPŠÍ A DOBRÝ DOJEM.	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **POMOŽMU MU TAM.**	POKUD SI NĚKDO NENECHÁ PORADIT.	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka má problém se zápisem „pomozme mu tam“.
7. Nové koště ...	Nové koště **DOBŘE METE.**	NOVOMANŽEL NEBO NOVÝ PRACOVNÍK DOBŘE SE CHOVÁ A DOBŘE PRACUJE.	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **ŽELEZNÁ KOŠILE.**	KDYŽ JE NĚKDO ZVYKLÝ CHOVAT SE NEBO DĚLAT LETA TO SAME A NEDÁ SI PORADIT.	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **PRAVDA.**	POKUD JE NĚKDO OVÍNĚN- VYPIJE VÍCE VÍNA, ZTRÁCÍ ZÁBRANY A ŘÍKÁ SVŮJ NÁZOR JAK TO VIDÍ SÁM MLUVÍ PRAVDU.	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **HOLUB NA STŘEŠE.**	POKUD TI NĚCO ASPOŇ TROCHU VÝJDE, POVEDE SE.	Pacientka čte a píše samostatně.
11. … nad zlato.	**SŮL** nad zlato.	SŮL NIČÍM NENAHRADÍS.	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**KOLIK ZNÁŠ CIZÍCH JAZYKŮ**, tolikrát jsi člověkem.	MÁŠ VĚTŠÍ UPLATNĚNÍ I V ŽIVOTĚ.	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	**NADĚJE** umírá poslední.	MAŠ-LI NĚJAKÉ TRABLE JEŠTĚ JE NADĚJE K LEPŠÍMU, MŮŽE SE LEDACO VYJASNIT, OBRÁTIT K LEPŠÍMU.	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	KDYŽ NEBUDEŠ PRACOVAT TAK SE NENAJÍŠ.	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**DVAKRÁT MĚŘ,** jednou řež.	Než něco řekneš, nech si to projít víckrát hlavou. Nebo když něco děláš, tak si to radši dvakrát změř, než abys to užíz a pak to bylo špatně.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
16. … břehy mele.	**TICHÁ VODA** břehy mele.	Člověk ten, do kterýho by to člověk neřek, že je taková tichá voda no a přitom se všechno brátí a ukáže se. No, že by to člověk u něho nečekal.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ** krátké nohy.	Každá lež se provalí, protože si člověk nemůže pamatovat, co zalhal.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.

18. … dál doskáče.	**RANNÍ PTÁČE** dál doskáče.	Když se brzo vstane, víc se tý práce udělá, člověk je pohyblivější- víc toho udělá.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	Kdo pracuje tak jako má peníze a dobře se mu daří.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	Když na někoho něco nastražíte, tak se může stát, že sám do vleze.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.

paní Ludmila (* 1946)

Pacientka s dg. st. p. hemoragické CMP parietálně vlevo 20.12.2015, přijata pro náhle vzniklou poruchu řeči hybnosti na neurologii. Aneurisma neprokázáno, zvolen konzervativní postup, po stabilizaci stavu přeložena na int. Městec Králové dne 28.12.2015.

Paní vyšetřena v sedu ve vozíku, udržuje oční kontakt, usiluje o komunikaci. Spontánní řečový projev pacientky v mírně zpomaleném řečovém tempu se zárazy, zadrháváním. V projevu patrná řada parafázií, neologismů. Komunikační záměr neuskuteční zcela spolehlivě. Je nutná facilitace k dokončení projevu. Zautomatizované fráze (pozdravy, poděkování) svede spolehlivě.
Z automatismů realizuje samostatně numerickou řadu, dny v týdnu s mnohými parafáziemi. Modalita opakování s úspěchem u jednoslabičných slov, delší slova nebo slovní spojení opakuje chybně.

Modalita pojmenování- s výsledkem pojmenován 11/ 20. Objevují se neologismy i parafázie s tendencí k autokorekci.

Porozumění verbální instrukci zachováno v případě jednoduchého pokynu, násobný pokyn s obtížemi. Pozorována obtížná orientace v rámci tělesného schématu.

Lexie- krátkou instrukci čte s porozuměním, další instrukci nevyhoví. Čtení krátkého textu paní pro únavu odmítá.

Grafie- pacientka premorbidně pravák, nyní nuceně úchop psacího náčiní LHK, při výzvě k podpisu opomíjí papír, píše mimo papír na stůl. Po upozornění zkouší podpis bez úspěchu. Nezvládá ani na opis. Objevují se izolované grafémy, které píše přes sebe, zcela nečitelně.

TAB. 20

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST46/ 93	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	64/93
NDEX PRODUKCE	25/47
INDEX POROZUMĚNÍ	39/46

Dg: R 47.8 Získaná porucha komunikačních schopností blíže nespecifikovaná, v. s. Brocova afázie na úrovni středně těžké poruchy

R 48.0 Získané obtíže v oblasti lexicko- grafických funkcí včetně narušení vizuálně-prostorové percepce a koordinace oko- ruka

TAB. 21, viz. Příl. č. 8

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁNO.**	Že má hořkej život.	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila význam pouze ústně. Doplnění přísloví píše sama.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **OD STROMU.**	Že potomci bývají po rodičích.	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala pouze „OD STROMU“. Význam doplnila pouze ústně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **ZÁPLATA.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala pouze „ZÁPLATA“.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **MELOU POMALU.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **ČLOVĚKA.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **POMOZME MU TAM.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka píše dříve, než doplní ústně přísloví.
7. Nové koště ...	Nové koště **DOBŘE METE.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **ŽEZNÁ KOŠILE.**		Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala pouze „ŽEZNÁ KOŠILE“.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **PRAVDA.**	_____	
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **HOLUB NAN STŘEŠE.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala „HOLUB NAN STŘEŠE“.
11. … nad zlato.	**SŮL** nad zlato**.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**KOLIK ŘEČÍ ZNÁŠ,** tolikrát jsi člověkem.	Tak to je jasný, že jo.	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	**NADĚJE UMÍRÁ POSLEDNÍ** umírá poslední.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**DAKRÁT MĚŘ,** jednou řež.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
16. … břehy mele.	**TICHÁ VODA** břehy mele.	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka si nemohla vzpomenout, jak se píše písmeno „V“.
17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ** krátké nohy.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
18. … dál doskáče.	**RANÍ PTÁČE** dál doskáče.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉM JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.

pan Rudolf (* 1944)

Pacient s dg. st. p. iCMP (28.10.2015) s centr. paresou n VII sin., dysartrií a levostrannou hemiplegií na podkladě trombózy ACI.

Pacient vyšetřen v sedě na vozíku. Orientován osobou a místem. Časem nikoli. Reaguje na otázky s mírnými latencemi, většinou koherentně. Spontánní řečový projev místy hraničně srozumitelný pro dysartrii a tichou fonaci. Fonace dyšná, tichá. Fonační doba zkrácená (A 5 sec.), respirace se slyšitelným zahleněním, dechová ekonomika mírně narušená. Rezonance řeči v normě. Dentice vlastní, nekompletní.

Vyšetření ORF motoriky:

Klidová poloha mluvidel- patrná asymetrie, pokles levého koutku ústního. Bilabiální uzávěr v klidu kompletní.

RTY- protruze s oslabením, vázne zejména dolní ret, cenění s výrazným oslabením na levé straně. Diadichokinezi nezvládá. Bilabiální uzávěr kompletní i při zvýšeném intraorálním tlaku.

JAZYK- při protruzi lateralizace vpravo, cílené laterální pohyby hrotem jazyka výrazně omezeny vlevo, elevace hrotu omezená. Tlak hrotem jazyka do tváře vpravo s oslabením, vlevo nesvede.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- funkční, při fonaci elevuje, řeč bez narušené rezonance.

Dysfagiologické vyšetření:

Subjektivně- pacient udává kašel u jídla i u pití, váznutí sousta v ústech, bez opakovaného zapíjení se polknutí nedaří. Vypozoroval obtíže u konkrétních potravin- především rýže. Udává úbytek váhy v posledních týdnech.

Zjištěno- při přijetí do Pardubické nemocnice 28.10.2015 váha 63 kg, nyní dle dokumentace 45 kg. Úbytek váhy 18 kg během dvou měsíců. Dávicí reflex není výbavný.

Proveden Daniel´s test- pozitivní, pacient kašle po několika locích brčkem, změna fonace po polknutí.

Pozorování pacienta během příjmu snídaně a oběda: pacient se krmí samostatně lžicí, bilabiální uzávěr nespolehlivý během jídla, orální fáze prodloužena, pacient zapíjí každé sousto z láhve s pítkem. Po několika soustech a zapití následuje masivní kašel, strava ústy i nosem ven. Během oběda takto čtyřikrát. Susp. tichá aspirace.

TAB. 22

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST46/ 93	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	88/93
NDEX PRODUKCE	42/50
INDEX POROZUMĚNÍ	46/50

Bodový zisk je o 5 bodů nižší než norma, test potvrzuje narušení lexických a grafických funkcí. Porozumění verbálnímu projevu a verbální exprese bez výrazného narušení při respektování pomalejšího psychomotorického tempa pacienta.

Grafie- pacient pravák, píše PHK se správným úchopem. Pacient využívá pouze pravou polovinu plochy papíru. Píše hůlkový písmem, podpis s drobnými chybami, při diktátu slov místy záměny grafémů.

Lexie- pacient čte opakovaně od poloviny řádku, opomíjí levou polovinu textu. Projevy hemianopsie.

Dg: R 47.1. Dysartrie na úrovni středně závažné poruchy

R 48.0 Získané obtíže v oblasti grafických a lexických funkcí na úrovni středně závažné poruchy, hemianopsie

R 13 Dysfagie v orálně transportní a faryngeální fázi

TAB. 23

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Nic nedělá jen tak.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	Má v sobě vlastnost otce nebo matky.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **záplata.**	Není spokojený.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
4. Boží mlýny ...	_____	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	Člověk když se oblékne vypadá jinak.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	Kope si hrob a sám do něho spadne.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.**	Nový člověk se snaží např. v práci.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **špatný výsledek.**	Nemá to žádnou cenu.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **láska.**	Upřímnost.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	_____	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
11. … nad zlato.	**Zdraví** nad zlato.	Mám zdraví- mám všechno.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik má člověk řečí**, tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
13. … umírá poslední.	**Naděje** umírá poslední.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
14. … nejsou koláče.	_____, nejsou koláče.	Když neděláš, tak koláče nebudou.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
15. … jednou řež.	**_____,** jednou řež.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
16. … břehy mele.	**Voda** břehy mele.	Voda je prudká.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	Něco si namlouvá.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
18. … dál doskáče.	**_____** dál doskáče.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
19. … tomu se zelení.	**Komu se zelení** tomu se zelení.	Je líný.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
20. … sám do ní padá.	_____ sám do ní padá.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.

Pan Václav (*1943)

Pacient s dg. stav po iCMP při uzávěru bas. tepny. Chronický uzávěr ACI billat. Pokročilá progredující atrofie mozku, status lac., dle psychiatra vaskulární demence těžkého stupně- MMSE 10 bodů.

Během vyšetření pacient převážně dobře spolupracující. Řečový projev je značně limitovaný. Pacient není schopen na výzvu vyprávět o sobě, o své rodině, zaměstnání. Zvládá reagovat spíš převážně jednoslovně nebo velmi stručně na konkrétní otázku. Hovor není schopen ani iniciovat ani rozvinout. Je orientován osobou. Místem a časem nikoli. Projev správně artikulovaný. Fonace zvučná, nazalita v normě. Respirace bez patologie. Řečové tempo přiměřené.

TAB. 24

Addenbrookský kognitivní test- výsledky v jednotlivých subtestech:	
Pozornost a orientace	6/18
Paměť	5/26
Verbální fluence- výbavnost	0/14
Jazyk	11/26
Zrakově- prostorové schopnosti	7,5/16
Celkem	28,5/100

Dg: Kognitivně- komunikační porucha při vaskulární demenci těžkého stupně

TAB. 25, viz. Příl. č. 9

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.** Napsáno „ zbělaec“	_____	
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.** Napsáno „ abcelzo bfelbome“	_____	
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.** Napsáno „ vlebbateesrlalou“	_____	
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou**.	_____	Pacient doplnil pouze ústně- bez zapsání.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.** Napsáno „ šlaleeka“	_____	
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.** Napsáno „ lasrozlek lz lvaca“	_____	
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.** Napsáno „ rlozřer“	_____	
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **_____.**	_____	
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	_____	Pacient doplnil pouze ústně- bez zapsání.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střeše**. Napsáno „ ibblHlk re bplekesee“	_____	
11. … nad zlato.	**Zdraví** nad zlato.	_____	Pacient doplnil pouze ústně- bez zapsání.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik toho umíš,** tolikrát jsi člověkem. Napsáno „ kolpl le leohoplealesa“	_____	
13. … umírá poslední.	**____** umírá poslední.	_____	
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče. Napsáno „ nelpeb bekleee“	_____	
15. … jednou řež.	**_____,** jednou řež.	_____	
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele. Napsáno „ le lelqofhalpfla“	_____	
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy. Napsáno „ le fcla pacle felalélelée“	_____	
18. … dál doskáče.	**_____** dál doskáče.	_____	
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení. Napsáno „ fr le ha lo fe lerelehé“	_____	
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému jámu kopá,** sám do ní padá. Napsáno „ ls fele braelmu“	_____	

Paní Vladimíra (*1961)

Pacientka s prim. dg. st.p. akutní ischem. CMP v povodí ACM 1.sin., vznik dne 19.8.2015, manifestace poruchou vědomí a pádem, st.p. intravenozní trombolyze, st.p. mechanické rekanalizaci s ponecháním stentu v M1 vlevo, st.p. levostranné dekompresní kraniektomii dne 22.8.2015, st.p. replantací kostní ploténky FTP 1.sin. Dne 5.10.2015, kliicky přetrvává těžká pravostranná hemiparesa s akcentací na PHK, kde plegie afazie těžkého stupně, insuficience n. VII. 1. dx.

Spontánní řečový projev pacientky na bázi slovních trosek „no“, „jsem“, „ale“, „to“. Komunikační záměr neuskuteční. Jméno a pozdrav vybaví s nápovědou první slabiky. Numerickou řadu, dny v týdnu vybaví s nápovědou. Konfrontační pojmenování z testovacího souboru obrázků vybaví 1/20. Opakování se nedaří ani na úrovni slabik. Pacientka provádí neúčelné pohyby mluvidly. Porozumění verbálnímu projevu na úrovni jednoduché věty není zcela spolehlivé. Delší instrukci nevyhoví.

Modalita opakování se nedaří ani se zrakovou oporou.

Lexie- izolované grafémy čte s potížemi (patrná orální apraxie), na výzvu grafém vyhledá v souboru několika písmem s úspěšností 75%, chyby nekoriguje, globální čtení zachováno, seřazení numerické řady a řady dní v týdnu svede bez chyby.

Grafie- nuceně LHK, původně pravák, podpis příjmení svede s drobnou chybou, krátká slova na diktát bez úspěchu, realizuje jen několik písmen.

TAB. 26

Výkon ve screeningovém testu afázie MAST	
CELKOVÝ JAZYKOVÝ INDEX	39/91
NDEX PRODUKCE	10/ norma v daném věku a vzdělání je 45 b.
INDEX POROZUMĚNÍ	22/ norma v daném věku a vzdělání je 46 b.

Vyšetření orofaciální motoriky:

Klidová poloha s asymetrií- mírný pokles P koutku ústního. Během snahy o komunikaci patrné projevy apraxie v orofaciální oblasti. Cílené úkoly na zjištění postižení orofaciální motoriky nerealizuje vůbec nebo s množstvím omylných pokusů. Při sebekontrole v zrcadle se daří o něco lépe.

DOLNÍ ČELIST- otevření a zavření s řadou omylných pokusů, pacintka nefukuje tváře, neúčelně vokalizuje, daří se lépe před zrcadlem.

JAZYK- protruze s lateralizací vpravo.

RTY- špulení aprakticky a cenění po řadě pokusů s asymetrií.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR funkční i při zvýšeném intraorálním tlaku.

Dg: R 47.0 Brocova afázie s narušením exprese na úrovni těžké poruchy, s narušením percepce na přechodu od středně těžké k lehké poruše

R 48.0 Alexie a agrafie

R 48.2 Orální apraxie

TAB. 27

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel ____.	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **_____.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
7. Nové koště ...	Nové koště **_____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
8. Zvyk je ...	Zvyk je **_____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **_____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li _____.	_____	Dále již nepokračujeme.
11. … nad zlato.	_____ nad zlato.	_____	Dále již nepokračujeme.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____ tolikrát jsi člověkem.	_____	Dále již nepokračujeme.
13. … umírá poslední.	____ umírá poslední.	_____	Dále již nepokračujeme.
14. … nejsou koláče.	_____ nejsou koláče.	_____	Dále již nepokračujeme.
15. … jednou řež.	_____**,** jednou řež.	_____	Dále již nepokračujeme.
16. … břehy mele.	_____ břehy mele.	_____	Dále již nepokračujeme.
17. … krátké nohy.	_____ krátké nohy.	_____	Dále již nepokračujeme.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Dále již nepokračujeme.
19. … tomu se zelení.	_____ tomu se zelení.	_____	Dále již nepokračujeme.
20. … sám do ní padá.	____ sám do ní padá	_____	Dále již nepokračujeme.

Paní Libuše (*1950)

Pacietnka s dg. st.p. iCMP 18.1.2016 s centr. paresou n. VII. vlevo, dysartrií a levostrannou hemiparesou až plegii na LHK. Pacientka orientována, Reaguje s latencemi, susp. zpomalené psychomotorické tempo. Během hovoru obtížně udržuje oční kontakt. Dle vyjádření pacientky i dokumentace probíhal logopedická péče během hospitalizace v nemocnici v Litomyšli.

Spontánní řečový projev realizován ve větách, relativně plynulý, imprecizně artikulovaný, srozumitelný. Řečové tempo přiměřené. Koordinace dechu a fonace v normě. Fonace znělá. Fonační doba standardní. Nazalita kolísavá, místy projevy hypernazality.

Pacientka udává drobné dysfagické obtíže- únik tekutiny paretickým koutkem úst při pití z hrnečku. Řeší pitím brčkem. Jiné dysfagické obtíže neguje. Proveden Daniel´s test vody- negativní, neobjevuje se kašel ani změněná fonace po polknutí.

Vyšetření ORF motoriky:

Klidová poloha- asymetrie úst, pokles LKÚ, bilabiální uzávěr kompletní.

DOLNÍ ČELIST- rozsah pohybů zachován, během projevu patrný zmenšený čelistní úhel.

JAZYK- plazí s lateralizací dx., cílené laterální pohyby s dotažením do krajní polohy, tlak hrotem jazyka proti špátli s mírným oslabením, taktéž laterálně. Elevace kořene jazyka proti odporu s mírným oslabením.

RTY- protruze rtů s oslabením, cenění s oslabením na L straně, řpi zvýšení intraorálního tlaku není, bilabiální uzávěr zcela spolehlivý- únik vzduchu LKÚ.

VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR- funkce kolísá, v řeči parná místy hypernazalita, susp. mírné oslabení.

Lexie- souvislý text čte s imprecizní artikulací s kolísavou nazalitou. V textu se orientuje převážně dobře dobře, text zreprodukuje s mírnou oporou návodných otázek.

Grafie- pacientka píše PHK, podpis realizuje bez potíží, diktovaná slova včetně obtížných slov se shluky spouhlásek napíše.

Dg: R 47.1 Dysartrie na úrovní mírné poruchy

TAB. 28, viz. Příl. č. 10

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno**	že se mu nevede	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu**	je to vrodě, dědí se to	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Přemýšlí, jak zapsat význam.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá zá-plata**	kdo si co zaslouží, tak sklízí	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou pomali, nebo** (nevim, jak je to dál)	Že není všecko hned, že se na to musí počkat.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka**	Tak třeba, když je pak doktor je v bílým, když je ňákej úředník, tak nosí oblek, že a podle toho se to vesměs pozná, co je za člověka- podle uniformy, jestli je to nádražák nebo řidič.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **pomozte mu tam**	Když chce někdo něco udělat, tak mu pomůžeme.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete**	To se říkalo odjakživa tady toto. Když nastoupil novej člověk, tak chtěl ukázat jakej je.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem.
8. Zvyk je ...	Zvyk je **železná košile**	Kdo si na něco zvykne, tak to pořád dělá.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda**	Vesměs každej řekne, co by v životě neřekl a pak se pozná jaký člověk je.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li **na střeše**	Když někdo vyhraje dvacetikorunu nebo padesát tisíc, tak je i rád, že má těch dvacet, že má míň, než víc.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
11. … nad zlato.	**SŮL NAD ZLATO** nad zlato.		Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**KOLIK ŘEČÍ ZNÁŠ** tolikrát jsi člověkem.	Když někdo ovládá jazyk, tak jo- tak je dobrej a chytrej.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
13. … umírá poslední.	____ umírá poslední.	_____	
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	Když někdo nedělá, tak nemůže brát peníze.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
15. … jednou řež.	**DVAKRÁT MĚŘ** jednou řež.	Překontrolovat, jestli to má dobře.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
16. … břehy mele.	**TICHÁ VODA** břehy mele.	Ten kdo moc nepromluví, jenom poslouchá- nevim, jak bych to vysvětlila.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ KRÁTKÉ** krátké nohy.	Kdo lže, tak se stejně na to přijde.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	_____	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	Když je někdo při někom a není to potom pravda, tak taky do ní padá.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.

7.2.2 Počet účastníků průzkumu

Průzkumu se zúčastnilo 15 osob- z toho 8 žen a 7 mužů ve věku 55- 81 let.

TAB. 29

Ženy	paní Božena (*1935)
	paní Jana (* 1942)
	paní Anna (* 1943)
	paní Ludmila (* 1946)
	paní Libuše (*1950)
	paní Bohumila (* 1957)
	paní Marie (*1955)
	paní Vladimíra (*1961)
Muži	pan František (*1940)
	pan Miloslav (* 1942)
	pan Václav (*1943)
	pan Rudolf (* 1944)
	pan Jaroslav (*1947)
	pan Jiří (* 1951)
	pan Pavel (* 1960)

Graf č. 1

Počet účástníků průzkumu
8,2
8
7,8
7,6
7,4
7,2
7
6,8
6,6
6,4
počet pacientů
Ženy
Muži
pohlaví pacientů

8 Analýza výsledků a jejich interpretace

V této kapitole si shrneme výsledky našeho výzkumného šetření.

8.1 Zastoupení respondentů podle diagnózy

V tabulce č. 30 a grafu č. 2 nalezneme přehled zúčastněných účastníků průzkumu rozdělených podle diagnózy.

TAB. 30

Afázie	pan František (*1940)
	paní Marie (* 1955)
	paní Vladimíra (*1961)
	paní Jana (* 1942)
	paní Bohumila (* 1957)
	pan Pavel (*1960)
	paní Ludmila (* 1946)
Dysartrie	pan František (*1940)
	pan Jiří (* 1951)
	pan Jaroslav (* 1947)
	pan Rudolf (* 1944)
	pan Miloslav (* 1942)
	pan Václav (* 1943)
	paní Anna (* 1943)
	paní Božena (* 1935)
Dysfagie	paní Jana (*1942)
	pan Jiří (* 1951)
	pan Jaroslav (* 1947)
	pan Rudolf (* 1944)
Narušení lexicko- grafických funkcí	paní Marie (* 1955)
	paní Ludmila (* 1946)
	paní Vladimíra (*1961)
	pan Rudolf (* 1944)
	pan Miloslav (* 1942)
	pan Pavel (*1960)
	paní Jana (* 1942)
Orální apraxie	paní Vladimíra (*1961)
	paní Marie (* 1955)
Hemianopsie	pan Rudolf (* 1944)
Kognitivně-komunikační porucha	pan Pavel (*1960)
	pan Miloslav (* 1942)
	pan Václav (* 1943)

Graf č. 2

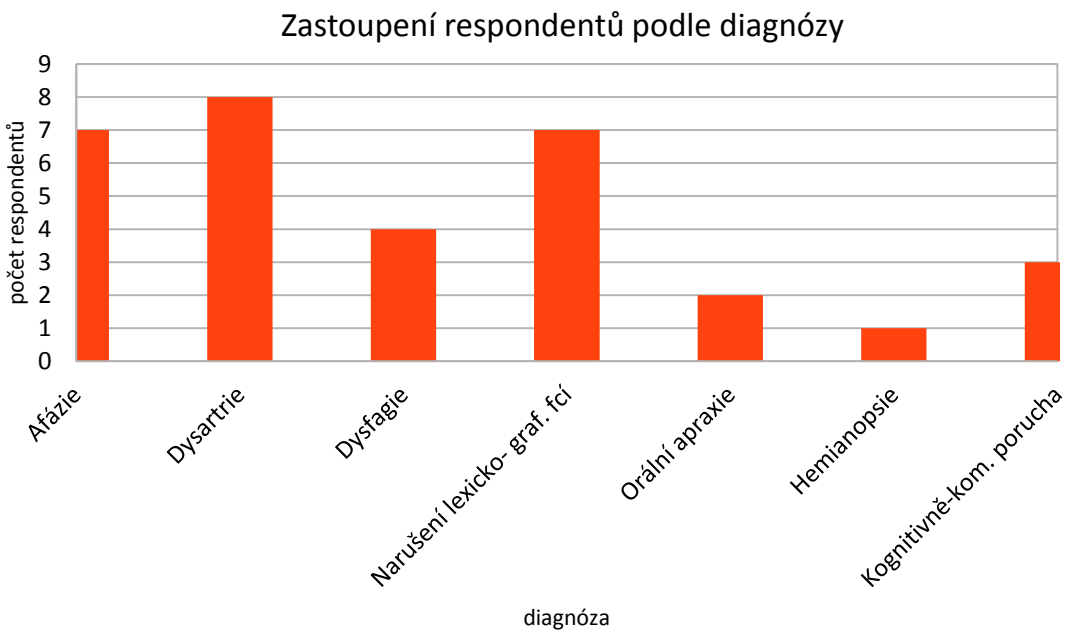
Zastoupení respondentů podle diagnózy
počet respondentů
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
Afázie
Dysartrie
Dysfagie
Narušení lexicko- graf. fcí
Orální apraxie
Hemianopsie
Kognitivně-kom. porucha
diagnóza

8.2 Přehled zadaných přísloví

Pro účely výzkumné části diplomové práce bylo vybráno 20 přísloví.

- Nemá na růžích ustláno.
- Jablko nepadá daleko od stromu.
- Na hrubý pytel, hrubá záplata.
- Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.
- Šaty dělají člověka.
- Kdo chce kam, pomozme mu tam.
- Nové koště dobře mete.
- Zvyk je železná košile.
- Ve vínu je pravda.
- Lepší vrabec v hrsti, nežli holub na střeše.
- Dobrá rada nad zlato.
- Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem.
- Naděje umírá poslední.
- Bez práce nejsou koláče.
- Dvakrát měř, jednou řež.
- Tichá voda břehy mele.
- Lež má krátké nohy.
- Ranní ptáče dál doskáče.
- Komu se nelení, tomu se zelení.
- Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.

8.3 Doplněná přísloví v tabulkách

V této kapitole zaznamenáváme doplněná přísloví a jejich porozumění. Do tabulek zaznamenáváme tak, jak pacienti vyplňovali. Pro psací byl zvolen typ písma „ Seoge Print“, pro písmo tiskací „Times New Roman“. Zároveň jsou zaznamenána velká, malá písmena a chyby v písemném projevu.

Správné doplnění a porozumění příslovím je ponecháno a nesprávné doplnění či porozumění významu je přeškrtnuto.

U každého pacienta je znázorněna úspěšnost porozumění a doplnění příslovím.

Paní Jana (*1942)

TAB. 31

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁnO.**	~~Že nemá všechno pohromadě.~~ ~~Že si musí všechno sám platit.~~	Význam s pomocí terapeuta. Pacientka čte a píše samostatně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá *daleko od stromu.*	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel *hrubá záplata.*	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	_____	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají *člověka.*	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **pomozme mu tam.** Napsáno *„mu tam“*	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Doplnění přísloví zvládla pacientka sama a správně napsala však „mu tam“.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.** **Nápsáno** *„témá skmén“*	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Doplnění přísloví zvládla pacientka sama a správně napsala však pouze shluk písmen.
8. Zvyk je ...	Zvyk je ~~*dobrá košile.*~~	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **_____.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li ~~**vrabec na střeše.**~~ Napsáno *„vrabec na buste“.*	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Doplnění přísloví zvládla pacientka sama a správně napsala však „vrabec na buste“.
11. … nad zlato.	_____ je nad zlato.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, čte samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____, tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
13. … umírá poslední.	~~**Člověk**~~ umírá poslední.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
14. … nejsou koláče.	~~**Na peci**~~ nejsou koláče.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
15. … jednou řež.	**Dvakrát měř,** jednou řež.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
16. … břehy mele.	_____ břehy mele.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
17. … krátké nohy.	~~**Vrabec**~~ krátké nohy.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
19. … tomu se zelení.	~~**Komu se zelení**~~ tomu se zelení.	_____	Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
20. … sám do ní padá.	_____ sám do ní padá.		Pacientka doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.

TAB. 32

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	7	13	**35%**
Porozumění přísloví	0	20	**0%**

Paní Marie (*1955)

TAB. 33

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **natrno-utrno-ustr-ustláno** (po nápovědě).	~~Že se jí to nelíbí, že tam má takový to- nelíbí se jí že tam má ustláno na spaní.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá ~~**na zem nebo na zahradu.**~~	~~Že to jablko padá dolů ze smrka a tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel ~~**táca- záplatko se tam dá.**~~	~~Tvrdá, jako že tam je tvrdý na práci a tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ~~**šijou na mouky a tak.**~~	~~Že tam bude pytel z mouky a bude to mít jako.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	~~Že když chci ušít šaty, kalhoty nebo kabát nebo šaty nebo to tak to musí šije na šití.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam ~~**tam ho pošle- me.**~~	~~A to je něco jak když jde do lesa nebo tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
7. Nové koště ...	Nové koště **pořádně plete- pořádně mete.**	~~Že musí pořádně plíst- né mlete sníh a takový věci.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
8. Zvyk je ...	Zvyk je ~~**koště- né lyže- né košile.**~~	~~Že musí mít košili na sebe a tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je ~~**tramo.**~~	Jako když pije víno tak všech-no poví.	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li ~~**na plotku- na zahradě nebo ve sněhu nebo tak.**~~	~~Že ten pes- ten pejsek nepade dolů na zem nebo umrzne nebo tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
11. … nad zlato.	~~**Sůl**~~ nad zlato.	~~Že je ze zlata. Kdyby to nebylo tak by to nemohlo bejt sůl, protože by to nemohlo být na jídlo a tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____, tolikrát jsi člověkem.	~~Jako když zlobí nebo tak, tak to je člověk.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
13. … umírá poslední.	~~**Člověk**~~ umírá ~~**nebo ho někdo zabije**~~ poslední.	~~Že člověk umře nebo ho někdo zabije.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
14. … nejsou koláče.	_____, nejsou koláče.	~~Že peče koláče na dort na svátky nebo tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
15. … jednou řež.	**_____,** jednou řež.	~~Že když řeže dřevo nebo doktor řeže ruky nebo tak, tak to uřízne rukou nebo nohou nebo tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
16. … břehy mele.	_____ břehy mele.	~~Ta jak je louka ty ryba jako voda tak ten mele, ta voda je umele ty kořeny.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
17. … krátké nohy.	~~**Pejsek nebo kočička nebo**~~ krátké nohy.	~~Mají malý ty kočky.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
18. … dál doskáče.	~~**Ta ryba, ta co to může bejt. Jako když skočí kachna nebo tak**~~ dál doskáče.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
19. … tomu se zelení.	~~**Jakou sou ty loutky- louky**~~ tomu se zelení ~~**nebo ten jak mají myslivci ty když jdou ne lov nebo tak.**~~	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.
20. … sám do ní padá.	~~**Do díry spad**~~ sám do ní padá.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Terapeut předčítá.

TAB. 34

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	3	17	**15%**
Porozumění přísloví	1	19	**5%**

Pan Jaroslav (*1947)

TAB. 35

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	~~Že má všechno jako dobře udělaný- to né no že se má dobře.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	To je, že se potatil nebo pomamil.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	Kdo s kým zachází, tak schází.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou pomalu, ale jistě.**	To je to, když někdo něco zapře nebo ukradne, že jo, tak se to občas na něj přijde.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	To je to, že když je člověk není roztrhanej řádně oblečenej, tak vypadá to jako lepší, než ňákej takovej trhan.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomožme mu tam.**	~~No tak když se mi tady líbí, že jo, tak udělám všechno pro to, abys mě odtud vyndali pryč třeba nebo aj z jinýho místa docela.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
7. Nové koště ...	Nové koště _____.	Tak když je nový, že jo mistr, tak že jo zavádí nový metody a tak.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **železná košile.**	No zvyk, že si na něco zvyknu pravidelně a dělám to, dám příklad- v úterý se chodím koupat, jdu do sauny- tak zvyk.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	No, že když se napije, tak vykecá všechno.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střeše.**	To je, když mi dáváte sto korun, tak je radši vemu, než abych o ně přišel ňákou jinou tou.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
11. … nad zlato.	~~**Sůl je**~~ nad zlato.	~~Nevím, co bych k tomu řek.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik třeba umíš říct**, tolikrát jsi člověkem.	~~Kolik třeba umíš říct, tak tolikrát jsi člověkem- tou inteligencí.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
13. … umírá poslední.	_____ umírá poslední.	Je třeba věřit, že se třeba uzdraví. Když to není pravda, tak pořád tomu věřit, že se ...	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	~~Kdo nepracuje, tak nic jako nepracuje.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
15. … jednou řež.	Jednou řež, **dvakrát měř.**	Když někdo to prostě, tak aby to nejdřív dvakrát změřil, a pak teprve řezal.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele.	~~Že se pomalu dozvíme pravdu nebo tak, zajímavou, až se tomu divíme.~~	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
17. … krátké nohy.	_____ krátké nohy.	_____	Pacient přísloví přeskočil.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	Kdo pracuje a dělá, tak má peníze.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému jámu kope** sám do ní padá.	Že když chceš někoho podvíst nebo tak, tak abys to tak sám do ní padnul. Kdo jinému dělá naschvály, sám do ní spadne.	Pacient doplňuje pouze ústně. Přísloví čte sám.

TAB. 36

	Správná odpověď	**Špatná odpověď**	**Úspěšnost v %**
Doplnění přísloví	15	5	**75%**
Porozumění přísloví	12	8	**60%**

Pan František (*1940)

TAB. 37

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích ***ustláno.***	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá ~~***nepadá.***~~	~~*spadne pod strom.*~~	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel ~~***záplata.***~~	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ***melou pomalu a jiste.***	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají ~~***že mu pasuje.***~~	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam ~~***léze tam.***~~	~~*pozme mu tam.*~~	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
7. Nové koště ...	Nové koště ***nové koště dobře mete.***	~~*dobře mete.*~~	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
8. Zvyk je ...	Zvyk je _____.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je ***pravda.***	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli ...	Lepší vrabec v hrsti, nežli **……..**ústně doplněno **„holub na střeše“.**	~~*holub na stás.*~~	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo). Přísloví doplněno správně ústně „holub na střeše“, nezapsáno.
11. … nad zlato.	~~***sůl***~~ nad zlato.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
12. … tolikrát jsi člověkem.	***kolik umíš řečí,*** tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
13. … umírá poslední.	***naděje*** umírá poslední.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
14. … nejsou koláče.	***bez práce*** nejsou koláče.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
15. … jednou řež.	Ústně doplněno správně „dvakrát měř, zapsáno–***„dvakrát řež,“*** jednou řež.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo). Přísloví doplněno správně ústně „dvakrát měř.
16. … břehy mele.	***tichá voda*** břehy mele.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
17. … krátké nohy.	_____ krátké nohy.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
19. … tomu se zelení.	~~***komu se jelení***~~ tomu se zelení.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo).
20. … sám do ní padá.	Ústně doplněno správně „kdo jiném jámu kopá“, napsáno „***ko druhému jámu kopá“*** sám do ní padá.	_____	Pacient čte a píše samostatně (psací písmo). Ústně doplněno správně.

TAB. 38

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	11	9	**55%**
Porozumění přísloví	0	20	**0%**

Pan Pavel (*1960)

TAB. 39

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁNO.**	~~NIC NEJDE UDĚLAT LEHCE.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **DALEKO OD ŠTROMU.**	~~NIC NEPADÁ DALEKO, VŠECHNO MÁ BLISKO.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně. Ústně doplněno správně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **HRUBÁ ZÁPLATA.**	~~KDYŽ CHCETE OPRAVIT HRUBÝ PYTEL, TAK MU DÁT HRUBOU ZÁPLATU.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ~~**MELOU POMALU.**~~	~~DĚLAL POMALU, ALE STÁLE.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **FAJN ČLOVĚKA.**	~~MUŠÍME SI DÁT POZOR.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **POMOSME MU TAM.**	~~ALE DĚJME POZOR NA SEBE.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
7. Nové koště ...	Nové koště **DOBŘE METE.**	~~ALE MŮŠE TO ŠPATNĚ DOPADNOUT.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **ŽELEZNÁ KOŠILE.**	~~DĚJME SI NA TO BACHA.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **PRAVDA.**	~~MUSÍME HO PÍT OPATRNĚ.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **HOLUB NA STŘESE.**	~~KDYŽ NĚCO SCANÍM, MÁM BÝT OPATRNÝ.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
11. … nad zlato.	~~**SŮL JE**~~ je nad zlato.	~~TO SE ŘÍKÁ, ALE JENOM TROŠKU.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	~~**KOLIKRÁT SE NARODÍŠ**~~, tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
13. … umírá poslední.	**NADĚJE** umírá poslední.	_____	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	~~KDO SE SOKOVNÝ TAK SPOLEHLIVĚ PRACUJE.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
15. … jednou řež.	**DVAKRÁT MĚŘ,** jednou řež.	~~KDYŽ NĚCO OPRAVUJU, MUSÍM BÝT OPATRNÝ.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
16. … břehy mele.	**TIGÁ VODA** břehy mele.	~~TIGÁ VODA BŘEHY MELE, HLUCNA JE PŘESKAKUJE.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně. Ústně doplněno správně.
17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ** krátké nohy.	~~KDO ÚMYSLNĚ LŽE TAK SI DĚLÁ LOTROVINU.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
18. … dál doskáče.	~~**TEN DKO SKÁČE**~~ dál doskáče.	~~ŘÍKÁ SE TO, ALE NEMUSÍ TO PLATIT.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	~~KOMU SE CHCE PRACOVAT, AŤ JE OPATRNÝ.~~	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	KDO VYMĚSLÍ LOTROVINY, TAK SE MU TO MSTÍ.	Pacient čte a píše samostatně, ústně doplňuje správně.

TAB. 40

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	16	4	**80%**
Porozumění přísloví	1	19	**5%**

Paní Božena (*1935)

TAB. 41

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Není vše, jak by chtěl.	Pacientka čte a píše samostatně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu..**	Podědil po rodičích.	Pacientka čte a píše samostatně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	Jak se volá do lesa, tak se ozývá.	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **melou pomalu, ale jistě.**	Správná odplata.	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	~~Kdo má hezké šaty.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	Co kdo chce ať má.	Pacientka čte a píše samostatně.
7. Nové koště ...	Nové koště **dodře mete.**	~~Kdo slibuje.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je ...	Zvyk je ~~zlá košile.~~	~~Kdo si nedá poradit.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	Kdo si trochu upije mluví spíše pravdu.	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli ...	_____	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
11. … nad zlato.	~~Sůl~~ nad zlato.	~~Vaření bez soli nemá chuť.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik řečí umíš**, tolikrát jsi člověkem.	Když člověk umí více řečí má velké výhody v životě.	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	~~**Beznaděj**~~ umírá poslední.	Když si neví rady.	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	~~Všechno je jen práce.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**Dvakrát měř a** jednou řež.	Lepší je dvakrát přeměřit než špatně uřezat.	Pacientka čte a píše samostatně.
16. … břehy mele.	**Divoká voda** břehy mele.	~~Kdo je divočejší povaha.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	Lhát se nemá, brzo se na to přijde.	Pacientka čte a píše samostatně.
18. … dál doskáče.	**Raní ptáče** dál doskáče.	Kdo dřív vstává více udělá.	Pacientka čte a píše samostatně.
19. … tomu se zelení.	~~**Komu se**~~ tomu se zelení.	~~Kdo není líný a něco dělá.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému kopá** sám do ní padá.	~~Když někdo někomu nepřeje nic dobrého.~~	Pacientka čte a píše samostatně.

TAB. 42

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	15	5	**75%**
Porozumění přísloví	12	8	**60%**

Pan Jiří (*1951)

TAB. 43

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	Že má těžký život.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	Lidi si jsou podobní.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ~~**melou.**~~	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	~~Že se pěkně oblékne.~~	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
7. Nové koště ...	Nové koště **dodře mete.**	~~Je to pan primář.~~	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je ~~**železná pravda.**~~	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střese.**	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
11. … nad zlato.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
13. … umírá poslední.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	Kdo nic nedělá nic nejí a nedostane.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
15. … jednou řež.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
16. … břehy mele.	~~**Prudká voda**~~ břehy mele.	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	Lež nikam nedojde, ten kdo lže.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
18. … dál doskáče.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	Líný člověk nemá.	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.
20. … sám do ní padá.	_____	_____	Pacient doplňuje přísloví ústně (bez psaní), terapeut čte.

TAB. 44

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	11	9	**55%**
Porozumění přísloví	5	15	**25%**

Paní Bohumila (*1957)

TAB. 45

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	~~Nemá se dobře.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **od stromu.**	DĚTI NEZAPŘOU RODIČE.	Pacientka čte a píše samostatně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **HRUBÁ ZÁPLATA.**	CHOVAJÍ SE K SOBĚ STEJNĚ.	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **pomalu, ale jistě.**	Vše se každému vrátí.	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	Podle šatů poznáš člověka.	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	~~MÁME LIDEM POMÁHAT.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.**	Nový člověk se snaží.	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **železná košile.**	Člověk se svých zvyků nezbaví.	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	Opilý člověk mluví pravdu.	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střeše.**	Lepší mít míň, než více výhledově.	Pacientka čte a píše samostatně.
11. … nad zlato.	~~**Sůl**~~ je nad zlato.	~~Levnější je někdy vzácnější než dražší.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**Kolik řečí umíš**, tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	**Naděje** umírá poslední.	~~Že se nestane to nejhorší.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	Bez práce nejsou peníze na ty koláče.	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**Dvakrát měř,** jednou řež.	Radši si dobře promysli.	Pacientka čte a píše samostatně.
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele.	Pozor na nenapadné lidi.	Pacientka čte a píše samostatně.
17. … krátké nohy.	**Lez má** krátké nohy.	Obvykle se prozradí.	Pacientka čte a píše samostatně. Ústně doplněno správně.
18. … dál doskáče.	**Raní ptáče** dál doskáče.	Kdo dřív začne, víc stihne.	Pacientka čte a píše samostatně.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	Kdo není líný, má se dobře.	Pacientka čte a píše samostatně.
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému jámu kopá** sám do ní padá.	~~Nevyplatí se lhát.~~	Pacientka čte a píše samostatně.

TAB. 46

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	19	1	**95%**
Porozumění přísloví	14	6	**70%**

Pan Miloslav (*1942)

TAB. 47

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	~~Že to je kytka.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	~~Je to je ovoce.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.**	~~Je to na pytel záplata.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **pomalu, ale jistě.**	~~Že melou pomalu.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	~~Jsou to oděv.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	~~Máte umožnit kdo chce kam.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.**	~~Je to něco novýho.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **železná košile.**	~~Když máte ňákej zvyk je to železná košile.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li ~~**než na střeše.**~~	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
11. … nad zlato.	~~**Sůl**~~ nad zlato.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje. Pacient ubíhá od práce a vypravuje o známých.
13. … umírá poslední.	**Naděje** umírá poslední.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče.	~~Když nejsou koláče, tak nic není.~~	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje. Pacient ubíhá od práce a vypravuje o známých.
15. … jednou řež.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
18. … dál doskáče.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení.	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje.
20. … sám do ní padá.	_____	_____	Pacient čte přísloví, terapeut zapisuje. Pacient ubíhá od práce a vypravuje o známých.

TAB. 48

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	14	6	**70%**
Porozumění přísloví	0	20	**0%**

Paní Anna (*1943)

TAB. 49

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁNO.**	NEVEDE SE MU DOBŘE, MÁ TĚŽKÝ ŽIVOT.	Pacientka čte a píše samostatně. Ústně doplněno správně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **DALEKO OD ŠTROMU.**	KDYŽ DĚTI MAJÍ STEJNÉ NEBO PODOBNÉ SCHOPNOSTI JAKO RODIČE.	Pacientka čte a píše samostatně. Ústně doplněno správně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **HRUBÁ ZÁPLATA.**	NA HRUBÉ, NEPĚKNÉ JEDNÁNÍ HRUBÁ ODPOVĚĎ A JEDNÁNÍ.	Pacientka čte a píše samostatně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ~~**MELOU POMALU.**~~	NA KAŽDÉHO JEDNOU DOJDE (ŠPATNÉ JEDNÁNÍ A CHOVÁNÍ), JEHO JEDNÁNÍ SE JEDNOU OBRÁTÍ PROTI NĚMU.	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **ČLOVĚKA.**	DOBŘE A ČISTĚ OBLEČENÝ ČLOVĚK DĚLÁ LEPŠÍ A DOBRÝ DOJEM.	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **POMOŽMU MU TAM.**	~~POKUD SI NĚKDO NENECHÁ PORADIT.~~	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka má problém se zápisem „pomozme mu tam“. Ústně doplněno správně.
7. Nové koště ...	Nové koště **DOBŘE METE.**	NOVOMANŽEL NEBO NOVÝ PRACOVNÍK DOBŘE SE CHOVÁ A DOBŘE PRACUJE.	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je ...	Zvyk je **ŽELEZNÁ KOŠILE.**	KDYŽ JE NĚKDO ZVYKLÝ CHOVAT SE NEBO DĚLAT LETA TO SAME A NEDÁ SI PORADIT.	Pacientka čte a píše samostatně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **PRAVDA.**	POKUD JE NĚKDO OVÍNĚN- VYPIJE VÍCE VÍNA, ZTRÁCÍ ZÁBRANY A ŘÍKÁ SVŮJ NÁZOR JAK TO VIDÍ SÁM MLUVÍ PRAVDU.	Pacientka čte a píše samostatně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li **HOLUB NA STŘEŠE.**	~~POKUD TI NĚCO ASPOŇ TROCHU VÝJDE, POVEDE SE.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
11. … nad zlato.	~~**SŮL**~~ nad zlato.	~~SŮL NIČÍM NENAHRADÍS.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	~~**KOLIK ZNÁŠ CIZÍCH JAZYKŮ,**~~ tolikrát jsi člověkem.	MÁŠ VĚTŠÍ UPLATNĚNÍ I V ŽIVOTĚ.	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	**NADĚJE** umírá poslední.	MAŠ-LI NĚJAKÉ TRABLE JEŠTĚ JE NADĚJE K LEPŠÍMU, MŮŽE SE LEDACO VYJASNIT, OBRÁTIT K LEPŠÍMU.	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	KDYŽ NEBUDEŠ PRACOVAT TAK SE NENAJÍŠ.	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**DVAKRÁT MĚŘ,** jednou řež.	Než něco řekneš, nech si to projít víckrát hlavou. Nebo když něco děláš, tak si to radši dvakrát změř, než abys to užíz a pak to bylo špatně.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
16. … břehy mele.	**TICHÁ VODA** břehy mele.	Člověk ten, do kterýho by to člověk neřek, že je taková tichá voda no a přitom se všechno brátí a ukáže se. No, že by to člověk u něho nečekal.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.

17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ** krátké nohy.	Každá lež se provalí, protože si člověk nemůže pamatovat, co zalhal.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
18. … dál doskáče.	**RANNÍ PTÁČE** dál doskáče.	Když se brzo vstane, víc se tý práce udělá, člověk je pohyblivější- víc toho udělá.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	Kdo pracuje tak jako má peníze a dobře se mu daří.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	Když na někoho něco nastražíte, tak se může stát, že sám do vleze.	Pacientka čte a píše samostatně. Význam doplňuje ústně.

TAB. 50

	Správná odpověď	**Špatná odpověď**	**Úspěšnost v %**
Doplnění přísloví	18	2	**90%**
Porozumění přísloví	17	3	**85%**

Paní Ludmila (*1946)

TAB. 51

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **USTLÁNO.**	Že má hořkej život.	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila význam pouze ústně. Doplnění přísloví píše sama.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **OD STROMU.**	Že potomci bývají po rodičích.	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala pouze „OD STROMU“. Význam doplnila pouze ústně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **ZÁPLATA.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala pouze „ZÁPLATA“.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ~~**MELOU POMALU.**~~	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **ČLOVĚKA.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **POMOZME MU TAM.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka píše dříve, než doplní ústně přísloví.
7. Nové koště ...	Nové koště **DOBŘE METE.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **ŽEZNÁ KOŠILE.**		Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala pouze „ŽEZNÁ KOŠILE“.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **PRAVDA.**	_____	
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **HOLUB NAN STŘEŠE.**	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka doplnila přísloví správně- napsala „HOLUB NAN STŘEŠE“.
11. … nad zlato.	~~**SŮL**~~ nad zlato.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**KOLIK ŘEČÍ ZNÁŠ**, tolikrát jsi člověkem.	~~Tak to je jasný, že jo.~~	Pacientka čte a píše samostatně.
13. … umírá poslední.	**NADĚJE UMÍRÁ POSLEDNÍ** umírá poslední.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
15. … jednou řež.	**DAKRÁT MĚŘ,** jednou řež.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
16. … břehy mele.	**TICHÁ VODA** břehy mele.	_____	Pacientka čte a píše samostatně. Pacientka si nemohla vzpomenout, jak se píše písmeno „V“.
17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ** krátké nohy.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
18. … dál doskáče.	**RANÍ PTÁČE** dál doskáče.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉM JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	_____	Pacientka čte a píše samostatně.

TAB. 52

	Správná odpověď	**Špatná odpověď**	**Úspěšnost v %**
Doplnění přísloví	18	2	**90%**
Porozumění přísloví	2	18	**10%**

Pan Rudolf (*1944)

TAB. 53

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	~~Nic nedělá jen tak.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	Má v sobě vlastnost otce nebo matky.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel ~~**záplata.**~~	~~Není spokojený.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
4. Boží mlýny ...	_____	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	~~Člověk když se oblékne vypadá jinak~~.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **pomozme mu tam.**	~~Kope si hrob a sám do něho spadne.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.**	Nový člověk se snaží např. v práci.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
8. Zvyk je ...	Zvyk je ~~**špatný výsledek.**~~	~~Nemá to žádnou cenu.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je ~~**láska.**~~	Upřímnost.	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	_____	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
11. … nad zlato.	~~**Zdraví**~~ nad zlato.	~~Mám zdraví- mám všechno.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
12. … tolikrát jsi člověkem.	~~**Kolik má člověk řečí,**~~ tolikrát jsi člověkem.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
13. … umírá poslední.	**Naděje** umírá poslední.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
14. … nejsou koláče.	_____, nejsou koláče.	~~Když neděláš, tak koláče nebudou.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
15. … jednou řež.	**_____,** jednou řež.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
16. … břehy mele.	~~**Voda**~~ břehy mele.	~~Voda je prudká.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy.	~~Něco si namlouvá.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
19. … tomu se zelení.	~~**Komu se zelení**~~ tomu se zelení.	~~Je líný.~~	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.
20. … sám do ní padá.	_____ sám do ní padá.	_____	Pacient doplňuje pouze ústně terapeut předčítá. Pacient odmítl audiozáznam.

TAB. 54

	Správná odpověď	**Špatná odpověď**	**Úspěšnost v %**
Doplnění přísloví	8	12	**40%**
Porozumění přísloví	3	17	**15%**

Pan Václav (*1943)

TAB. 55

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.** Napsáno „ zbělaec“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.** Napsáno „ abcelzo bfelbome“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel **hrubá záplata.** Napsáno „ vlebbateesrlalou“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ~~**melou.**~~	_____	Pacient doplnil pouze ústně- bez zapsání.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.** Napsáno „ šlaleeka“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
6. Kdo chce kam **...**	Kdo chce kam **pomozme mu tam.** Napsáno „ lasrozlek lz lvaca“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
7. Nové koště ...	Nové koště **dobře mete.** Napsáno „ rlozřer“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
8. Zvyk je **...**	Zvyk je **_____.**	_____	
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **pravda.**	_____	Pacient doplnil pouze ústně- bez zapsání.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli **...**	Lepší vrabec v hrsti, než-li **holub na střeše**. Napsáno „ ibblHlk re bplekesee“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
11. … nad zlato.	~~**Zdraví**~~ nad zlato.	_____	Pacient doplnil pouze ústně- bez zapsání.
12. … tolikrát jsi člověkem.	~~**Kolik toho umíš,**~~ tolikrát jsi člověkem. Napsáno „ kolpl le leohoplealesa“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
13. … umírá poslední.	____ umírá poslední.	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
14. … nejsou koláče.	**Bez práce** nejsou koláče. Napsáno „ nelpeb bekleee“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
15. … jednou řež.	**_____,** jednou řež.	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
16. … břehy mele.	**Tichá voda** břehy mele. Napsáno „ le lelqofhalpfla“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
17. … krátké nohy.	**Lež má** krátké nohy. Napsáno „ le fcla pacle felalélelée“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
19. … tomu se zelení.	**Komu se nelení** tomu se zelení. Napsáno „ fr le ha lo fe lerelehé“	_____	Pacient čte, doplňuje a zapisuje sám.
20. … sám do ní padá.	**Kdo jinému jámu kopá,** sám do ní padá. Napsáno „ ls fele braelmu“	_____	

TAB. 56

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	13	7	**65%**
Porozumění přísloví	0	20	**0%**

Paní Vladimíra (*1961)

TAB. 57

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích **ustláno.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá **daleko od stromu.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel ____.	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny **_____.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají **člověka.**	_____	Pacientka čte zároveň s terapeutem. Doplnění s nápovědou- pouze ústně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam **____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
7. Nové koště ...	Nové koště **_____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
8. Zvyk je ...	Zvyk je **_____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je **_____.**	_____	Dále již nepokračujeme.
10. Lepší vrabec v hrsti, než-li ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li _____.	_____	Dále již nepokračujeme.
11. … nad zlato.	_____ nad zlato.	_____	Dále již nepokračujeme.
12. … tolikrát jsi člověkem.	_____ tolikrát jsi člověkem.	_____	Dále již nepokračujeme.
13. … umírá poslední.	____ umírá poslední.	_____	Dále již nepokračujeme.
14. … nejsou koláče.	_____ nejsou koláče.	_____	Dále již nepokračujeme.
15. … jednou řež.	_____**,** jednou řež.	_____	Dále již nepokračujeme.
16. … břehy mele.	_____ břehy mele.	_____	Dále již nepokračujeme.
17. … krátké nohy.	_____ krátké nohy.	_____	Dále již nepokračujeme.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	Dále již nepokračujeme.
19. … tomu se zelení.	_____ tomu se zelení.	_____	Dále již nepokračujeme.
20. … sám do ní padá.	____ sám do ní padá	_____	Dále již nepokračujeme.

TAB. 58

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	3	17	**15%**
Porozumění přísloví	0	20	**0%**

Paní Libuše (*1950)

TAB. 59

Zadané přísloví	Doplněné přísloví	Význam	Specifikace
1. Nemá na růžích …	Nemá na růžích ***ustláno***	~~***že se mu nevede***~~	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem.
2. Jablko nepadá ...	Jablko nepadá ***daleko od stromu***	*je to vrodě, dědí se to*	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Přemýšlí, jak zapsat význam.
3. Na hrubý pytel ...	Na hrubý pytel ***hrubá zá-plata***	*kdo si co zaslouží, tak sklízí*	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem.
4. Boží mlýny ...	Boží mlýny ~~***melou pomali, nebo***~~ (nevim, jak je to dál)	Že není všecko hned, že se na to musí počkat.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
5. Šaty dělají ...	Šaty dělají ***člověka***	~~Tak třeba, když je pak doktor je v bílým, když je ňákej úředník, tak nosí oblek, že a podle toho se to vesměs pozná, co je za člověka - podle uniformy, jestli je to nádražák nebo řidič.~~	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
6. Kdo chce kam ...	Kdo chce kam ***pomozte mu tam***	~~Když chce někdo něco udělat, tak mu pomůžeme.~~	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
7. Nové koště ...	Nové koště ***dobře mete***	To se říkalo odjakživa tady toto. Když nastoupil novej člověk, tak chtěl ukázat jakej je.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem.
8. Zvyk je ...	Zvyk je ***železná košile***	Kdo si na něco zvykne, tak to pořád dělá.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
9. Ve vínu je ...	Ve vínu je ***pravda***	Vesměs každej řekne, co by v životě neřekl a pak se pozná jaký člověk je.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
10. Lepší vrabec v hrsti, nežli ...	Lepší vrabec v hrsti, než-li ~~***na střeše***~~	Když někdo vyhraje dvacetikorunu nebo padesát tisíc, tak je i rád, že má těch dvacet, že má míň, než víc.	Pacientka čte a píše samostatně psacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
11. … nad zlato.	~~**SŮL NAD ZLATO**~~ nad zlato.		Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
12. … tolikrát jsi člověkem.	**KOLIK ŘEČÍ ZNÁŠ** tolikrát jsi člověkem.	~~Když někdo ovládá jazyk, tak jo - tak je dobrej a chytrej.~~	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
13. … umírá poslední.	____ umírá poslední.	_____	
14. … nejsou koláče.	**BEZ PRÁCE** nejsou koláče.	Když někdo nedělá, tak nemůže brát peníze.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
15. … jednou řež.	**DVAKRÁT MĚŘ** jednou řež.	Překontrolovat, jestli to má dobře.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
16. … břehy mele.	**TICHÁ VODA** břehy mele.	~~Ten kdo moc nepromluví, jenom poslouchá - nevim, jak bych to vysvětlila.~~	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
17. … krátké nohy.	**LEŽ MÁ KRÁTKÉ** krátké nohy.	Kdo lže, tak se stejně na to přijde.	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.
18. … dál doskáče.	_____ dál doskáče.	_____	
19. … tomu se zelení.	**KOMU SE NELENÍ** tomu se zelení.	_____	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem.
20. … sám do ní padá.	**KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ** sám do ní padá.	~~Když je někdo při někom a není to potom pravda, tak taky do ní padá.~~	Pacientka čte a píše samostatně tiskacím písmem. Význam doplňuje pouze ústně.

TAB. 60

	Správná odpověď	Špatná odpověď	Úspěšnost v %
Doplnění přísloví	15	5	**75%**
Porozumění přísloví	10	10	**50%**

8.4 Přehled obtížnosti přísloví

Tabulka zaznamenává obtížnost jednotlivých přísloví, graf č. 3 kolikrát byla přísloví doplněná správně a graf č. 4 úspěšnost správně rozuměným příslovím.

TAB. 61

Přísloví	Doplněno správně	Doplněno špatně	Porozumění přísloví	Neporozumění přísloví
Nemá na růžích ustláno.	15	0	4	11
Jablko nepadá daleko od stromu.	13	2	8	7
Na hrubý pytel, hrubá záplata.	11	4	5	10
Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.	5	10	5	10
Šaty dělají člověka.	14	1	3	12
Kdo chce kam, pomozme mu tam.	12	3	1	14
Nové koště dobře mete.	12	3	5	10
Zvyk je železná košile.	7	8	4	11
Ve vínu je pravda.	11	4	7	8
Lepší vrabec v hrsti, nežli holub na střeše.	8	7	3	12
Dobrá rada nad zlato.	0	15	0	15
Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem.	6	9	2	13
Naděje umírá poslední.	7	8	3	12
Bez práce nejsou koláče.	11	4	4	11
Dvakrát měř, jednou řež.	9	6	5	10
Tichá voda břehy mele.	10	5	2	13
Lež má krátké nohy.	10	5	5	10
Ranní ptáče dál doskáče.	4	11	3	12
Komu se nelení, tomu se zelení.	9	6	4	11
Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.	9	6	3	12

Graf č. 3

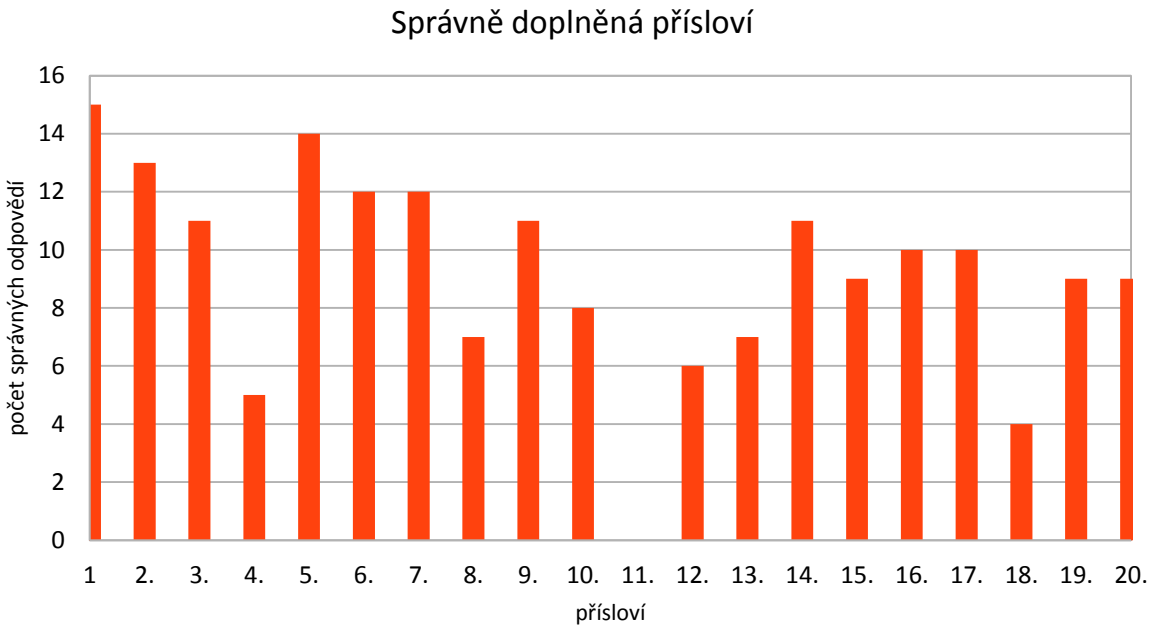

Graf č. 4

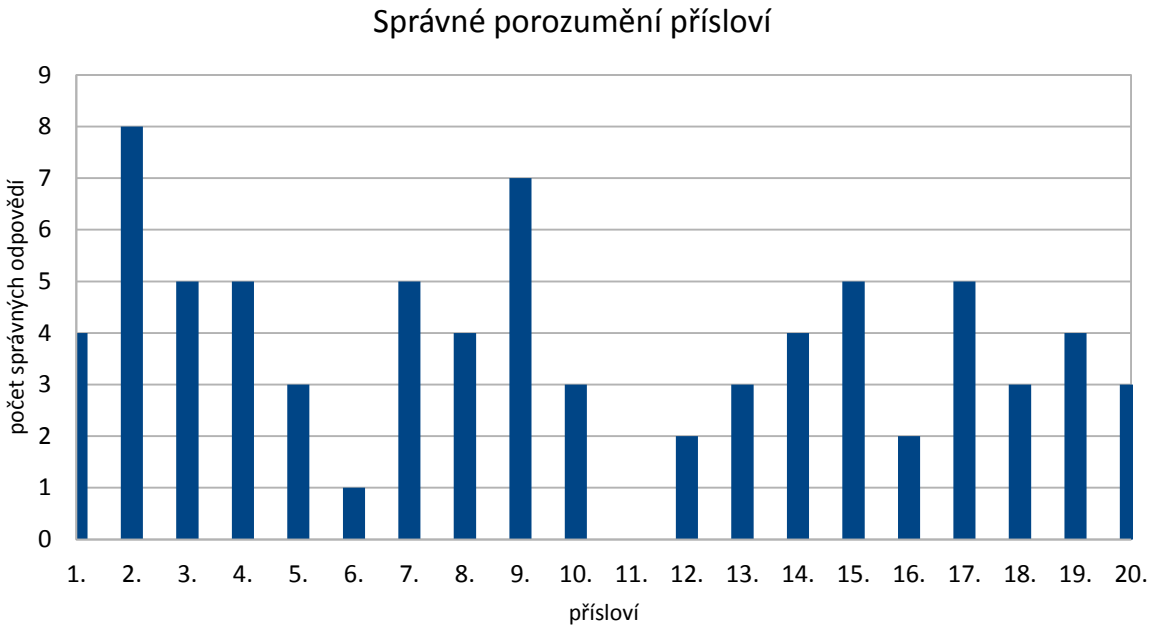

8.5 Úspešnost pacientů

Graf č. 5 shrnuje úspěšnost pacientů- porozumění přísloví, graf č. 6 úspěšnost pacientů- správné doplnění přísloví.

Graf č. 5

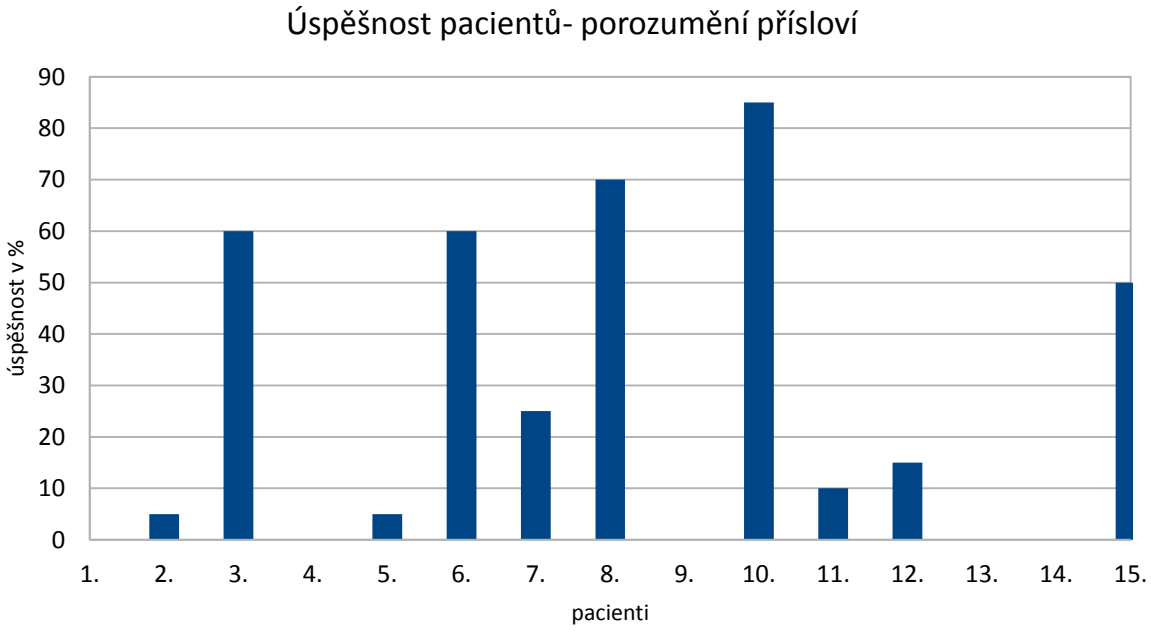

Seřazení pacientů:

1. paní Jana (*1942)
2. paní Marie (*1955)
3. pan Jaroslav (*1947)
4. pan František (*1940)
5. pan Pavel (*1960)
6. paní Božena (*1935)
7. pan Jiří (*1951)
8. paní Bohumila (*1957)
9. pan Miloslav (*1942)
10. paní Anna (*1943)
11. paní Ludmila (*1946)
12. pan Rudolf (*1944)
13. pan Václav (*1943)
14. paní Vladimíra (*1961)
15. paní Libuše (*1950)

Graf č. 6

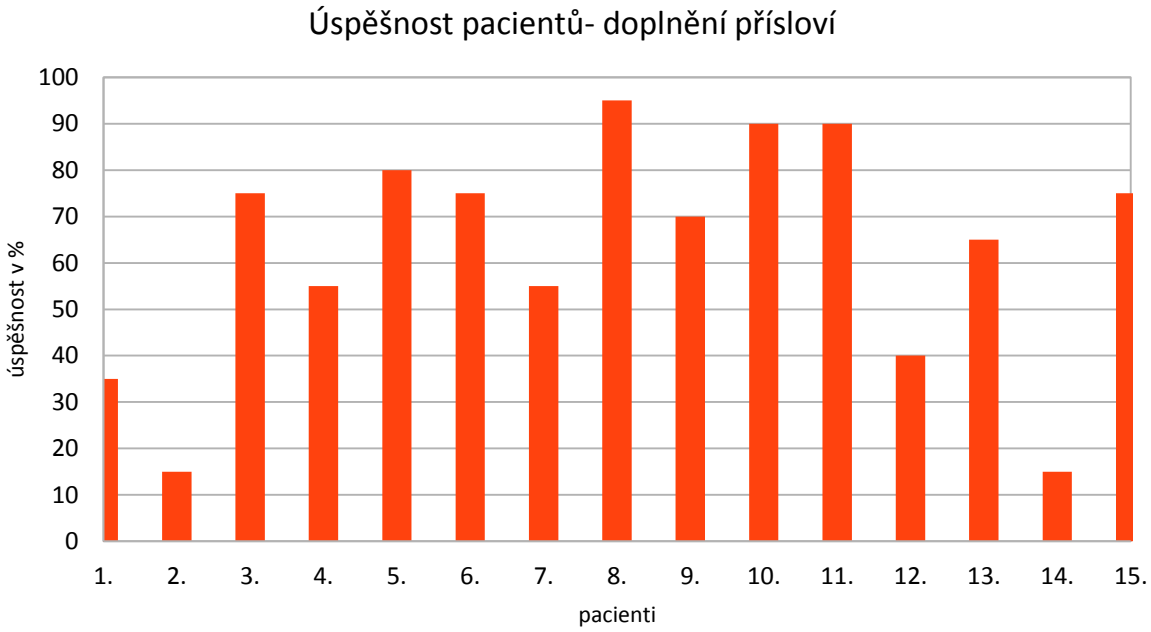

Seřazení pacientů:

1. paní Jana (*1942)
2. paní Marie (*1955)
3. pan Jaroslav (*1947)
4. pan František (*1940)
5. pan Pavel (*1960)
6. paní Božena (*1935)
7. pan Jiří (*1951)
8. paní Bohumila (*1957)
9. pan Miloslav (*1942)
10. paní Anna (*1943)
11. paní Ludmila (*1946)
12. pan Rudolf (*1944)
13. pan Václav (*1943)
14. paní Vladimíra (*1961)
15. paní Libuše (*1950)

8.6 Úspěšnost pacientů podle diagnózy

V této podkapitole diplomové práci (viz. Graf č. 7, Graf č. 8) si shrneme kolikrát bylo celkem rozuměno a doplněno příslovím na základě diagnózy- zvolíme dělení:

- pacienti s afázií,
- pacienti s dysartrií.

Graf č. 7

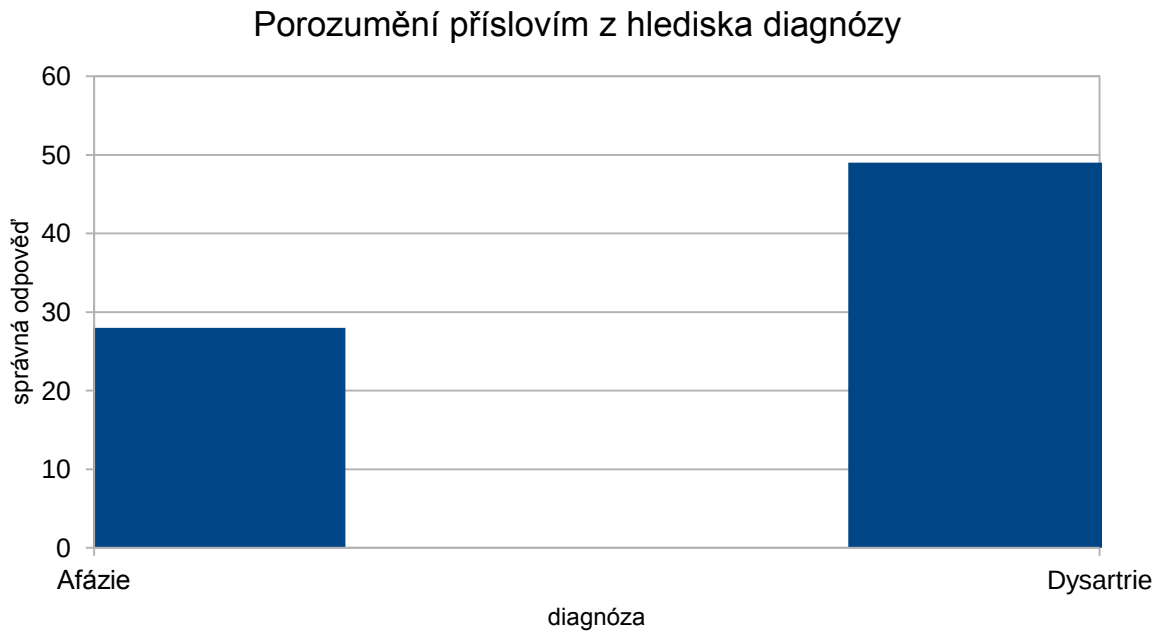

Graf č. 8

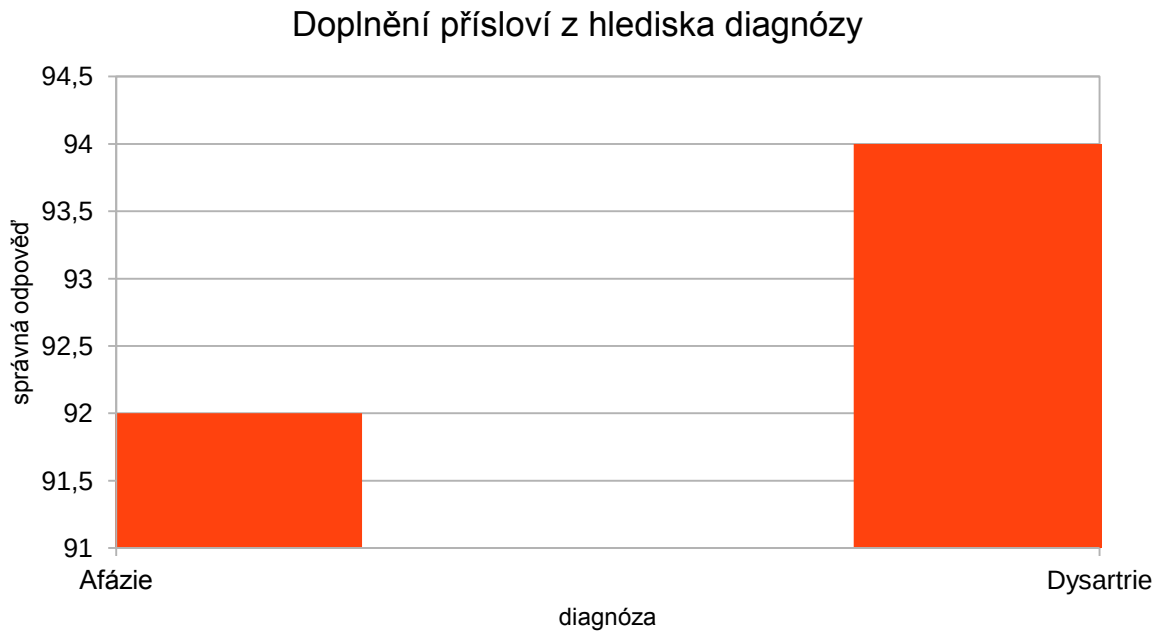

8.7 Zhodnocení průzkumu

Cílem průzkumu diplomové práce bylo zjistit porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé. Zaměřili jsme se na porozumění a doplnění přísloví z hlediska jednotlivých diagnóz pacientů- konkrétně afázie a dysartrie. Zjistili jsme, že některé ze zadaných přísloví činí pacientům větší obtíže, než ostatní (co se týká porozumění i doplnění). Nakonec jsme si sepsali do tabulky č. 61, kolikrát byla přísloví doplněna správně a kolika příslovím bylo rozuměno správně.

Přehled předpokladů průzkumu:

- Porozumění přísloví se bude lišit na základě diagnózy.
- Doplnění přísloví se bude lišit na základě diagnózy.
- Mluvený projev bude mít ve výsledku větší úspěšnost, než projev psaný.
- Doplnění přísloví bude mít větší úspěšnost než samotné porozumění.
- Větší úspěšnost při porozumění i doplnění přísloví bude u pacientů s dysartrií, než u pacientů s afázií.

Porozumění přísloví se bude lišit na základě diagnózy.

Tento předpoklad jsme dokázali:

- viz. Graf č. 5, který znázorňuje Úspěšnost pacientů- správné porozumění,
- viz. Graf č. 7 Porozumění příslovím z hlediska diagnózy. Z uvedeného vyplývá, že u pacientů s dysartrií je porozumění lepší, než u pacientů s afázií.

  Vyjádřeno v číslech:

- pacienti a afázií 28x správně vysvětleno přísloví,
- pacienti s dysartrií 49x správně vysvětleno přísloví.

Doplnění přísloví se bude lišit na základě diagnózy.

Tento předpoklad jsme dokázali:

- viz. Graf č. 6, který znázorňuje Úspěšnost pacientů- doplnění přísloví,
- viz. Graf č. 8 Doplnění přísloví z hlediska diagnózy.
  Z uvedeného vyplývá, že u pacientů s dysartrií je doplnění přísloví lepší, než u pacientů s afázií.

  Vyjádřeno v číslech:

- pacienti a afázií 92x správně doplněno přísloví,
- pacienti s dysartrií 94x správně doplněno přísloví.

Mluvený projev bude mít ve výsledku větší úspěšnost, než projev psaný. Tento předpoklad jsme dokázali (viz. TAB. 3- TAB. 28), kde v poli „specifikace“ nalezneme:

- Pacient čte a píše samostatně.
- Pacient doplňuje pouze ústně.
- Pacient doplňuje pouze ústně, předčítá terapeut.
- Pacient doplňuje pouze ústně, čte samostatně.

Pouze o ústní doplnění a porozumění příslovím se jednalo v 6 případech. Písemné záznamy jsou uvedeny v přílohách č. 2- 10 (tedy 9 pacientů doplňuje i písemně).

Doplnění přísloví bude mít větší úspěšnost než samotné porozumění.

Tento předpoklad jsme dokázali (viz. TAB. č. 61), kdy celkové porozumění příslovím je 77 správných odpovědí a celkové doplnění správných odpovědí je 186.

Větší úspěšnost při porozumění i doplnění přísloví bude u pacientů s dysartrií, než u pacientů s afázií.

Toto tvrzení jsme dokázali v předpokladech- Porozumění přísloví se bude lišit na základě diagnózy a doplnění přísloví se bude lišit na základě diagnózy. Úspěšnost správných odpovědí byla vyšší u pacientů s dysartrií co se týká porozumění i doplnění přísloví (viz. Graf č. 6 a Graf č. 7).

Pacienti s dysartrií:

- Správná odpověď- porozumění přísloví -> 49 správných odpovědí.
- Správná odpověď- doplnění přísloví -> 94 správných odpovědí.

Pacienti s afázií:

- Správná odpověď- porozumění přísloví -> 92 správných odpovědí.
- Správná odpověď- doplnění přísloví -> 28 správných odpovědí.

ZÁVĚR

Diplomová práce na téma „Porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé“.

Práce je rozdělena na dvě části- část teoretickou a praktickou, dále na jednotlivé kapitoly a podkapitoly. V teoretické části jsme se seznámili s historií Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé a získali bližší informace pavilonu C. Blíže jsme definovali neurogenní poruchy komunikace u dospělých a popsali jednotlivé diagnózy, se kterými jsme se během výzkumu setkali. V neposlední řadě jsme se seznámili s kapitolou porozumění slyšeným slovům.

Cílem diplomové práce bylo porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé. Zaměřili jsme se na porozumění příslovím z hlediska jednotlivých diagnóz klientů a zjistili jsme, že některé ze zadaných přísloví činí větší problém při porozumění a doplnění částí přísloví, než ostatní. Nakonec jsme shrnuli, kolikrát byla přísloví doplněna správně a kolika příslovím bylo rozuměno správně.

Pro praktickou část diplomové práce jsme vytvořili praktické listy se seznamem přísloví. Respondenti doplnili polovinu přísloví a další částí úkolu bylo jejich vysvětlení, tím jsme zjistili, jak pacienti porozuměli. Dalším úkolem bylo oslovení dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé. Sběr dat se uskutečnil pomocí předem připravených pracovních listů pro porozumění a doplnění přísloví v Hamzově odborné léčebny pro děti a dospělé, konkrétně na pavilonu C.

Záznam doplnění a porozumění příslovím proběhl pomocí vyplnění dotazníků a diktafonu- tato metoda byla zvolena pro všechny, ale hlavní roli měla u pacientů, kteří nemohli provést písemný záznam. Po skončení sběru dat jsme vytvářeli statistiky, tabulky a grafy.

Předpoklady, že se porozumění a doplnění přísloví bude lišit na základě diagnózy, ústní projev bude mít větší úspěšnost správných odpovědí, než projev písemný, doplnění bude s největší pravděpodobností na vyšší úrovni, než porozumění, a že se bude lišit porozumění i doplnění příslovím u pacientů s afázií a dysartrií byly potvrzeny.

RESUMÉ

Cílem diplomové práce bylo porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé. Zaměřili jsme se na porozumění přísloví z hlediska jednotlivých diagnóz klientů a zjistili jsme, že některá ze zadaných přísloví činí větší problém. Na závěr jsme shrnuli celkové porozumění a doplnění příslovím.

Předpoklady diplomové práce byly:

- porozumění a doplnění přísloví se bude lišit na základě diagnózy
- ústní projev bude mít větší úspěšnost správných odpovědí, než projev písemný
- doplňování bude s největší pravděpodobností na vyšší úrovni, než porozumění
- potvrzujeme, že pacienti s afázií a dysartrií se liší v porozumění a doplňování přísloví

.

SUMMARY

Target of this thesis was proverb understanding with the adults Clients in Hamza's specialist clinic for children and adults. We concentrated about proverb understanding from point of individual clients diagnoses and we found, that some of the set proverb do bigger problem in understanding and refilling parts of proverbs than others. Finally, we summarize, how many times was proverbs filled correctly and how many times was correctly understood.

Assumptions of this test:

- Understanding and refilling of the proverb will in different level based on the patient diagnosis.
- Speaking Skills will have a greater percentage of correct responses than the written speech.
- Refilling will most likely at a higher level than understanding.
- We confirm that patients with aphasia and dysarthria are differ in case of understanding and refilling proverb.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Použitá literatura

ČECHÁČKOVÁ, Miloslava. 2003. *Získané organické poruchy řečové komunikace*. In ŠKODOVÁ, JEDLIČKA a kol. *Klinická logopedie*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-546-6.

ČERMÁK, František. Frazém a idiom, Frazém propoziční a polypropoziční monosubjektový, Frazeologie a idiomatika, Pořekadlo, Pranostika, Přísloví, Rčení. In *En-cyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.

ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 231 s.ISBN 978-80-7422-020-3.

Česká lidová slovesnost (Odeon, Praha 1990). ISBN 80-207-0181-8.

CSÉFALVAY, Zsolt. a kol. Terapie afázie. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-316-1.

CSÉFALVAY, Zsolt. Diagnostika afázie In Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-316-1.

CSÉFALVAY, Zsolt. *Klinické syndromy afázie* In Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-316-1.

CSÉFALVAY, Zsolt. Terapie afázie In Cséfalvay, Z. a kol. *Terapie afázie.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-316-1.

DUFFY, J. R. Motor speech disorders: substrates, differential diagnosis, and management. St. Louis, Mo. : Elsevier Mosby, 2005. 578 s. ISBN 978-0-323-02452-5.

FLAJŠHANS, Václav. *Česká přísloví: Sbírka přísloví, průpovědí a pořekadel lidu českého v Čechách, na Moravě a v Slezku.* 2. rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 1. sv. ISBN 978-80-3329-5.

FLAJŠHANS, Václav. *Česká přísloví: Sbírka přísloví, průpovědí a pořekadel lidu českého v Čechách, na Moravě a v Slezku.* 2. rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 2. sv. ISBN 978-80-244-3329-5.

FUČÍK, Bedřich a POKORNÝ, Jindřich. *Zakopaný pes, aneb, O tom, jak, proč a kde vznikla některá slova, jména, rčení, úsloví, pořekadla a přísloví. 4. vyd. Praha: Albatros, 2009.* 245 s. ISBN 978-80-00-02422-6.

KLENKOVÁ, Jiřina. 2006 *Logopedie.* Praha: Grada Publishing, a.s., ISBN 80-247-1110-9.

KOUKOLÍK, František. *Lidský mozek: funkční systémy, norma a poruchy.* 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Galén, 2012. 400 s. ISBN 978-80-7262-771-4.

KOSTKA, Petr. *Proč se říká...?: začít od Adama, šalamounské rozhodnutí, nevěřící Tomáš... a další biblická úsloví*. 1. vydání. Praha: Fragment, 2015. 61 s. ISBN 978-80-253-2421-9.

KULIŠŤÁK, Petr. Neuropsychologie. Praha: Portál, 2003. 336 s. ISBN 80-7178-554-7.

KULIŠŤÁK, Petr. LEHEČKOVÁ, H., MIMROVÁ, M., NEBUDOVÁ, J. Afázie. Praha: Triton, 1997. 229 s. ISBN 80-85875-38-1

NEUBAUER, Karel. a kol. *Neurogenní poruchy komunikace u dospělých*. Praha: Portál, 2007. 227 s. ISBN 978-80-7367-159-4.

NEUBAUER, Karel. *Poruchy řečové komunikace u dospělých osob*. Asociace klinických logopedů České Republiky, 1997. 52 s.

NEUBAUER, Karel a kol. *Neurogenní poruchy komunikace u dospělých: diagnostika a terapie.* 1.vyd. Praha: Portál, 2007. 227 s. ISBN 978-80-7367-159-4.

SCHEFFLER, Axel, ed. *Přísloví ze široka a daleka*. 1. vyd. Praha: Egmont ČR, 2000. 125 s. ISBN 80-7186-490-0.

TEDLA, Miroslav. a kol. *Poruchy polykání.* Tobiáš: 2009. 298 s. ISBN 978-7311-105-2.

TEDLA, Miroslav. Definícia základných pojmov a epidemiológia porúch prehĺtania. In TEDLA, Miroslav., a kol. *Poruchy polykání.* Tobiáš: 2009. 298 s. ISBN 978-7311-105-2.

TETOUROVÁ, Marie. *Malované čtení: nejznámější přísloví*. 1. vydání. Praha: Fragment, 2015. 47 stran. ISBN 978-80-253-2452-3.

TRNKOVÁ, Klára. ed. *Příslovníček.* Praha: Studio Trnka, 2015. 55 s. ISBN 978-80-87678-17-6.

ŠKODOVÁ, Eva., JEDLIČKA, I. a kol. Klinická logopedie. Praha: Portál, 2003. 616 s. ISBN 80-7178-546-6.

ŠKODOVÁ, Eva., JEDLIČKA, I. a kol. *Klinická logopedie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. 615 s. ISBN 978-80-7367-340-6

ŠMILAUER, Vladimír. *Nauka o českém jazyku*. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. 336 s.

ZAORÁLEK, Jaroslav. *Lidová rčení* (Academia, Praha 2000). ISBN 80-200-0824-1

Internetové zdroje:

Historie léčebny. *www.hamzova-lecebna.cz.* [online]. 25.1.2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: *http://www.hamzova-lecebna.cz/cz/p/historie-lecebny/*

Přísloví. cs.wikipedia.org. [online]. 27.1.2016 [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Přísloví

Rehabilitace III. (pavilón C). *www.hamzova-lecebna.cz.* [online]. 25.1.2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: *http://www.hamzova-lecebna.cz/cz/p/rehabilitace-iii-pavilon-c/*

SEZNAM PŘÍLOH

Příl. č. 1: Původní verze

Příl. č. 2: paní Jana (* 1942)

Příl. č. 3: pan František (*1940)

Příl. č. 4: pan Pavel (* 1960)

Příl. č. 5: paní Božena (*1935)

Příl. č. 6: paní Bohumila (* 1957)

Příl. č. 7: paní Anna (* 1943)

Příl. č. 8: paní Ludmila (* 1946)

Příl. č. 9: pan Václav (*1943)

Příl. č. 10: paní Libuše (*1950)

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1- Počet účastníků průzkumu

Graf č. 2- Zastoupení respondentů podle diagnózy

Graf č. 3- Správně doplněná přísloví

Graf č. 4- Správné porozumění přísloví

Graf č. 5- Úspěšnost pacientů- porozumění přísloví

Graf č. 6- Úspěšnost pacientů- doplnění přísloví

Graf č. 7- Porozumění příslovím z hlediska diagnózy

Graf č. 8- Doplnění přísloví z hlediska diagnózy

SEZNAM TABULEK

Tab. 1- Frekventovaně dominující motorické řečové modality u jednotlivých typů dysartrie

Tab. 2- paní Jana, test afázie MAST

Tab. 3- paní Jana, vyplnění pracovního listu

Tab. 4- paní Marie, test afázie MAST

Tab. 5- paní Marie, vyplnění pracovního listu

Tab. 6- pan Jaroslav, vyplnění pracovního listu

Tab. 7- pan František, test afázie MAST

Tab. 8- pan František, vyplnění pracovního listu

Tab. 9- pan Pavel, test afázie MAST

Tab. 10- pan Pavel, vyplnění pracovního listu

Tab. 11- paní Božena, test afázie MAST

Tab. 12- paní Božena, vyplnění pracovního listu

Tab. 13- pan Jiří, vyplnění pracovního listu

Tab. 14- paní Bohumila, test afázie MAST

Tab. 15- paní Bohumila, vyplnění pracovního listu

Tab. 16- pan Miloslav, Addenbrookský kognitivní test

Tab. 17- pan Miloslav, vyplnění pracovního listu

Tab. 18- paní Anna, test afázie MAST

Tab. 19- paní Anna, vyplnění pracovního listu

Tab. 20- paní Ludmila, test afázie MAST

Tab. 21- paní Ludmila, vyplnění pracovního listu

Tab. 22- pan Rudolf, test afázie MAST

Tab. 23- pan Rudolf, vyplnění pracovního listu

Tab. 24- pan Václav, Addenbrookský kognitivní test

Tab. 25- pan Václav, vyplnění pracovního listu

Tab. 26- paní Vladimíra, test afázie MAST

Tab. 27- paní Vladimíra, vyplnění pracovního listu

Tab. 28- paní Libuše, vyplnění pracovního listu

Tab. 29- Počet účastníků průzkumu

Tab. 30- Zastoupení respondentů podle diagnózy

Tab. 31- paní Jana, hodnocení vyplnění pracovního listu

Tab. 32- paní Jana, úspěšnost

Tab. 33- paní Marie, hodnocení vyplnění pracovního listu

Tab. 34- paní Marie, úspěšnost
Tab. 35- pan Jaroslav, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 36- pan Jaroslav, úspěšnost
Tab. 37- pan František, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 38- pan František, úspěšnost
Tab. 39- pan Pavel, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 40- pan Pavel, úspěšnost
Tab. 41- paní Božena, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 42- paní Božena, úspěšnost
Tab. 43- pan Jiří, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 44- pan Jiří, úspěšnost
Tab. 45- paní Bohumila, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 46- paní Bohumila, úspěšnost
Tab. 47- pan Miloslav, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 48- pan Miloslav, úspěšnost
Tab. 49- paní Anna, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 50- paní Anna, úspěšnost
Tab. 51- paní Ludmila, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 52- paní Ludmila, úspěšnost
Tab. 53- pan Rudolf, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 54- pan Rudolf, úspěšnost
Tab. 55- pan Václav, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 56- pan Václav, úspěšnost
Tab. 57- paní Vladimíra, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 58- paní Vladimíra, úspěšnost
Tab. 59- paní Libuše, hodnocení vyplnění pracovního listu
Tab. 60- paní Libuše, úspěšnost
Tab. 61- Přehled obtížnosti přísloví

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1- Bostonská klasifikace: základní charakteristika klinických syndromů afázie

Obr. č. 2- Demence- poruchy komunikace podle stádií progrese syndromu

Obr. č. 3- Hlavové nervy podílející se na aktu polykání

Obr. č. 4- Schéma normálního průběhu polykání z bočního pohledu

Obr. č. 5- Charakteristika získaných poruch čtení

Obr. č. 6- Moduly účastnící se na procesu čtení slov (zvýrazněno)

Obr. č. 7- Charakteristika získaných poruch psaní

Obr. č. 8- Moduly účastnící se na procesu psaní slov (zvýrazněno)

Obr. č. 9- Totální agrafie

Obr. č. 10- Disociovaná agrafie

PŘÍLOHY

Příl. č. 1: Původní verze

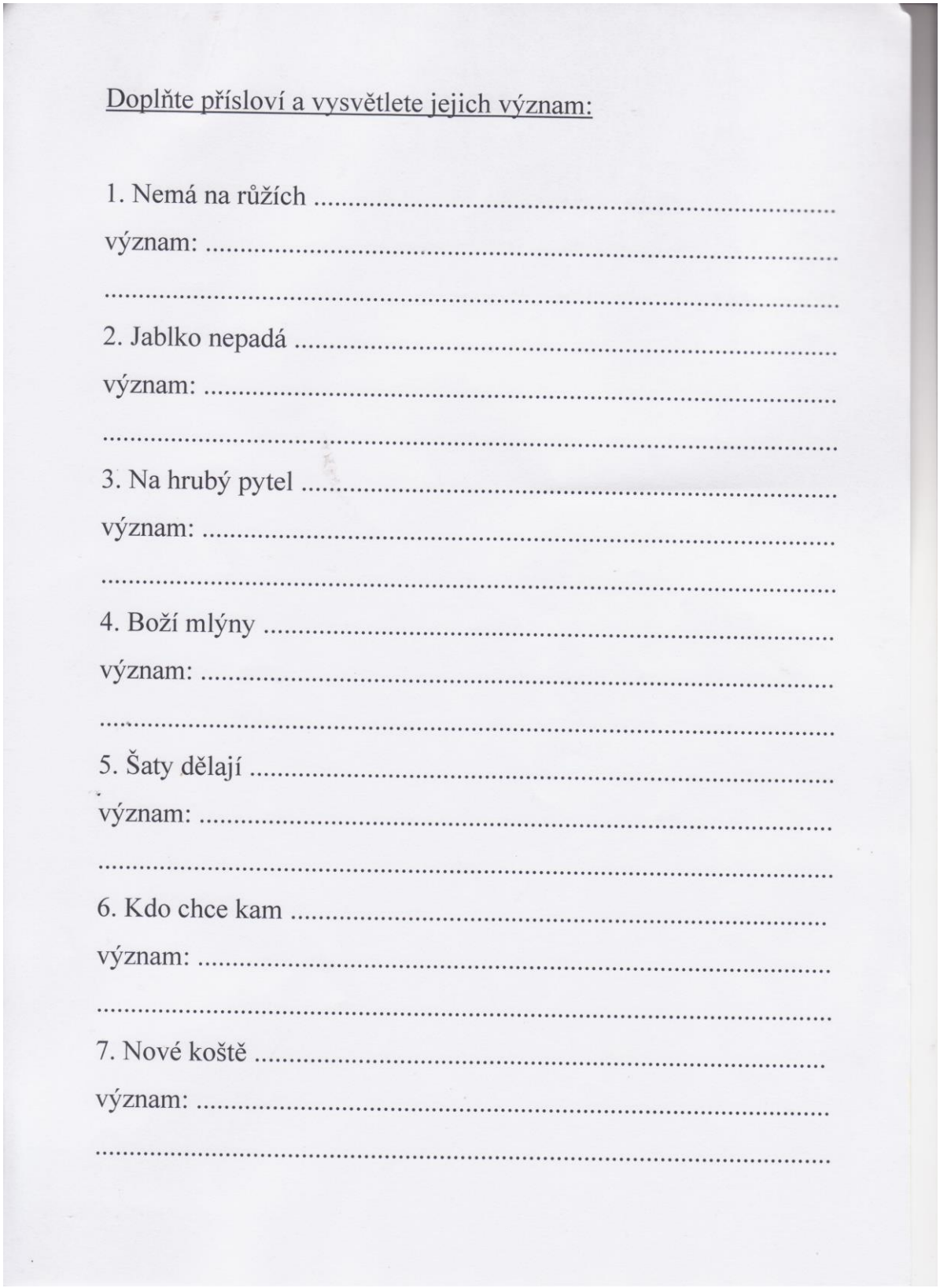

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích .....
význam: .....
.....
2. Jablko nepadá .....
význam: .....
.....
3. Na hrubý pytel .....
význam: .....
.....
4. Boží mlýny .....
význam: .....
.....
5. Šaty dělají .....
význam: .....
.....
6. Kdo chce kam .....
význam: .....
.....
7. Nové koště .....
význam: .....
.....

8. Zvyk je .....

význam: .....

.....

9. Ve vínu je .....

význam: .....

.....

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li .....

význam: .....

.....

11. ..... nad zlato.

Význam: .....

.....

12. ..... tolikrát jsi člověkem.

význam: .....

.....

13. ..... umírá poslední.

význam: .....

.....

14. ..... nejsou koláče.

význam: .....

.....

15. ..... jednou řež.

význam: .....

.....

16. ..... břehy mele.

význam: .....

.....

17. ..... krátké nohy.

význam: .....

.....

18. ..... dál doskáče.

význam: .....

.....

19. ..... tomu se zelení.

význam: .....

.....

20. ..... sám do ní padá.

význam: .....

.....

Příl. č. 2- Paní Jana (*1942)

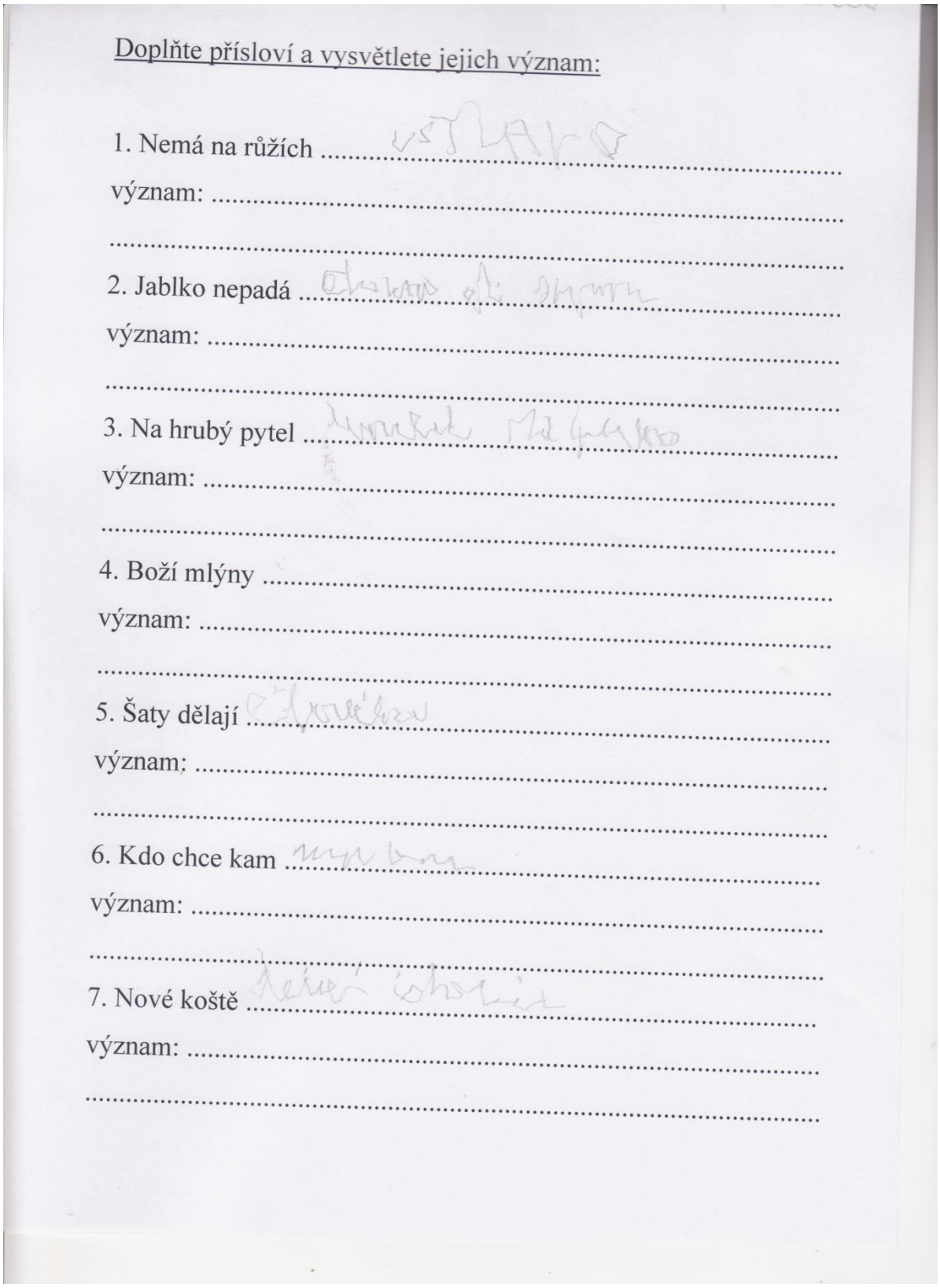

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích .....
význam: .....
.....
2. Jablko nepadá .....
význam: .....
.....
3. Na hrubý pytel .....
význam: .....
.....
4. Boží mlýny .....
význam: .....
.....
5. Šaty dělají .....
význam: .....
.....
6. Kdo chce kam .....
význam: .....
.....
7. Nové koště .....
význam: .....
.....

8. Zvyk je .....

význam: .....

.....

9. Ve vínu je .....

význam: .....

.....

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li .....

význam: .....

.....

11. ..... nad zlato.

Význam: .....

.....

12. ..... tolikrát jsi člověkem.

význam: .....

.....

13. ČLOVĚK ..... umírá poslední.

význam: .....

.....

14. NA PECI ..... nejsou koláče.

význam: .....

.....

15. DVAKRÁT MĚŘ ..... jednou řež.

význam: .....

.....

16. ..... břehy mele.

význam: .....

.....

17. VRABEC ..... krátké nohy.

význam: .....

.....

18. ..... dál doskáče.

význam: .....

.....

19. KOMU SE ŽELENÍ ..... tomu se zelení.

význam: .....

.....

20. ..... sám do ní padá.

význam: .....

.....

Příl. č. 3- Pan František (*1940)

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích ustláno ....

význam: ....

....

2. Jablko nepadá nepodá ....

význam: Spodno pod strom ....

....

3. Na hrubý pytel záplata ....

význam: ....

....

4. Boží mlýny melou pomalu a jiste ....

význam: ....

....

5. Šaty dělají ze mne pánje ....

význam: ....

....

6. Kdo chce kam leze tam ....

význam: pozna mnu tam ....

....

7. Nové koště nové koště je dobře mete ....

význam: dobrle mete ....

....

8. Zvyk je .....

význam: .....

.....

9. Ve vínu je ...pravda.....

význam: .....

.....

10. Lepší vrabec v hrsti, než-li .....

význam: ...bolud na stříš.....

.....

11. .....sůl.....nad zlato.

Význam: .....

.....

12. ...kolikrát řeší..... tolikrát jsi člověkem.

význam: .....

.....

13. ...naděje..... umírá poslední.

význam: .....

.....

14. ...bez práce nejsou..... nejsou koláče.

význam: .....

.....

15. doskáče vůz ..... jednou řež.

význam: .....

.....

16. tvrdá voda ..... břehy mele.

význam: .....

.....

17. ..... krátké nohy.

význam: .....

.....

18. ..... dál doskáče.

význam: .....

.....

19. komu se jelení ..... tomu se zelení.

význam: .....

.....

20. kos druhý jsme kosa ..... sám do ní padá.

význam: .....

.....

Příl. č. 4- Pan Pavel (*1960)

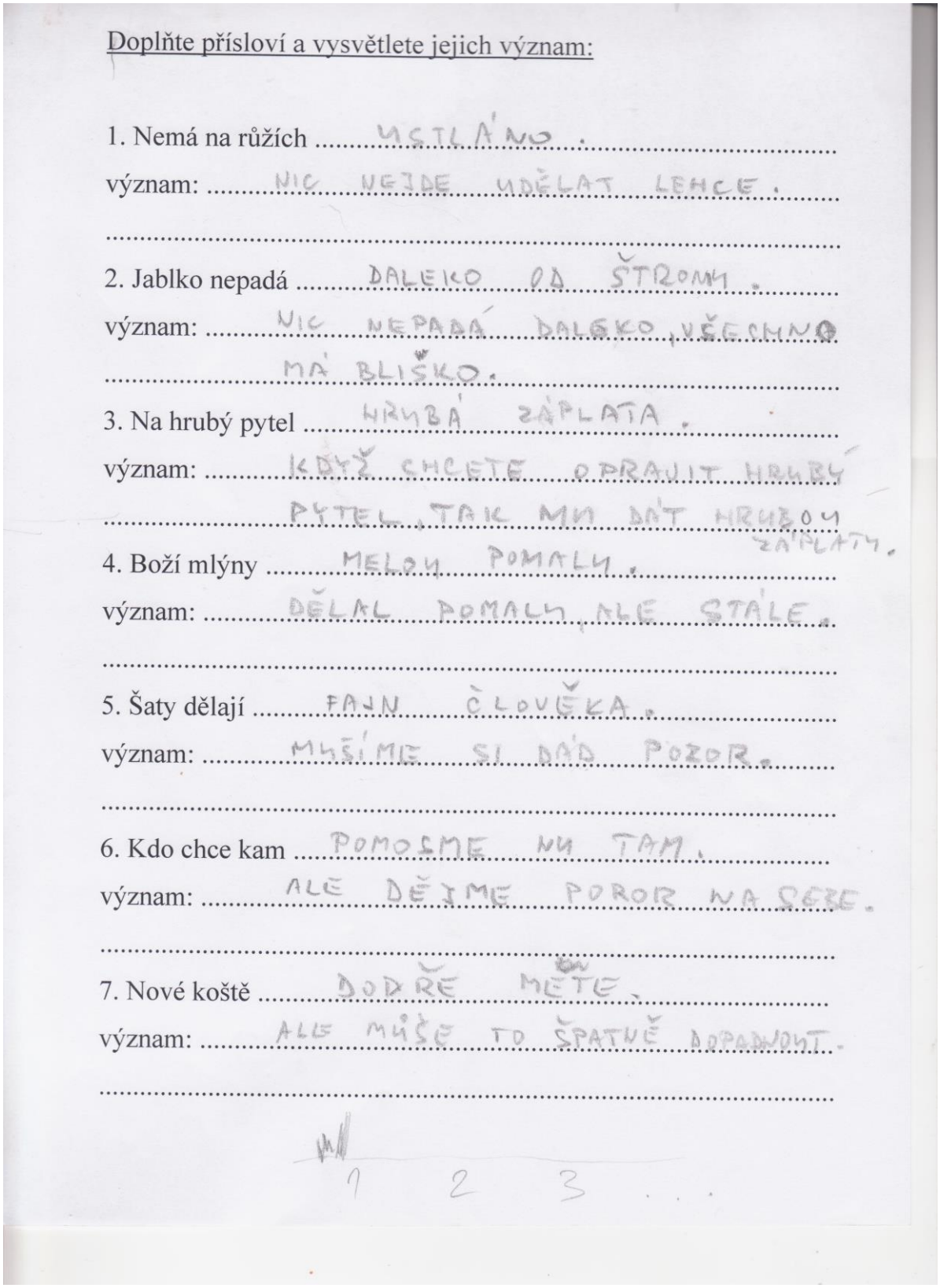

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích ..... USTLÁNO .....

význam: ..... NIC NEJDE UDĚLAT LEHCE. .....

.....

2. Jablko nepadá ..... DALEKO OD ŠTROMU. .....

význam: ..... NIC NEPADÁ DALEKO, VŠECHNO

..... MÁ BLIŠKO. .....

3. Na hrubý pytel ..... HRUBÁ ZÁPLATA. .....

význam: ..... KDYŽ CHCETE OPRAVIT HRUBÝ

..... PYTEL, TAK MU DÁT HRUBOU ZÁPLATU.

4. Boží mlýny ..... MELOU POMALU. .....

význam: ..... DĚLAL POMALU, ALE STÁLE. .....

.....

5. Šaty dělají ..... FAJN ČLOVĚKA. .....

význam: ..... MUŠÍME SI DÁD POZOR. .....

.....

6. Kdo chce kam ..... POMOSME NU TAM. .....

význam: ..... ALE DĚJME POROR NA SEBE. .....

.....

7. Nové koště ..... DODŘE MĚTE. .....

význam: ..... ALE MŮŠE TO ŠPATNĚ DOPADNOUT. .....

.....

1 2 3 . . .

8. Zvyk je ŽELEZNÁ KOŠILE.

význam: DĚLÁME SI NA TO ZVYK.

9. Ve vínu je PRAVDA.

význam: MUSÍME HO PÍT OPATRNĚ.

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li HOLUB NA STŘEŠE.

význam: KDYŽ NĚCO SEHNÁM, MÁM BÝT OPATRNÝ.

11. SŮL JE ~~MAĎ~~ nad zlato.

Význam: TO SE ŘÍKÁ, ALE JENOM TROŠKU.

12. KOLIKRÁT SE NARODÍŠ tolikrát jsi člověkem.

význam:

13. NADĚJE (s pomocí terap.) umírá poslední.

význam:

14. BEZ PRÁCE nejsou koláče.

význam: KDO SE SNAŽÍ TAK SPOLEHLIVĚ PRACUJE.

15. DVAKRÁT MĚŘ ..... jednou řež.

význam: DRŽ VĚCI OPRAVDU, MUSÍM BÝT OPATRNÝ.

16. TICHÁ VODA ..... břehy mele.

význam: TICHÁ VODA BŘEHY MELE, HLUCHÁ JE PŘESKAKUJE.

17. LEŽ NÁ ..... krátké nohy.

význam: KDO ÚMYSLNĚ LŽE TAK SI DĚLÁ LOTROVINY.

18. TEN DKO SKÁČE ..... dál doskáče.

význam: ŘÍKÁ SE TO, ALE NEMUSÍ TO PLATIT.

19. KOMU SE VELENÍ ..... tomu se zelení.

význam: KOMU SE CHCE PRACOVAT, AŤ JE OPATRNÝ.

20. KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ ..... sám do ní padá.

význam: KDO VYMĚSLÍ LOTROVINY, TAK SE MU TO MSTÍ.

Příl. č. 5- Paní Božena (*1935)

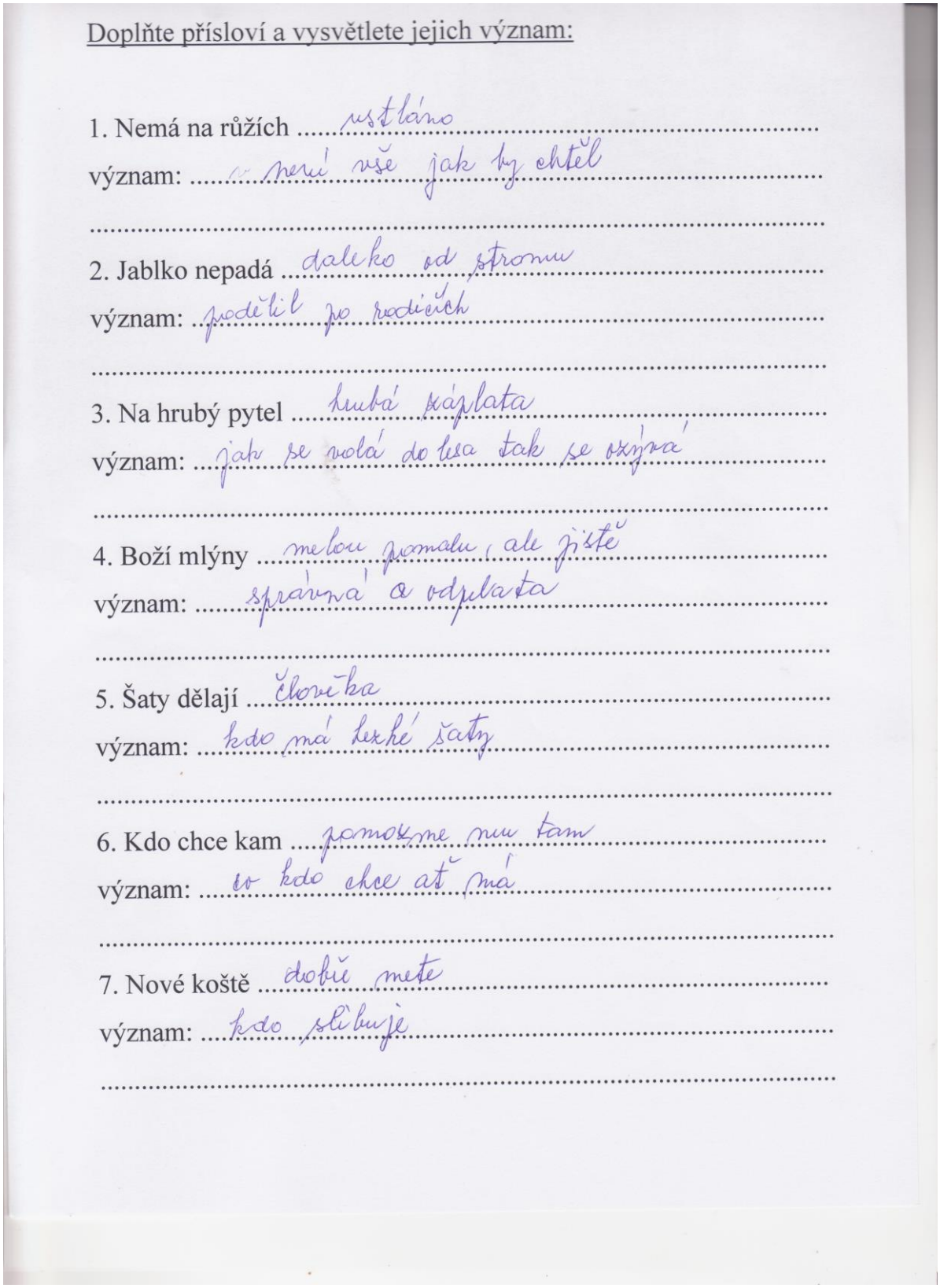

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích ustláno
význam: není vše jak by chtěl

2. Jablko nepadá daleko od stromu
význam: podělil po rodičích

3. Na hrubý pytel hrubá záplata
význam: jak se volá do lesa tak se ozývá

4. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě
význam: správná a odplata

5. Šaty dělají člověka
význam: kdo má hezké šaty

6. Kdo chce kam pomozme mu tam
význam: co kdo chce ať má

7. Nové koště dobře mete
význam: kdo slibuje

8. Zvyk je ...je zlá košile...

význam: ...kdo si nedá poradit...

...

9. Ve vínu je ...pravda...

význam: ...kdo si trochu vypije mluví spíše pravdu...

...

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li ...

význam: ...

...

11. ...sůl... nad zlato.

Význam: ...vařené jídlo soli nemá chuť...

...

12. ...kdo lidí říci umí... tolikrát jsi člověkem.

význam: ...když člověk umí více říci má velké výhody v životě...

...

13. ...bez naděje... umírá poslední.

význam: ...když si není rady...

...

14. ...bez práce... nejsou koláče.

význam: ...všechno je jen práce...

...

15. dvahrát měř a jednou řež.

význam: lepší je dvahrát přeměřit než špatně měřat

16. divoká voda břehy mele.

význam: kdo je divočejší povahy

17. líž má krátké nohy.

význam: lháť se nemá, brzo se na to přijde

18. raní ptáče dál doskáče.

význam: kdo dřív vstává více udělá

19. komu se tomu se zelení.

význam: kdo není líný a něco dělá

20. kdo jinému kopá sám do ní padá.

význam: když někdo někomu nepřeje nic dobrého

Příl. č. 6: Paní Bohumila (* 1957)

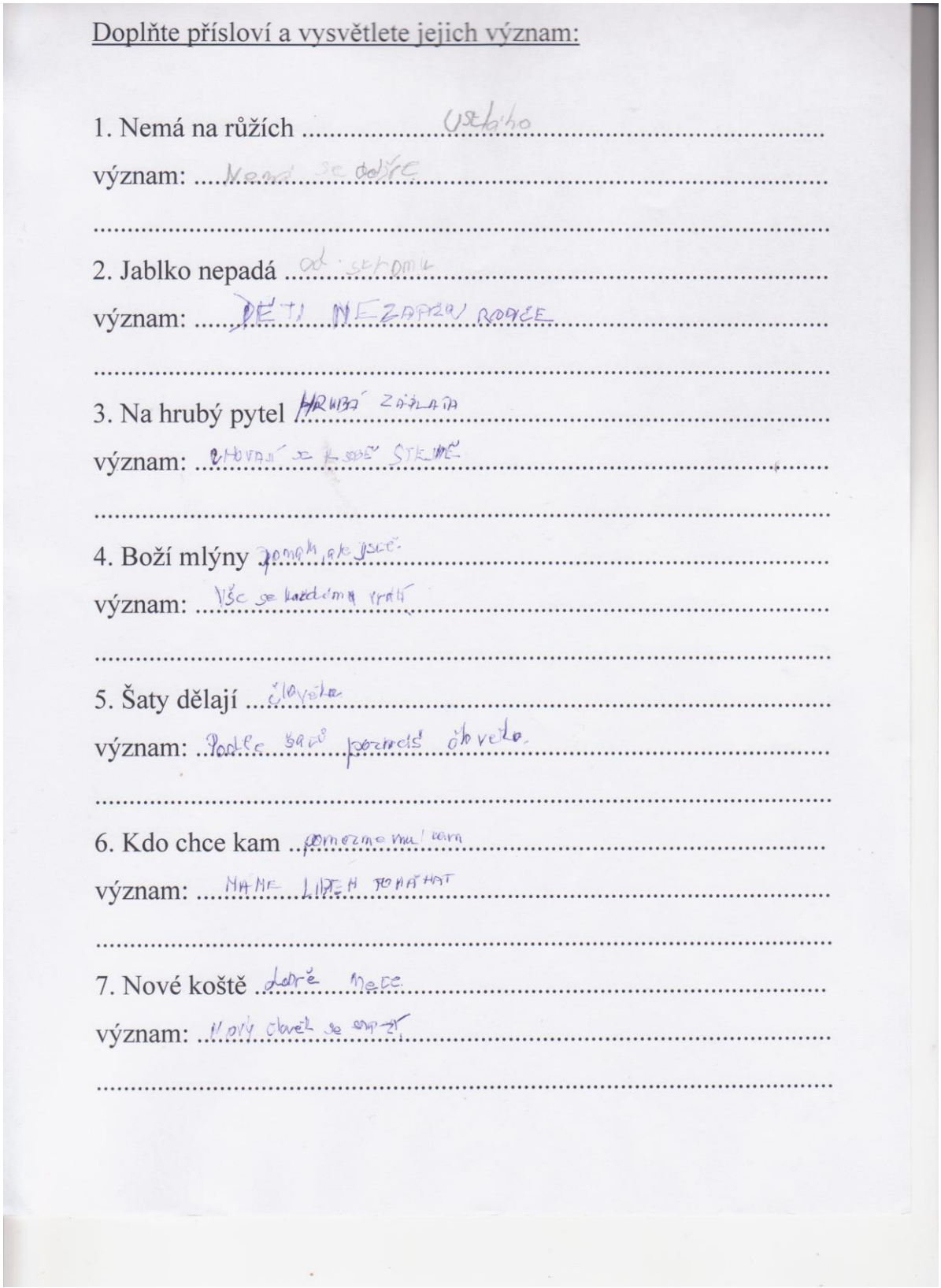

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích ...Ustláho...

význam: ...Nemá se dobře...

2. Jablko nepadá ...od stromu...

význam: ...DĚTI NEZAPŘÁV RODIČE...

3. Na hrubý pytel ...HRUBÁ ZÁPLATA...

význam: ...CHOVAJÍ SE K SOBĚ STEJNĚ...

4. Boží mlýny ...pomalu, ale jistě...

význam: ...Vše se každému vrátí...

5. Šaty dělají ...člověka...

význam: ...Podle šatů poznáš člověka...

6. Kdo chce kam ...pomozme mu kam...

význam: ...NAME LIDEM POMÁHAT...

7. Nové koště ...dobře mete...

význam: ...Nový člověk se snaží...

8. Zvyk je ~~železná košile~~ železná košile.

význam: Člověk se svých zvyků nezbaví

9. Ve vínu je pravda

význam: Opilý člověk mluví pravdu

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li holub na střeše

význam: Lepší málo míň, než více výhledově

11. Sůl ... nad zlato.

Význam: Levnější je někdy vzácnější než drazší

12. Kolik řečí umíš ... tolikrát jsi člověkem.

význam:

13. Vrabec je ... umírá poslední.

význam: že se nesmíme co nejhorší

14. Bez práce ... nejsou koláče.

význam: Bez práce nejsou peníze na ty koláče.

15. ......Dvakrát měř...... jednou řež.

význam: ......Radši si dobře promysli......

....

16. ......Tichá voda...... břehy mele.

význam: ......Pozor na nenápadné lidi.......

....

17. ......Lež má...... krátké nohy.

význam: ......Obvykle se prozradí.......

....

18. ......Ranní ptáče...... dál doskáče.

význam: ......Kdo dřív začne, víc stihne.......

....

19. ......Komu se nelení...... tomu se zelení.

význam: ......Kdo není líný, má se dobře.......

....

20. ......Kdo jinému jámu kopá...... sám do ní padá.

význam: ......Nevyplatí se lhát......

....

Příl. č. 7- Paní Anna (* 1943)

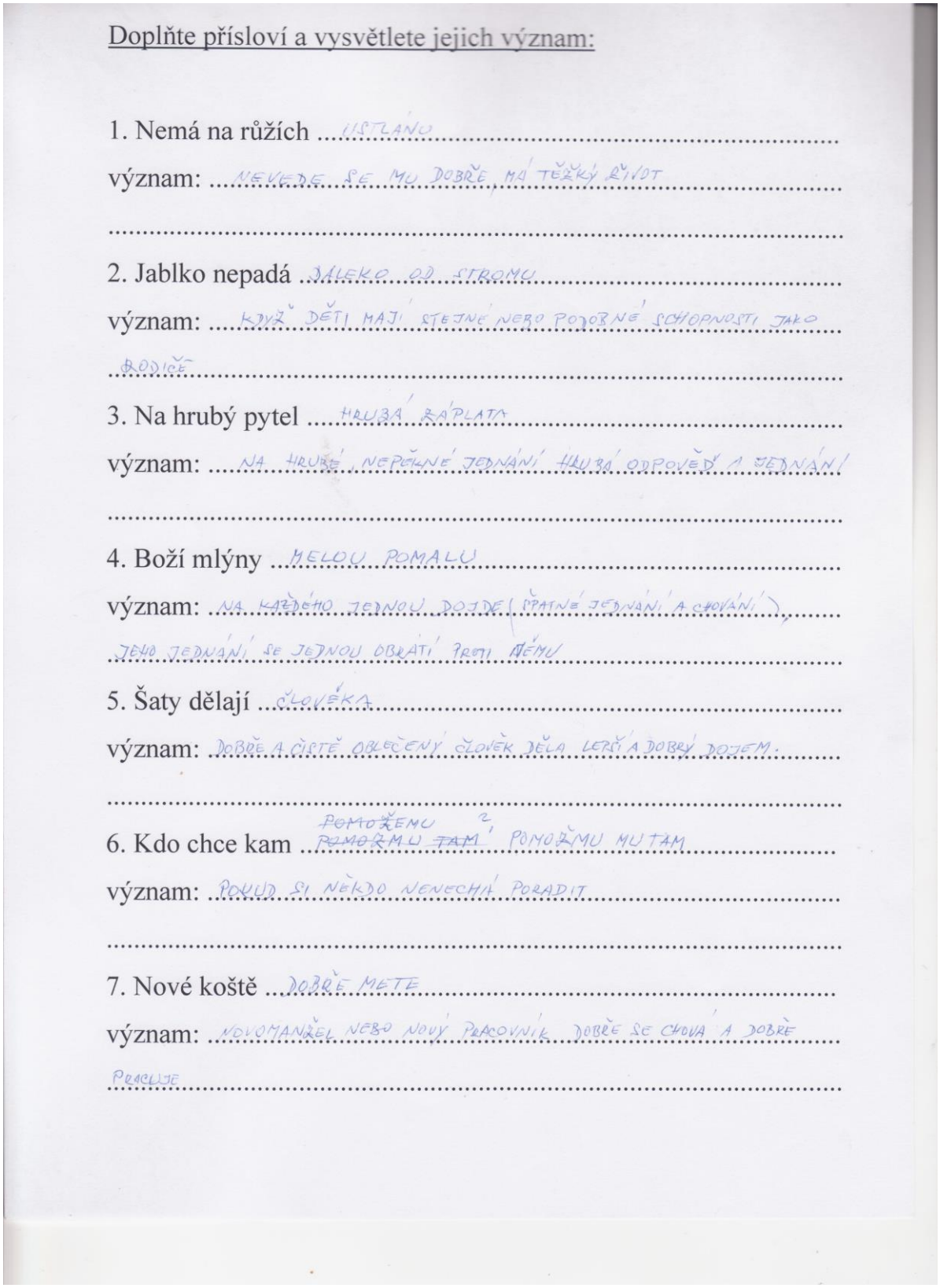

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích ...USTLÁNO...

význam: ...NEVEDE SE MU DOBŘE, MÁ TĚŽKÝ ŽIVOT...

2. Jablko nepadá ...DALEKO OD STROMU...

význam: ...KDYŽ DĚTI MAJÍ STEJNÉ NEBO PODOBNÉ SCHOPNOSTI JAKO RODIČE...

3. Na hrubý pytel ...HRUBÁ ZÁPLATA...

význam: ...NA HRUBÉ, NEPĚKNÉ JEDNÁNÍ HRUBÁ ODPOVĚĎ A JEDNÁNÍ...

4. Boží mlýny ...MELOU POMALU...

význam: ...NA KAŽDÉHO JEDNOU DOJDE (ŠPATNÉ JEDNÁNÍ A CHOVÁNÍ), JEHO JEDNÁNÍ SE JEDNOU OBRÁTÍ PROTI NĚMU...

5. Šaty dělají ...ČLOVĚKA...

význam: ...DOBŘE A ČISTĚ OBLEČENÝ ČLOVĚK DĚLA LEPŠÍ A DOBRÝ DOJEM.

6. Kdo chce kam ...~~POMOŽEMU~~ ~~POMOŽMU TAM~~ ?, POMOŽMU MU TAM...

význam: ...POKUD SI NĚKDO NENECHÁ PORADIT...

7. Nové koště ...DOBŘE METE...

význam: ...NOVOMANŽEL NEBO NOVÝ PRACOVNÍK DOBŘE SE CHOVÁ A DOBŘE PRACUJE...

8. Zvyk je ŽELEZNÁ KOŠILE

význam: KDYŽ JE NĚKDO ZVYKLÝ CHOVAT SE NEBO DĚLAT LETA TO SAMÉ A NEDÁ SE PORADIT

9. Ve vínu je PRAVDA

význam: POKUD JE NĚKDO OVÍNĚN – VÝPIJE VÍCE VÍNA ZTRÁCÍ ZÁBRANY A ŘÍKÁ SVŮJ NÁZOR JAK TOMU JDE SÁM MLUVÍ PRAVDU.

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li HOLUB NA STŘEŠE.

význam: POKUD TI NĚCO ASPOŇ TROCHU VÝJDE POVEDE SE

11. ..... SŮL ..... nad zlato.

Význam: SŮL MOŽÍM NENAHRADÍŠ

12. KOLIK ZNÁŠ CIZÍCH JAZYKŮ ..... tolikrát jsi člověkem.

význam: MÁŠ VĚTŠÍ UPLATNĚNÍ V ŽIVOTĚ

13. NADĚJE ..... umírá poslední.

význam: MÁŠ-LI NĚJAKÉ TRABLE JEŠTĚ JE NADĚJE K LEPŠÍMU, MŮŽE SE LEDACO VYJASNIT, OBRÁTIT K LEPŠÍMU

14. BEZ PRÁCE ..... nejsou koláče.

význam: KDYŽ NEBUDEŠ PRACOVAT TAK SE NENAJÍŠ

15. DVAKRÁT MĚŘ ✓ ..... jednou řež.

význam: .....

.....

16. TICHÁ VODA ..... břehy mele.

význam: .....

.....

17. LEŽ MÁ ..... krátké nohy.

význam: .....

.....

18. RANNÍ PTÁČE ..... dál doskáče.

význam: .....

.....

19. KOMU SE NOLENÍ ..... tomu se zelení.

význam: .....

.....

20. KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ ..... sám do ní padá.

význam: .....

.....

Příl. č. 8- Paní Ludmila (* 1946)

P. JANKOVA

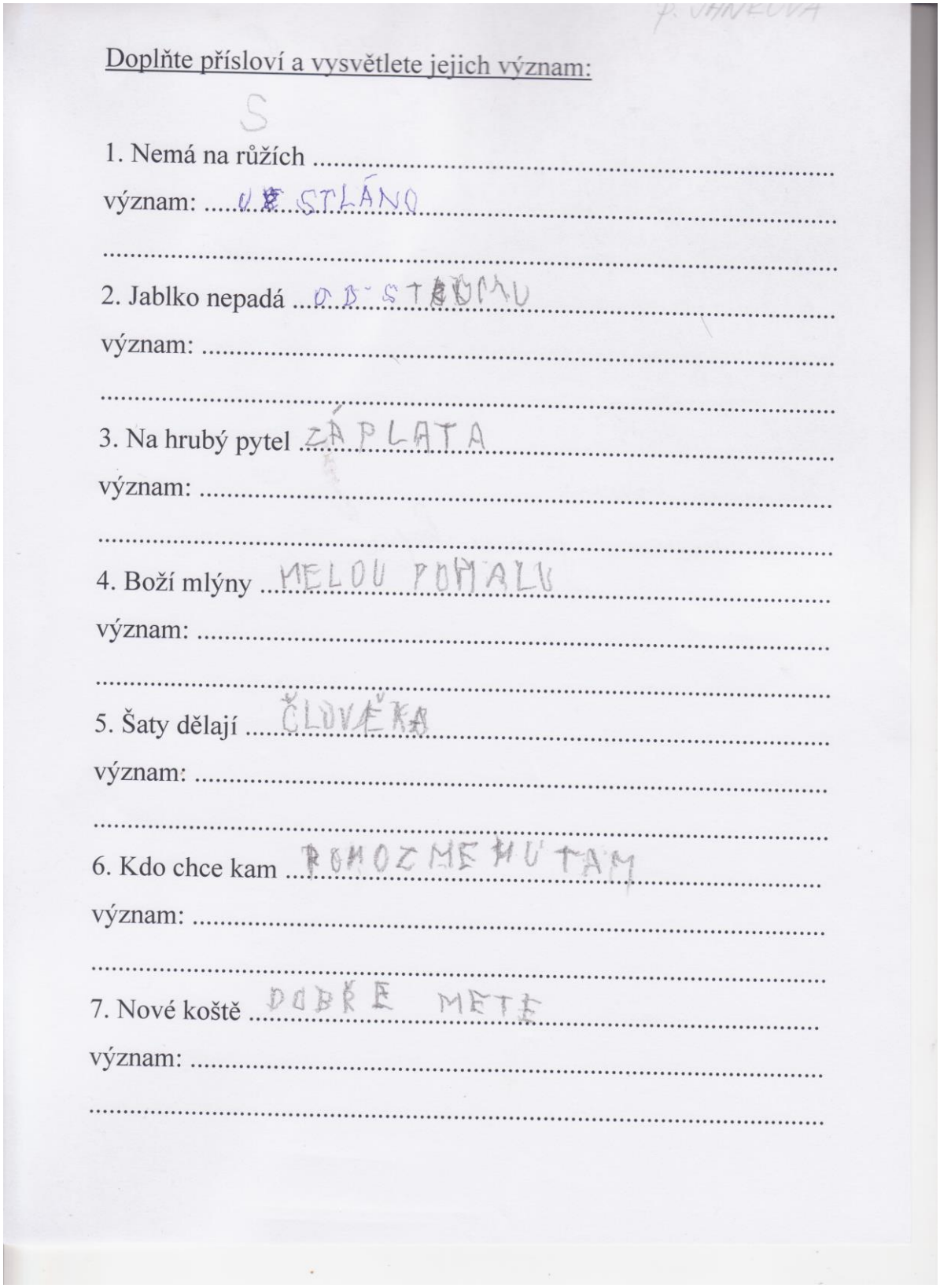

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

S

1. Nemá na růžích .....

význam: ...U STLÁNO.....

.....

2. Jablko nepadá ...OD STROMU.....

význam: .....

.....

3. Na hrubý pytel ...ZÁPLATA.....

význam: .....

.....

4. Boží mlýny ...MELOU POMALU.....

význam: .....

.....

5. Šaty dělají ...ČLOVĚKA.....

význam: .....

.....

6. Kdo chce kam ...POMOZ MEHU TAM.....

význam: .....

.....

7. Nové koště ...DOBŘE METE.....

význam: .....

.....

8. Zvyk je ŽELEZNÁ KOŠILE

význam: .....

.....

9. Ve vínu je PRAVDA

význam: .....

.....

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li HOLUB NA STŘEŠE

význam: .....

.....

11. ZLATO nad zlato.

Význam: .....

.....

12. KOLIK ŘEČÍ ZNÁŠ tolikrát jsi člověkem.

význam: .....

.....

13. NADĚJE UMÍRÁ POSLEDNÍ umírá poslední.

význam: .....

.....

14. BEZ DRÁTE nejsou koláče.

význam: .....

.....

15. DAKRÁT MĚŘ ..... jednou řež.

význam: .....

.....

16. TICHÁ VODA ..... břehy mele.

význam: .....

.....

17. LEŽ MÁ ..... krátké nohy.

význam: .....

.....

18. RANÍ BRÁČE ..... dál doskáče.

význam: .....

.....

19. KOMU SE NELENÍ ..... tomu se zelení.

význam: .....

.....

20. KDO JINÉM JÁMU KOPÁ ..... sám do ní padá.

význam: .....

.....

Příl. č. 9- Pan Václav (*1943)

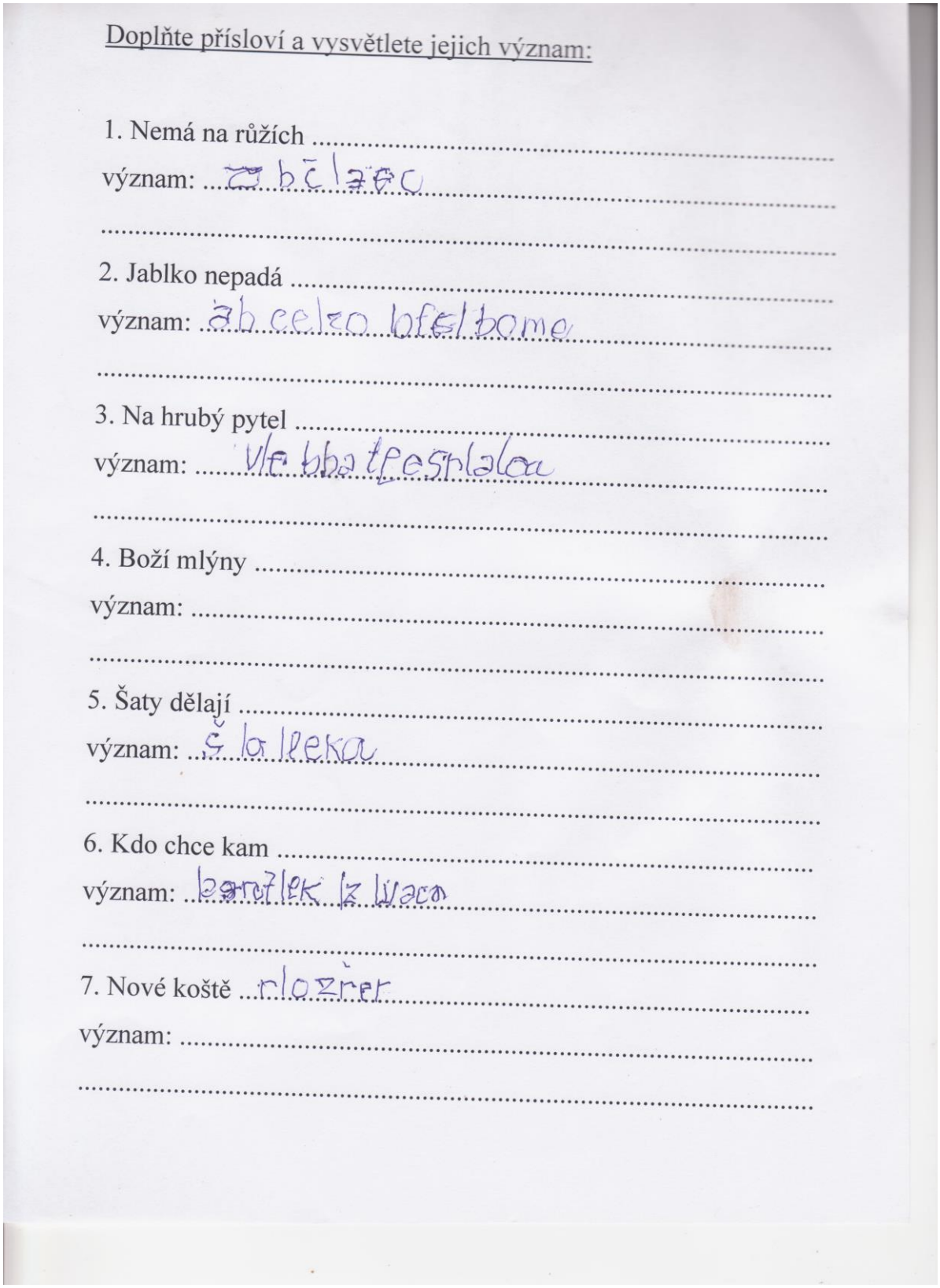

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích .....
význam: ...
.....

2. Jablko nepadá .....
význam: ...
.....

3. Na hrubý pytel .....
význam: ...
.....

4. Boží mlýny .....
význam: .....
.....

5. Šaty dělají .....
význam: ...
.....

6. Kdo chce kam .....
význam: ...
.....

7. Nové koště ...
význam: .....
.....

8. Zvyk je .....

význam: .....

.....

9. Ve vínu je .....

význam: .....

.....

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li .....

význam: .....

.....

11. ..... nad zlato.

Význam: .....

.....

12. ..... tolikrát jsi člověkem.

význam: .....

.....

13. ..... umírá poslední.

význam: .....

.....

14. ..... nejsou koláče.

význam: .....

.....

15. .... jednou řež.

význam: ....

....

16. ...le kleefhalpfla.. břehy mele.

význam: ....

....

17. ...le fclo pade felelěleleé.. krátké nohy.

význam: ....

....

18. .... dál doskáče.

význam: ....

....

19. ...ftlahe lo fe lejelehé... tomu se zelení.

význam: ....

....

20. ...ls fele hralmu... sám do ní padá.

význam: ....

....

Příl. č. 10- Paní Libuše (*1950)

Doplňte přísloví a vysvětlete jejich význam:

1. Nemá na růžích ...ustláno (...
význam: ...že se mu nevede..
....

2. Jablko nepadá ...daleko od stromu..
význam: ...je to vrozené, dědí se to...
....

3. Na hrubý pytel ...hrubá záplata...
význam: ...kdo si co zaslouží, tak obdrží....................................
....

4. Boží mlýny ...melou pomalu, jistě..
význam: ....
....

5. Šaty dělají ...člověka..
význam: ....
....

6. Kdo chce kam ...pomozte mu tam..
význam: ....
....

7. Nové koště ...dobře mete..
význam: ....
....

8. Zvyk je ...železná košile.....

význam: .....

.....

9. Ve vínu je ...pravda.....

význam: .....

.....

10. Lepší vrabec v hrsti, než- li ...na střeše.....

význam: .....

.....

11. ...SŮL NAD ZLATO..... nad zlato.

Význam: .....

.....DLOUHÝ ŘEČÍ KRÁTKÝ.....

12. ..... tolikrát jsi člověkem.

význam: .....

.....

13. ..... umírá poslední.

význam: .....

.....

14. ...BEZ PRÁCE..... nejsou koláče.

význam: .....

.....

15. ŽVAKRÁT MĚŘ ..... jednou řež.

význam: .....

.....

16. TICHÁ VODA ..... břehy mele.

význam: .....

.....

17. LEŽ MÁ KRÁTKÉ ..... krátké nohy.

význam: .....

.....

18. ..... dál doskáče.

význam: .....

.....

19. KOMU SE NELENÍ ..... tomu se zelení.

význam: .....

.....

20. KDO JI NĚMU JÁMU KOPÁ ..... sám do ní padá.

význam: .....

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Petra Baťová
Katedra nebo ústav:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	PhDr. Renata Mlčáková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé.
Název v angličtině:	Proverb understanding with the adults Clients in Hamza´s specialist clinic for children and adults.
Anotace práce:	Cílem diplomové práce je porozumění příslovím u dospělých klientů Hamzovy odborné léčebny pro děti a dospělé. Zaměřili jsme se na porozumění příslovím z hlediska jednotlivých diagnóz klientů a zjistili jsme, že některá ze zadaných přísloví činí větší problém. Na závěr jsme shrnuli, celkové porozumění a doplnění přísloví.
Klíčová slova:	přísloví, porozumění, diagnózy, doplnění, afázie, dysartrie
Anotace v angličtině:	Target of this thesis is proverb understanding with the adults Clients in Hamza's specialist clinic for children and adults. We concentrated about proverb understanding from point of individual clients diagnoses and we found, that some of the set proverb do bigger problem in understanding and refilling parts of proverbs than others. Finally, we summarize, how many times was proverbs filled correctly and how many times was correctly understood.
Klíčová slova v angličtině:	Proverb, understanding, diagnoses, refilling, aphasia, dysarthria
Přílohy vázané v práci:	Příl. č. 1: Původní verze Příl. č. 2: paní Jana (* 1942) Příl. č. 3: pan František (*1940) Příl. č. 4: pan Pavel (* 1960) Příl. č. 5: paní Božena (*1935) Příl. č. 6: paní Bohumila (* 1957) Příl. č. 7: paní Anna (* 1943) Příl. č. 8: paní Ludmila (* 1946) Příl. č. 9: pan Václav (*1943) Příl. č. 10: paní Libuše (*1950)
Rozsah práce:	117 stran
Jazyk práce:	Český